

BÁLINT LÁSZLÓ

Rév Béla

Wavá Sándor

Rév Béla

„KÜLÖNÖS VÁGÁSÚ EMBEREK”

Kékesi Károly

Tombáczai László

KOMMUNISTA PÁRTVEZETŐK CSONGRÁD MEGYÉBEN

Komlósi Béla

1944-1990

Hajdúházi Mihály

Központos

Ágoston János

Gombkötő László

Budapesti Károly

Forgó László

Havalecz István

Rózsás Mihály

BÁLINT LÁSZLÓ

„KÜLÖNÖS VÁGÁSÚ EMBEREK”

KOMMUNISTA PÁRTVEZETŐK CSONGRÁD MEGYÉBEN

1944 – 1990

1944-1990. évi kiadás

Magyar Nemzeti Könyvtár
Könyvtárak és Könyvtárosok
Könyvtárak és Könyvtárosok

© BÁLINT LÁSZLÓ
2019

2

329
B20

Somogyi-könyvtár, Szeged

S000684880

ISBN: 978-615-00-5028-7

„Mi kommunisták különös vágású emberek vagyunk.

Nem közönséges anyagból vagyunk gyúrva.”

(Sztálin)

Készült a százhalombattai EFO Nyomdában
Felelős vezető: Fonyódi Ottó
www.efonyomda.hu

TARTALOMJEGYZÉK

Tartalomjegyzék	7
Bevezetés	9
Megyei, járási és városi funkcionáriusok	21
Községi és vállalati párttitkárok, egyéb alsószintű káderek	123
Rövidítések	129
Névmutató	131

BEVEZETÉS

Amikor szóba kerül az 1945 és 1990 közötti magyarországi belpolitikai helyzet, mostanra már minden bizonnyal jelentős kisebbséget alkotnak azok, akik még mindig tagadják, hogy az említett időszak alatt itt mindvégig diktatúra volt. Mégpedig kommunista diktatúra volt, amelyet egy időben ugyan proletárdiktatúraként emlegettek, annak ellenére, hogy valójában soha nem volt sok köze a valódi proletáriátushoz.

A kétségtelenül szovjet mintájú, bolsevik vonásokat utánzó magyar kommunista diktatúra az évtizedek múlásával persze igen sokat változott, főként természetesen azért, mert változni, módosulni kényszerült. A II. világháború utáni néhány évben még voltak, talán nem is kevesen, akik hiú ábrándokat kergetve, és a bolsevizmus természetét nem ismerve, reménykedtek egy valóságos, nyugati mintájú polgári demokratikus alapokon álló rendszer létrehozásában. Történhetett ez részben azért, mert a magyar kommunisták a hazai politikai palettán még jelentéktelen kisebbségben voltak, és egyébként is, a társadalmi elfogadottságuk és támogatottságuk sem volt számottevő, még ha lépten, s nyomon a demokrácia megteremtésének és megőrzésnek szükségességét hangoztatták, sőt harsogták is.

Miközben a magyar kommunisták a demokrácia jelszava mögé felsorakoztak, a legelső időktől kezdődően, a szovjet mintát követve, a saját diktatórikus hatalmi rendszerük kiépítésére törekedtek. A lényegét tekintve tehát, a II. világháború végétől kezdve a kizárólagos hatalom megszerzésért folytatták a harcukat. Ezt a belpolitikai küzdelmüket a szovjet katonai megszállás, a szovjet politikai befolyás és a szovjet példát követő úgynevezett osztályharcuk sikerre is vitte. A II. világháborút közvetlenül követő szegedi és környékbeli állapotokra kiválóan világít rá Vas Zoltán 1944 októberében írt két levele, melyeknek a még Moszkvában tartózkodó Rákosi Mátyás, Gerő Ernő és Révai József voltak a címzettjei. Ezekben több olyan helyi kommunista, vagy kommunistának tartott káder is megemlítésre került, akikről a következő fejezetekben is szó lesz majd. (1./a-b-c-d, 2./a-b, és 3. számú mellékletek)

A legbrutálisabb embertelenségek és törvénytelenségek sorozatának, és ezek igen változatos skálájának köszönhetően, alig néhány év alatt félreállították, megfélemlítették, megsemmisítették vagy bekebelezték a politikai ellenfeleket, de még a szövetségeseket – koalíciós partnereket – is, és 1948-tól – ahogyan ők emlegették: a „fordulat évétől” – a kommunisták akkor már MDP (Magyar Dolgozók Pártja) nevű pártja a hatalom kizárólagos birtokosa lett. Ez azt jelentette, hogy létrejött az egypártrendszer, majd 1950-től – ugyancsak szovjet minta alapján – a tanácsrendszer.

Az 1950-es évek elején, Magyarországon tombolt a kommunisták kegyetlen és könyörtelen diktatúrája, színesítve a Rákosi Mátyás nevével fémjelzett személyi kultusz terrorjával. Akik nem éltek át ezeket a legsötétebb éveket, azok el sem tudják képzelni, hogy mi minden történt s történhetett az utólag már bátran „csengőfrász”-ként emlegetett korszakban. Az örület, a téboly már odáig terjedt, hogy a kommunisták egymást is

kezdtek irtani, ami igen gyakran a szó legvalódibb értelmében történt. Az akkori egyedüli párt, az MDP-n belüli rivalizálásoknak, a féltékenykedéseknek, a hatalmi harcoknak egyre több tényleges áldozata volt és a valóságos likvidálások száma ezen a területen is csak növekedett.

Az eszement örületnek Sztálin halála, majd ennek következtében a Szovjetunióban bekövetkezett változások vetettek véget. Annak a Sztálinnak a földi élete, örült tombolása fejeződött be, akinek az volt a véleménye, hogy „*mi kommunisták különös vágású emberek vagyunk. Nem közönséges anyagból vagyunk gyúrva*”.

Következtetett néhány nyugodtabb év, a belpolitikai enyhülés évei, Nagy Imre első miniszterelnöksége. A keményvonalas Rákosi és hívei azonban a politikai hatalomról, a visszatérésről még végleg nem mondtak le, legfeljebb kényszerűen és időlegesen háttérbe szorultak. Csak az alkalomra vártak, hogy ismét támadásba lendüljenek, s lendültek is.

Ennek a kommunista viszálykodásnak és belpolitikai huzavonának az 1956 októberében kirobban forradalom vetett véget. Magyarországon az addig „*nem rés, hanem erős bástya*”-ként hirdetett rendszer a kitört forradalom hatására szinte napok alatt összeomlott. Kiderült és nyilvánvalóvá vált, hogy a hazai kommunista terror rendszerének, a hazudott proletárdiktatúrának, nincs társadalmi támogatottsága, még a társadalmat akkoriban állítólag vezető munkásosztály soraiban sem. Az ok nyilvánvaló volt: a rémuralom nem csak az osztályellenséget sújtotta, hanem a munkásosztályt, a melósokat is, és a velük állítólag szövetséges dolgozó parasztságot is, utóbbiakat talán még inkább, az úgynevezett „*haladó*” vagy éppen ellenkezőleg a „*klerikális reakció uszályában vergődő*” értelmiségről már nem is beszélve.

A nagyon hamar győzedelmes – és ma már sokszor dicsőségesnek tartott – magyar forradalom azonban meglehetősen furcsa struktúrát mutatott. Az vitathatatlan, hogy a forradalmi harc elsősorban a szabadságért és a nemzeti függetlenségért folyt. A szabadság iránti vágy már a legelső tüntetések hangos jelmondataiban és a különféle követelések kommunistaellenességében megnyilvánult, miként a szovjetellenesség is. Mégis a forradalmi kormányban, kezdetben mást sem lehetett látni csak volt vezető kommunista kádereket, ráadásul élen egy moszkovitával. A helyzet később, a forradalom győzelme után is csak tessék-lássék változott. De ez volt a jellemző nagyon sok helyen a megyei és nagyvárosi vezető forradalmi testületekben is, csak talán a mérték volt szolidabb. Ma már történelmi tény, hogy 1956-ban a kisebb településeken – pl. községekben, stb. – és a munkahelyeken – pl. nagyobb gyárakban, egyetemeken, stb. – a helyi forradalmi bizottságoknak és munkástanácsoknak köszönhetően valósult meg leginkább a forradalmi rendszerváltozás.

Mégis a jelentős szovjet katonai beavatkozás, és a nyugati hatalmak – elsősorban az USA – magyarságot eláruló és cserben hagyó magatartása, fegyveres ellenállásra, kitartásra uszítása, a segítség ígérgetése, majd ennek elmaradása kellett a szabadság és függetlenség iránti vágyát tettekben is kinyilvánító magyar nemzet ismételt igába hajtásához. Majd következett a megtorlás, amikor a különböző forradalmi szerepvállalásokat a rákossista módszereket megszégyenítő brutalitással sújtották, annak ellenére, hogy hazug módon kezdetben büntetlenséget ígértek. Szükségét látták ennek a kíméletlen szigorinak, hogy a Kádár János névével fémjelzett rendszer hatalmát több évtizedre stabilan bebetonozzák. Ez a diktatúra tartott ki 1990-ig, bár tény, hogy az utóbbi évtizedekre már igen sokat változott. Az 1956 utáni akasztófák, börtönök, közbiztonsági őrizetet végrehajtó táborok országából a Magyar Népköztársaság fokozatosan eljutott a „*gulyáskommunizmus*” és a „*legvidámabb barakk*” országáig.

Ezt a rendszert, a kezdetben, majd az 1956 utáni terrorisztikus diktatúrát is, és a későbbi „*létező szocializmus*”-ként emlegetett posványt is, fenn kellett tartani és a hatalomgyakorláshoz, a működtetéshez pedig feltétlenül megbízható káderekre volt szükség. Az egész időszakban, 1945-től 1990-ig, a különféle vezető funkciókba kerülő káderekkel szemben az elsődleges és mindig ki is hangsúlyozott követelmény volt a politikai megbízhatóság. Minden más csak ez után következhetett. A politikai megbízhatóságnak pedig két alappillére volt. Az egyik a szocializmus ügye melletti feltétel nélküli és szilárd kitartás-kiállás, elkötelezettség, a másik a Szovjetunióhoz való megkérdőjelezhetetlen és töretlen lojalitás.

A legfőbb hatalom az akkori egyetlen párt – gyakran így is írták: a Párt – kezében volt. Ezt a hatalmat a különböző szinteken funkcionáló párttisztviselők testesítették meg. A legfontosabb országos vezető párttestületek mellett igen jelentős szerepe volt ezek helyi – pl. megyei, járási, városi, községi, munkahelyi, stb. – megfelelőinek. Kiemelten fontos szerep hárult tehát a kommunisták pártjának – 1945-től az MKP-nak, 1948-tól az MDP-nek, 1956-tól az MSZMP-nek – megyei, járási, a nagyobb vagy kisebb városi funkcionáriusaira. Ők voltak azok, akik a hatalmukból és a párhierarchiában való elhelyezkedésükből következően meghatározóan fontos szerepet kaptak és vállaltak a helyi irányításban, a rendszer működtetésében és ezért kiemelt felelősség terheli őket a terrorisztikus módszerekért, a meghurcoltatásokért, a koncepciós perekért és az elnyomás egészéért is.

A következőkben azokról a kommunista középszintű káderekről lesz szó, akik ezt a gyalázatos szerepet vállalták és eljátszották a diktatúra évtizedeiben, Csongrád megyében, a megye járásaiban és nagyobb, vagy kisebb akkori városaiban. Az összeállítás kizárólag a fennmaradt levéltári dokumentumok és a korabeli helyi sajtó adatai alapján készült. Feltétlenül megjegyzendő és kihangsúlyozandó, hogy teljességre való törekvés igénye nélküli válogatásról van csupán szó! Nem hallgatható el, hogy a felhasználásra került adatok csupán kutatási melléktermékek. A kommunista diktatúrával kapcsolatos, több mint húsz éven át tartó kutatásom melléktermékei, összefésülhető adathalmaz, amelyet kár lett volna nem felhasználni és összesíteni az utókor számára, azzal a nem is titkolt céllal, hogy lesznek majd más kutatók, akik esetleg konkrétan e témára célzott munkájukkal esetleg kiegészítik, teljesebbé teszik a mostani felsorolást, a személyek számát is és esetleg az egyes személyekkel kapcsolatos adatokat is. Ez az, amire sem életkorom, sem a Csongrád megyétől levő távolságom miatt én már legnagyobb sajnálatomra nem vállalkozhatok.

A felsorolásban elsősorban a Csongrád megyei, a megyében található járási és az akkori városi pártbizottságok vezető tisztviselői – elsőtitkárok, titkárok, osztályvezetők, stb. – szerepelnek, akik a sztálini vélemény szerint „*nem közönséges anyagból*” lettek „*gyúrva*”. Mint majd látni lehet, néhányukra tényleg jellemző ez a megállapítás, de többnyire negatív előjellel. Ugyanakkor a kötet fő fejezetében nem kaptak helyet olyan fontos párttisztviselők, mint pl. a nagyvállalati pártbizottsági titkárok, az egyetemi pártbizottsági titkárok, akik pedig a politikai súlyuk szerint többnek számítottak, mint pl. egy kisvárosi, vagy járási pártbizottsági osztályvezető. Ennek a kimaradásnak az oka elsősorban az volt, hogy velük kapcsolatban a teljességre törekedni is merészség lenne a forrásanyagok hiányosságai miatt. De ugyanez a helyzet pl. a munkahelyi, községi, termelőszövetkezeti, stb. párttitkárokkal, ahol viszont a fluktuáció olyan nagy volt, hogy az utólagos felderítés csak véletlenszerű eredményeket produkálna. Bár ez sem lenne tanulságok nélküli, hiszen kiderülhetne, hogy miféle emberekből – sok esetben köztörvényes

bűnözőkből – lettek a háború utáni zűrzavaros években községi párttitkárok, a későbbi „padlás lesöprések”, az erőszakos termelőszövetkezet szervezések, a kitelepítések, kuláklisták összeállításának irányítói és felelősei. Ezek esetében is csak megfogalmazni, elvárni lehetne a teljességre való törekvést, de teljesíteni aligha. Arról nem is beszélve, hogy terjedelmi okok miatt is problémát okozna egy ilyen kötet összeállítása. Mégis egy rövid fejezetben felvillantásra került ezek közül is néhány, csupán azért, hogy láthassa az utókor, miféle emberek voltak a legalsó szintű kommunista pártkáderek s miért lehettek olyanok a következő lépcsőfokon állók, mint amilyenek lettek.

A kötetben mellékletként néhány eredeti levéltári dokumentumról készült másolat is elhelyezésre került, melyek vagy valamelyik szereplőről szólnak, vagy az irat valamelyikük által készített, és így hozzásegíthet a személyiségének, vagy tevékenységének a megismeréséhez.

Bálint László

3

Kedves Rákosi elvtárs! Kedves Gerő és Révai!

Ha csak felsorolom azoknak a városoknak és nagyobb községeknek a nevét, ahol már eddig is jártam, azonnal megértitek, hogy nem igen lehetett kapcsolatom a stábbal és így nem igen számolhattam be az eseményekről. De amint leveleimből is láthatjátok valahányszor csak egy módom is van, azonnal írok. Most összefoglalóan. A helyzet mint ísmételten írtam, ~~itt~~ mindenütt nehéz. Az excesszusok igen komolyak és a katonai hatóságok minden akarata ellenére is csak nagyon nehezen csökkenthetők, pedig történet elég jelentős számban még kivégzés is. Egy sor értekezlet is volt már kérésre ebben az ügyben. Ezen kívül bárhol is vagyok, mindenütt előadást tartok a divíziók ~~xx~~ tisztikara előtt és megértettem velük, hogy a kilengések mennyire lehetetlenné teszik munkánkat. De meg kell, hogy mondjam, hogy a kilengéseknél is nagyobb baj az a szörnyű pánikhangulat, amely elfogta a lakosságot. Nem mernek kijönni házaikból, rettegnek a katonáktól. ~~Rxx~~ S nem is mert gonoszkodni. Több-
ségükben eszükben sincsen ilyesmi, de a ~~készítéskor~~ megértés teljes hiánya, a legfűrosább helyzeteket teremti és előfordul nem egyszer, hogy a vörös katonák szállást kér az asszonyoktól, megmondani nem tudja, hogy mit akar, mutogatja a kezével az asszonynak, hogy aludni akar és az asszony már sikoltozva szalad ki a házból, hogy meg akarják becsateleníteni. Lehetsé-
len helyzet és szinte sehol sincsen kéznél töltes. Sokkal komolyabbak ennél az élénk tornyosuló gazdasági kérdések: a jó-
vő termésének kérdése és hogyan lehet megindítani az ország gazdasági vérkeringését. Az igavonó állatok lefoglalása igen nagy méretű, a tehén- és sertés rekvirálás ugyancsak. A raktárak és minden a Vörös Hadsereg tulajdonába ment át. A városokból elvitték még a tűzoltószekőcsikat is. Kereskedésem sincsen. ~~xxxxxx~~ Az üzletek mind-mind kirabolva. ~~Szörnyű helyzet~~
A gyárak és üzemek is óriási károkat szenvedtek. Részben még a magyarok vitték el a gépeket, részben oroszok, nagyobb részben a lakosság. S hogy ezután, hogyan indul meg a nemzet vérkeringése azt nehéz még elképzelni is. Különösen, hogy sincsen központi hatalom, de még vármegyei, de még járási sem. Minden falu, minden város egy-egy árvízről körülvevő köztársaság az összeköttetés minden lehetősége nélkül. S mindebben talán még az az egyetlen szerencse, hogy a vasutak nem nagyon szenvedtek és azok helyreállítása napok kérdése. E két napon belül például Szegedről vasúton lehet már majd utazni akár Moszkvába. És az elbonyomulás tempójában állítják helyre az összeköttetést egészen Budapestig. Keveset szenvedtek a városok is az épületekben, berendezkedésekben. Táviró és telefonösszeköttetés hamarosan helyreállítható.

PIL

Vas Zoltán 1944. október 21.-e előtti levele Szegedről a Szovjetunióba Rákosi, Gerő és Révai „elvtársaknak”, a megszállt országrészben és részben Szegeden uralkodó állapotokról és addig megismert néhány helyi vezetökről.

1/a. számú melléklet

1. letéte 32

Leveletem Szegedről írom. Ami áll az általános helyzetéről, az jellemzi Szegedet is. Külön problémája az, hogy ma egy hét múltán a városnak még nincsen vezetősége és a kommunisták még máig nem jöttek ki a föld alól. Béna volt eddig az élet. Aki megjelent az utcán azt elhajtották munkára. Persze lehetett volna tízszer annyi munkaerőt is rendelkezésre bocsájtani, mint amennyit összefogdostak, de ment minden a maga útján és ez teljes káoszt eredményezett. Most én vagyok a város láthatatlan irányítója és megpróbálok rendet teremteni. Értekeztem már a kommunistákkal, a szociáldemokratákkal és közös kérésükre ma reggel már dr. Valentin ügyvéd lesz a polgármester. Addig egy tehetetlen senki, valami dr. Pálffy, volt tanügyi tanácsos vezette az ügyeket, a reakció teljes bevonásával és teljes tehetetlenségével. Kijött már a föld alól a Kommunista Párt is. Elfoglaltuk számára a Mép. helységét. Lefoglaltunk egy nyomdát is, illetve kettőt a Szegedi Friss Ujságát és az Új Nemzedékét és holnap reggel megjelenik már az ujság is. Biztosítjuk a város élelemmel való ellátását is. Ugyanis ez az első oly város, Szeged, ahol a lakosság itt az Alföldön, hem szorosan összenőtt a földmiveléssel és itt a népek ellátása már igen komoly kérdés. A többi városokban, ahol voltam Hódmezővásárhely, Orosháza, Szarvas, Endrőd, Gyoma, Mezőberény, Békéscsaba a lakosságnak csaknem mindenütt szoros kapcsolata van a mezőgazdasággal és az élelmezés kérdése ma még nem döntő kérdés. Itt igen. Meg akarjuk könnyíteni a város életének megindítását azzal is, hogy munkásszázadjakat szervezünk. A katonai hatóságoknak innen adunk majd embereket és ~~szakszervezeteket~~ ezzel helyreállítjuk a mozgási lehetőséget. Szóval megindul az élet itt is. Különösen, ha sikerül a város számára némi szállítóeszközt szerezni és biztosítani, hogy a legközelebbi átvonuló csapat el nem viszi. Van erre ígéretem.

Az itteni kommunista mozgalom igen gyenge, vagy legalább is még nem sikerült kikutatnom annak legjobb elemeit. Most, hogy már van pártház, talán majd csak jelentkeznek. Értékes fiatal ember itt Széchezyi. Lelkes, intelligens, ~~szakszervezet~~ de kommunista gyökerek nélkül, még ha ő is volt itt az egyetlen talán a városban, aki komoly kommunista szervezkedést vitt az utolsóxxx hónapokban. Író. Mellette még nem látok senki jelentős kommunisztát, de őszintén szólva még talán nem is volt alkalmam velük találkozni, bár már harmadik napja itt vagyok. A szociáldemokraták baloldala valószínűleg a mai napon osztlakozik a kommunista párthoz. Tegnap volt találkozásom a vezetőjükkel, aki évek óta egyben az itteni szakszervezetek vezetője is volt. Homocsin Mihály. Magát kommunistának mondja. Úly irányban vezette a szakszervezet is mindig. Belépése a Kommunista

1. letéte 32

1. letéte 32

1. letéte 32

1/b. számú melléklet

2

Pártba biztosítaná a munkásság körében a teljes kommunista hegemoniát. Ismer-e Rákosi, valami Bányai Istvánt. Mint kommunista szefepel a városházán. Állítólag együtt ült Rákosival. Egyébként Szégyen, de még nem voltam a börtönben. Csak annyit tudok, hogy a politikákat és Horváthot is elvitték. Holnap feltétlenül elmegyek oda is.

Beszámolok a többi városok pártszervezéséről is. Hódmezővásárhelyen Vad János, Borsi János, Pári Mózes dolgoznak. Vad János és Borsi János ismert munkásvezetők. Orosházán Keresztes a párttitkár. A szoc. demok. volt vezetője. Pómpás ember. Ajánlom központi vezetésbe. Ugyanily értelmű javaslatot teszek Szobek János Békéscsabai párttitkárunkat illetően is. Ez is munkás. Kemény, öntudatos ember. De egyáltalán, ami a kádereket illeti nincs mitől tartanunk. A munkásság legjobb elemei fenn tartás nélkül velünk tartanak. Még az itteni események ellenére is. Szociáldemokratapárt ma lényegében nincsen. A legjobb eleme a miénkek és mert ezek tartották a pártban a lelket és most, mint a buborék oszlik széjjel. Legalábbis ez a helyzet itt az alföldön. Persze ezzel nem akarom azt mondani, hogy a szoc. dem. befolyásnak most már vége. Még pártunkba is hoznak az új emberek ily oszkevénysszellemet, de ~~mix~~ tanítással, irányítással elmellőzzük. Nellesleg ezek a mi új elvtársaink, többségükben olyanok, akik most jöttek internálótáborból. Szepemberben ugyanis többet onnan elengedtek és benyomták őket munkaszázadba, ahonnan hazaszöktek. Szarvasi elvtársaink Kolár Mihály, /Intelligens fiatal kereskedősegéd/Sulyan Mihály, Trabah János, Bencsik János, Endröd Cserép ~~szakszervezet~~ Mátyás, Hornok Vince. Mindkettő földmunkás. Egyik közülük, névre nem emlékszem igen jó fiatal elem. Gyoma Kuroz Mihály, Varsandán Sándor, Bács Imre. Ezek szovjetrendszer kezdtek 1919-es tradícióból. Gyökereik is 1919-ben van. Mezőberény Madarász Pálné és Pál, Hoffmann József, Hailer András, Pfeifer József, Békéscsaba, amint írtam Szobek András és Kispely András, Gyula Dr. Blánár László és Szikes Antal. Utóbbi idősebb ember, de igen jó a benyomásom róla. Szihtén ajánlom központi vezetésre. Van ott egy Dr. Erdődy János is. Azt hiszem ezt ki kell majd rugnunk még a párt vidékéről is.

Valamennyi helyen, amit felsoroltam van már pártszervezet és a pártnak háza. Ez utóbbit mindenütt az elvtársak lelke kötötte és el sem mentem egy helyről sem, amíg meg nem beszéltem velük, hogy melyik is lesz a ház, amit legoglálnak. Mindenütt van nyomdánk is, ha elmenekült a tulajdonos. Mozink is. Megbeszéljük mindenütt, hogyan indítják meg a legszélesebb pártéletet és hogyan veszik fel a kapcsolatait a vidékkel. Igyekeztem taná-

1. letéte 32

1/c. számú melléklet

PIL

DE

17

3. karta
36

mulik. Elődjének akkor legalább segítségét. Vagy harcolják ki legalább a Gerőt ide. Orizási szükség lenne itt reá. Rései is kiadhatna egy kitűnő ujságot. Tudniillik az a helyzet, hogy csak kommunista lapot lehet kiadni és ehhez nincsen erő. Ugyanis elvben lapot nem engedélyeznek és én úgy állítottam fel a kérdést, hogy ha eddig a kommunisták kiadtak röplapokat, ujságokat, megtiltható-e számukra, hogy most Kolytassék munkájukat, vagy pedig talán maradjanak továbbra is a földalatt? A válasz bizonytalan volt, igenis, nem is volt és én bizony kiadatom a lapokat. Jobb a legrosszabb ujság is, mint semilyen. Nagy hibákat az elvtársak nem fognak elkövetni. A vonalat megadom. De hát itt külsők néhány ujságot és itéljenek maguk. De azt is értsék meg, hogy egyedül vagyok és nem lehetek mindenütt. Jöjjenek. Ez a segítség. Addig nincs igazi vezetés. Nem is lehet. Csizintén bevallom, hogy máris jó egy néhány kérdés nem tanácstalan vagyok. Így magában a pártszervezés formáiban, a szakszervezetek miként szervezkedjenek stb. Nem tudom mit jelent, mi az oka, de a Kossuth Rádiót itt alig lehet fogni. Csak tegnap osi ptem el végre, sok és haszontalan kutatás után. S ekkor is igen rosszul volt hallható. A szellem is jelentkezett tegnap, de igen gyatra. Ha történetesen Bukaresten keresztül jönnek, úgy feltétlenül nézzenek be a pártba és Anna Pauker útján vegyék el az autóinkat. Ott van náluk az udvaron. Érkezzenek azokozár ide. Itt ugyanis döntötték az a dolgok, hanem egy sz. Rüdöben tanácsban vagy. Válasz magunkat. addig is szívettel barádkapál.

h. i. k. nap meggy Debrecenbe

21/1. 1944. r.

8/16

Köszönet
P. Árkai

PIL

2/b. számú melléklet

824
003
Magyar Kommunista Párt Központi Vezetősége

SZERVEZÉS
IRATTÁR

DEBRECEN

TISZTELT ELVTÁRSÁK !

Egy igen áldatlan ügy jött ismét közbe. Egy orosz katonai parancsnoki rendelet jelent meg, amely szerint minden 17-45 éves korig német nevű férfiakat és 18-30 éves korig a német nevű nőket munkaszolgálatra hívják be. A hiba onnan származik, hogy válogatás nélkül mindenkit összeszednek, tekintet nélkül a politikai állásfoglalására, és elszállítják az országból. Ezek szerint számos elvtársunk is belesik az elszállítandók közé. Bár mindent elkövettünk a nyilvánvaló sérelmes és méltánytalan intézkedés kikötigálására, minden fáradozásunk hlabavalónak bizonyult.

Ez a helyzet bennünket is rendkívül nehéz szituáció elé állított, miután kedvezőtlen hangulatot teremtett. Kérjük tehát hogy azonnal beavatkozni sziveskedjenek, nehogy a sérelmes állapot továbbra is fennálljon.

Szeged, 1945. január 5.

Elvtársak üdvözléssel :

Gombkötő Péter
titkár

PIL

Gombkötő Péter, az MKP szegedi városi titkárának 1945. január 5.-i levele az MKP Központi Vezetőségnek (Debrecenbe!), a szovjet hadsereg által elkövetett szegedi elhurcolásokról.

3. számú melléklet

A

ÁBRAHÁM ANTAL (Szeged, 1921 – 1975)

Iskolai végzettsége 6 elemi, eredeti foglalkozása gyári munkás. 1938-ig munkahelye a Szegedi Gyufagyár volt. 1939-1942 között pék szakmában inaskodott Szegeden. Tanult szakmájában azonban soha nem dolgozott, hanem 1942-től ismét a Szegedi Gyufagyár volt a munkahelye. A háború alatt – egyes adatok szerint önkéntes jelentkezése után - behívták katonának és akkor a hadsereg egyik élelmiszer raktáránál *„zsidó munkaszolgálatosokra felügyelt”*. Mivel *„keretlegény”* volt és felmerült vele kapcsolatban a kegyetlenkedés gyanúja, 1945-ben letartóztatták és büntetőeljárás indult ellene népellenes büntett miatt, amely azonban végül a bíróság felmentő ítéletével zárult. Egy dokumentum szerint *„1945-ben Szegeden háborús és népellenes büntett vádjával letartóztatták, mert mint szakaszvezető az élelmiszerraktárnál a beosztott zsidó munkaszolgálatosokkal durván bánt. A Szegedi Népbíróság felmentette, mert a kihallgatott munkaszolgálatosok nem igazolták a vád tárgyává tett bűncselekményt”*.

Az előbb vázolt előéletével kapcsolatban az MDP Csongrád Megyei Bizottság 1950. június 19.-i ülésén, napirenden kívül Váczi Sándor akkori titkár a következő bejelentést tette: *„Ábrahám Antal a SZOT megyei titkára. ... 1940-ben tényleges katonai szolgálatra vonult be, tehát önkéntes katona volt, ahol egy év leforgása alatt szakaszvezetővé léptették elő. Mint keretlegény zsidó munkaszolgálatosoknak volt a parancsnoka. ... 1945-ben a szegedi politikai osztály eljárást indított ellene. A vád az volt ellene, hogy a zsidó munkaszolgálatosokkal gorombán bánt. Simon János munkaszolgálatost úgy megverte, hogy két hétig nem tudta a karját mozgatni. Berta István őrmester és Rajkó Gyula főhadnagy, akik közismertek voltak kegyetlenkedéseikről, utasításait mindig végrehajtotta. Ábrahám 5 hónapig volt internálva, majd utána a politikai osztály átadta a népbíróságnak, azonban itt az ellene emelt vádak alól felmentették, mivel a főtárgyaláson kihallgatott tanúk előzőleg tett vallomásaikat megváltoztatták. Csupán Simon János tanú maradt meg az előző vallomásánál. Kijelentette, hogy őt csuklógyakorlat közben többször arcul rúgta, puskatussal verte. A népbíróság az egyedül álló tanút nem vette figyelembe, ... Ábrahámot szabadon engedte. ... Ábrahám a munkaszolgálatosoktól havi 50-50 pengőt kapott. Ez után visszakerült a Szegedi Gyufagyárba, a Pártnak is tagja lett, később szakszervezeti vonalon dolgozott és így került a szakszervezeti megyei titkárság élére.”*

Ez volt az az időszak, amikor tombolt a magyar-jugoszláv viszálykodás. Ezért Váczi Sándor azt sem hallgatta el, hogy Ábrahám Antal katonai szolgálata idején *„szabadkai tartózkodása alatt megismerkedett Kákonyi Ida bunyevác származású lánnyal, aki jelenleg a felesége. A felszabadító hadsereg elől elmenekültek egészen Sopronig és onnan, mint jugoszláv menekültek tértek vissza.”*

Ábrahám Antal tehát még 1945-ben belépett az MKP-ba, de elsősorban szakszervezeti vonalon kezdett el szorgoskodni. 1947-48-ban a Szegedi Gyufagyárban már függet-

lenített szakszervezeti üb. (üzemi bizottsági) elnök volt, egy ideig a Magyar Vegyipari Munkások Szakszervezete szegedi csoportjában ellenőr. 1949-ben kiemelték és a SZOT Csongrád Megyei Bizottság termelési felelőse lett, egy ideig nagyszegedi szakszervezeti szakmaközi titkára, majd 1950-től a SZOT Csongrád megyei elnöke, egyben az MDP Csongrád Megyei Bizottság tagja. Pontosan nem ismert időpontban 2 hónapos pártiskolát végzett. 1954-ben ismét előbbre lépett és az **MDP Csongrád Megyei Bizottság III. titkára** lett. Ebben a beosztásban volt 1956 októberében is a forradalom kitörésekor. Egy későbbi dokumentum szerint „1956. október 24.-én Szegeden részt vett 120 pártaktivista felfegyverzésében és részt vett az ellenforradalmi csoportok szétverésében”. Ezzel az állítással kapcsolatban figyelembe kell venni, hogy a kommunisták felfegyverzésének az események tekintetében semmi jelentősége nem volt, Ábrahám tevélegesen semmiféle „szétverés”-ben nem vett részt, az viszont igaz, hogy a megyei pártbizottság részéről ő tartózkodott a forradalom kezdeti napjaiban Szegeden, próbált befolyást gyakorolni az eseményekre, pl. tárgyalt a forradalmárok egy csoportjával, és elévülhetetlen érdemeket szerzett a szegedi sortűz elrendelésében. A forradalom győzelme után eltűnt, csak november 6-án került elő ismét. A forradalom leverése után azonban kegyvesztett lett és 1957-ben az MSZMP Csongrád Megyei Bizottságon már csak a PTO vezetői beosztást kapta meg. 1957. január 13.-án részt vett az SZMT (Szakszervezetek Megyei Tanácsa) értekezletén, ahol arról is szó volt, hogy az „SZMT-ben dolgozó kommunisták milyen formában állták meg a helyüket az ellenforradalom elleni harcban.” Ennek kapcsán Ábrahám Antal egy fontos – mai szemmel beismert – kijelentést tett: „Szegeden 26.-ra (1956. október 26.-ra – BL) készültek az ellenforradalmárok, hogy átveszik a hatalmat. Mi ezt láttuk 25.-én és ... kértük a katonai segítséget, rendeltük el, hogy körül kell zárni a Széchenyi teret. Ugyanakkor olyan határozat született a párt részéről, hogy keményen fel kell lépni a tömeggel szemben, nem lehet megengedni a nagygyűlést és ki kell menni a dolgozók közé és arra kértük Gulyás elvtársat (az SZMT akkori elnökét - BL), hogy menjenek ki az üzemekbe beszélgetni a dolgozókkal, hogy ne csináljanak újabb provokációt, mert komoly következménye lesz, komoly katonai erő van összpontosítva. ... Gulyás elvtárs nem értett egyet azzal, hogy kimenjenek az üzemekbe ..., hogy a tömeg közé lövessünk.” A megtorlás során Fodor Gábor egyetemi professzor fegyelmi ügyében, mint bejelentő szerepelt és elmondta a következőket: „Október 23.-án az esti tüntetés után kb. 11.00 órára hívtuk össze a pártbizottságot. Ezen Baróti és Fodor már úgy beszéltek a tüntetésről, mint valami dicsőséges nemzeti megmozdulásról. ... 24.-én közöltük velük, hogy a továbbiakban minden rendbontással szemben keményen fel fogunk lépni. Baróti és Fodor tiltakozott ez ellen és a felelősséget ránk akarták hárítani. ... Október 25.-én ... mi megmondtuk, hogy a rend helyreállítása érdekében kénytelenek vagyunk fegyverhez nyúlni. ... Október 26.-a és 28.-a között többször próbáltuk a kapcsolatot felvenni velük, de ők nem álltak velünk szóba.”

Források:

PIL 16. f. 2. dob. 10. dosszié. - 16. f. 6. dob. 34. dosszié. - 16. f. 14. dob. 110. dosszié
MNL 276. f. 53. csop. 174. ö.e. - 276. f. 54. csop. 101. ö.e. - 276. f. 62. csop. 33-34 ö.e. - 276. f. 88. csop. 172, 995 és 997 ö.e. - 288. f. 21(1958) csop. 5. ö.e. - 288. f. 30(1957) csop. 101. ö.e.
ÁBTL V-143357.
Délmagyarország 1948. január 4. - 1950. június 13.

ÁGOSTON JÓZSEF (1928)

Iskolai végzettsége érettségi. 1946-ban belépett az MKP-ba, majd az MDP és MSZMP tagja. Az 1940-es évek végén az EPOSZ Csongrád megyei titkára volt. 1956 után a KISZ Csongrád Megyei Bizottság tagja, majd titkára. 1974-ben az **MSZMP Csongrád Megyei Bizottság titkára**. Az 1980-as években a SZOT Csongrád megyei vezető titkára volt. (4./a-b számú melléklet)

Források:

PIL 286. f. 58. ö.e.
MNL 288. f. 5. csop. 211. ö.e. - 288. f. 7. csop. 85. ö.e. - 288. f. 36(1974) csop. 8. ö.e.
Csongrád Megyei Hírlap 1957. október 1.

AMBRUS ISTVÁN (Kiskunmajsa, 1921. július 3. - Szeged, 1985. május 7.)

1945-ben lépett be az MKP-ba. 1946-ban már az MKP Szegedi Városi Bizottság tagja, egy időben pártiskolai vezető, majd pártbizottsági osztályvezető. 1947-1949 között az **MKP – majd MDP – Szegedi Városi Bizottság mezőgazdasági osztályát vezette**. Közben 1948-49-ben 1 éves pártiskolát végzett.

1950-ben elkerült Szegedről és mezőgazdasági akadémiát végzett, agronómus szakképesítést szerzett. Közben az MDP Hajdú-Bihar Megyei Bizottságon előbb a mezőgazdasági osztályt vezette, később egy ideig ő lett a megyei I. titkár. 1957 nyaratól a megyei pártbizottság II. titkára. 1960-ban elkerült a pártvonalról és a Hajdú-Bihar Megyei Tanács elnöke lett. 1961-62-ben elvégezte a tanácsakadémiát. 1967-ben jogi diplomát szerzett, utána elvégezte az MSZMP Politikai Főiskoláját. 1975-től országgyűlési képviselő volt. 1976-ban nyugállományba vonult.

Források:

MNL 288. f. 7. csop. 10. ö.e.
Délmagyarország 1948. május 11. - 1949. március 4.

ANTALFFY GYÖRGY (Szeged, 1920. június 1 - Budapest, 1993. december 26.)

Szegeden érettségizett 1938-ban. A szegedi, majd a kolozsvári egyetemen jogot és közgazdaságtant tanult. 1944-45-ben ügyvédjelölt volt Budapesten. A II. világháború után, 1945 tavaszán tagja lett az SZDP-nek. 1946-tól a Szegedi Tudományegyetemen meghívott előadó tanár. 1947-ben országgyűlési képviselője lett az SZDP-nek, és a Tiszatáj szerkesztő bizottságának tagja. Közben 1945 és 1948 között Szeged város aljegyzője, főispáni titkár, majd polgármester-helyettes. Mint baloldali szociáldemokrata igen jelentős szerepet játszott az SZDP és az MKP egyesülésében, a két munkáspárt egyesíté-

sét előkészítő egységbizottság tagjaként tevékenykedett Szegeden. Az egyesülés után az **MDP Szegedi Városi Elnökség tagja.**

Két kommunista vélemény róla: Az egyik szerint „*fiatalsága ellenére a szegedi szociáldemokrata mozgalom legkimagaslóbb egyénisége. A megpróbáltatás idején is izzóan baloldali maradt, tökéletesen bírja a testvérpárt (a kommunisták – BL) bizalmát.*” A másik véleményben arról van szó, hogy „*helyettes polgármester, SZDP tag, nagyon tehetséges ember, jó baloldali szocdem. ... Pártunkkal (a kommunistákkal – BL) jól együtt dolgozik. ... Kissé érzékeny. Feltétlen híve a munkásegységnek.*”

1948-tól a Délmagyarország napilap felelős szerkesztője, majd főszerkesztője. A dél-kerületi újságírók egyesületének elnöke. A Magyar-Szovjet Művelődési Társaság vármegyei társelnöke.

1950-51-ben a Szegedi Tudományegyetem nyilvános rendkívüli tanára, 1951-től az állam és jogelméleti tanszék vezetője. Háromszor – 1950-51-ben, 1953-58-ban és 1967-70-ben – volt a jogi kar dékánja, majd pedig kétszer – 1958-64-ben és 1976-82-ben – volt az egyetem rektora.

1956-ban, a forradalom alatt eltanácsolták az egyetemről. 1960-ban a jogtudományok kandidátusa. 1957 után az **MSZMP Szegedi Városi Bizottság tagja**, egyben a Szegedi Városi Tanácsnak is tagja.

Források:

PIL 274. f. 15. csop. 28. ö. e. – 283. f. 11. csop. 120. ö. e.

Délmagyarország 1948. május 11. – 1948. május 14.

ARATÓ MÁRTON (1924-1972)

Eredeti foglalkozása kereskedő segéd volt Battonyán. 1944-től a kommunisták ifjúsági mozgalmában vett részt, 1945-ben lépett be az MKP-ba. Kezdetben Battonyán dolgozott földművesszövetkezeti vonalon, egy időben a SZÖVOSZ iskola vezetője is volt. 1949-ben került Makóra, ahol előbb ismét a szövetkezeti vonalon tevékenykedett, majd az MDP-ben lett politikai munkatárs. 1961-ben az **MSZMP Makói Városi Bizottság I. titkára** beosztásba került. Ebben a beosztásban dolgozott 1972-ben bekövetkezett haláláig, közben, 1970-től tagja volt az MSZMP Csongrád Megyei bizottságnak is.

Források:

Csongrád Megyei Hírlap 1972. november 1.

ÁRVA ISTVÁN (Makó, 1925. április 22. Fejes Anna)

1956 előtt tagja volt az MDP makói városi bizottságnak. 1956 decemberében az **MSZMP Makói Városi Ideiglenes Intéző Bizottság tagja**, a párt egyik újjá szervezője. 1956. november 11.-én egyik alapító tagja lett a makói városi karhatalomnak.

Források:

ÁBTL V-145872.

Korom Mihály: Makó az első felszabadult magyar város.

MAGYAR SZOCIALISTA MUNKÁSPÁRT

Csongrád megyei Bizottság

Szeged, Rákóczi tér

Telefon: 14-209, 12-123

Irányítószám: 6701

Prop. 60 / 74

Tu/1324

MSZMP Központi Bizottsága

Tudományos- Közzoktatási és Kulturális Osztály

Dr. Kornidesz Mihály osztályvezető elvtárs

B u d a p e s t

Kedves Kornidesz Elvtárs!

A Szegedi Orvostudományi Egyetem I.sz. Sebészeti Klinikájának docense dr. Németh András, a debreceni intézet vezetői pályázatához adott pártvéleményezéssel kapcsolatos észrevételeket megvizsgáltuk.

A Szegedi Orvostudományi Egyetem Pártvégrehajtó Bizottsága által adott véleményezés - ez esetben - szerintünk is realitásnak ítéltető meg, amit a Végrehajtó Bizottság 1974. október 1-i ülésén - kérésükre - újból megvizsgált, és azon változtatni nem kíván.

Dr. Németh Andrásnak nem annyira az 1956-os dolgait hangsúlyozták, /noha ebben az esetben ettől sem lehet eltekinteni, mivel 1956-ban fegyelmi büntetést kapott és az egyetem akkori vezetésének és Szeged Városi Pártbizottság jóindulatának volt köszönhető, hogy akkor az egyetemen tartották/. Nagyobb probléma, hogy azóta sem változott említésre méltóan, különösen politikai, közéleti teékenységét és emberi magatartását tekintve.

munkatárs
nem lehet
becsülni!!!
Köszönjük
1974

most jellemezhető - az igazán lényeg

ORSZÁGOS LEVÉLTÁR

Ágoston Józsefnek, az MSZMP Csongrád Bizottság titkárnak levele az MSZMP KB Tudományos, Közzoktatási és Kulturális Osztályának dr. Németh András ügyében 1974. október 8.-án.

4/a. számú melléklet

Abban nem tudunk állást foglalni, hogy dr. Németh András kandidátusi dolgozatának elfogadásában mennyi szerepe volt az intézetvezető támogatásának, valamint nem tudjuk eldönteni a dolgozat tudományos értékét sem.

Dr. Németh András docens pályázatának támogatásáról szóló javaslatát a klinika vezetője /dr. Petri Gábor professzor/ úgy küldte meg Debrecenbe, hogy azt előbb megbeszélte volna az egyetem párt-végrehajtóbizottságával, annak ellenére, hogy az intézet vezetője már korábban megkapta az új hatásköri listát, mely szerint a docensek a végrehajtó bizottság hatáskörébe tartoznak. Bizonyos eljárási utak betartása mindenki számára kötelező. Kérjük, hogy ebben a törekvésünkben pártunk központi szervei is támogassanak bennünket.

Igy fordult elő, hogy merőben ellentétes két véleményt egymástól külön küldték el, amelyet nem egyeztetett az egyetem állami és pártvezetése, így a problémát elsősorban a koordinálás hiánya okozta.

Feladatunkat abban látjuk, hogy a jövőben még nagyobb hatást kell gyakorolnunk az egyetem párt- és állami vezetőire, hogy döntéseiket, javaslataikat megfontoltabban és mélyrehatóbban tegyék meg. Ez a probléma is jelzi számunkra tennivalónkat az orvosegyetem párt-, káder- és személyzeti munka megjavítása, a különböző érdekek és vélemények egyeztetésében. Egyforma mércéket kell alkalmazni az emberek értékeinek megítélésében a pártban és más szervezetekben. Végül is - úgy vélem -, hogy a debreceni intézet járt jól, mert más személy elfogadásával feltehetően alkalmasabb vezetőt kap.

Szeged, 1974 október 3.

Elvtársi üdvözléssel:

Dr. Ágoston József :/
megyei titkár

ORSZÁGOS ISKOLAI

B. PAPP MIHÁLY (Makó, 1901. szeptember 11.)

Iskolai végzettsége 6 elemi, foglalkozása 1945 előtt földműves, - egyes adatok szerint különböző henteseknél birkahajcsár volt -, később termelőszövetkezeti tagként dolgozott. Kezdetben az NPP-nek a kommunistákkal együttműködni kész szárnyához tartozott, majd hamarosan át is lépett az MDP-be. Egy ebben az időben készített dokumentum szerint „politikailag megbízható, jól látja a fejlődés menetét és az MDP felé is jól tud együtt dolgozni. Szövetkezeti vonalon gátlásai nincsenek. Jelenleg a Szovjetunióban tartózkodik tanulmányúton.” Az MDP Csanád Megyei Bizottság káderjelentése szerint „a legkövetkezetesebb, legszilárdabb, politikailag is legmegbízhatóbb, ... aki már 1945-től kiállt pártunk politikája mellett.” Az 1950-es években egy ideig a Makói Városi Tanács vb. elnökhelyettese volt, miközben a földrendezés idején „igen súlyos törvénysértéseket követett el az Úttörő és a József Attila Termelőszövetkezet javára. A be nem lépett parasztok kártalanításában, a csereingatlanok kijelölésében cinikus és fölényes volt.” 1951-től országgyűlési képviselő. A visszaélései miatt 1954 tavaszán leváltották tisztségéből és ekkor megfelelő képzettség és rátermettség nélkül az igen gyengén gazdálkodó Viharsarok Termelőszövetkezet elnöke lett. „Nagy Imre új szakasz politikájával nem értett egyet, túlzottan balos, a kemény kézzel való politizálás volt a meggyőződése.” 1956 decembere-től az MSZMP Makói Városi Ideiglenes Intéző Bizottság tagja és a Makói Városi Tanács vb. elnökhelyettese lett.

Források:

MNL CSML SZL XXX. MSZMP Csongrád Megyei Archivum 40

BÁBA ISTVÁN (Gádos, 1915)

Eredeti foglalkozása kubikus. 1936-tól kapcsolatban állt az illegális kommunista mozgalommal. Kommunista felforgatás miatt 1937-ben 1 év 6 hónap börtönbüntetésre ítélték. 1942-től katonai szolgálatot teljesített, 1944-45-ben szovjet fogságban volt. Haza térte után - még 1945-ben - belépett az MKP-ba. 1956 májusában már az MDP Csongrád Megyei Bizottság mezőgazdasági osztályának vezetője. Egy dokumentum szerint „az ellenforradalmi napokban fegyverrel a kézben harcolt, majd a Csongrád Megyei Karhatalmi egység parancsnokának helyettese lett”. 1957-től a Szentesi Városi Tanács vb. elnöke.

Források:

MNL 276. f. 53. csop. 287. ö.e. - 276. f. 62. csop. 33-34 ö.e. - 288. f. 7. csop. 128. ö. e.

BALOGH ISTVÁN (Szeged, 1914 – 2000)

1950-ben szakszervezeti szakmaközi titkár volt Szegeden. 1956 októberében az **MDP Szegedi Városi Bizottság III. titkára**. 1957-ben a Szegedi Városi Tanács elnökének egyik helyettese.

Források:

ÁBTL V-145747.

Délmagyarország 1950. február 25. – 1956. október 20.

BÁN ROZÁLIA Csikós Miklósné (Hódmezővásárhely, 1920. június 22. – 2006. Sándor Lídia)

Iskolai végzettsége 5 elemi. Gyári munkás volt a hódmezővásárhelyi Kokron Gyárban. 1944-től szervezett munkás, a textil munkások szakszervezetének tagja. 1948-tól MDP-nek, majd az MSZMP-nek is tagja.

1950-ben az MDP Csongrád Megyei Bizottság tagja lett, rövidesen káderes a pártbizottságon. Igen lelkesen és osztályharcos odaadással végezte ezt a munkát, pl. 1950-ben tájékoztatta az ÁVH-t, hogy egy bizonyos „Pál Géza századparancsnok - Koroknai Pál Géza (Szeged, 1911. november 20) – utasítására a háború alatt Szabadkán vérengzés volt, 13 zsidó munkaszolgálatost végeztek ki”. Hamarosan – 1952-ben – az **MDP Csongrád Megyei Bizottság adminisztratív osztályán** lett politikai munkatárs, majd **osztályvezető**, miután elvégzett Budapesten egy pártfőiskolát. 1954-ben még mindig osztályvezető, de ekkor már az MDP Csongrád Megyei Bizottság agitációs és propaganda osztályán. 1956 októberében ismét a megyei adminisztratív osztályt vezette.

1956 novemberétől a „pufajkás” karhatalom egyik szervezője volt. 1961-65 között a Hódmezővásárhelyi Városi Tanács vb. elnöke. Erre a feladatra azonban hamarosan alkalmatlanná vált és áthelyezték más beosztásba, a Csongrád Megyei Moziüzemi Vállalat igazgatója lett az 1965-75 közötti években. Ekkor már ideje volt a tanulásra is és tanulmányokat folytatott a hódmezővásárhelyi közgazdasági technikumban is és a szentesi gimnáziumban is. Azzal kapcsolatban nincsenek adatok, hogy valamelyiket elvégezte-e.

Források:

MNL 276. f. 55. csop. 86. ö. e. – 276. f. 62. csop. 33-34 ö.e. – 276. f. 88. csop. 996. ö.e. és 1000. ö. e.

ÁBTL V-111520.

BARTHA LÁSZLÓ (Csanádpalota, 1938. október 29.)

Képzettsége közgazdász. 1957-től 1966-ig munkahelye a Budapesti Kender-Juta Vállalat nagylaki kendergyára. Egy időben technológusként is dolgozott. 1961-től az MSZMP tagja. 1966-ban a pártapparátusba került, politikai munkatárs lett az MSZMP Makói Járá-

si Bizottságon, majd egy ideig, 1973-tól titkár ugyanott. 1973-ban elvégezte az MSZMP Politikai Főiskolát, 1976-ban a Zrínyi Miklós Katonai Akadémiát. 1977-től 1980-ig osztályvezető volt az MSZMP Csongrád Megyei Bizottság gazdaságpolitikai osztályán. 1980-tól az SZKP Társadalomtudományi Akadémiáján tanult. 1985-ben javasolták az **MSZMP Csongrád Megyei Bizottság gazdaságpolitikai titkárának**.

Források:

MNL 288. f. 7. csop. 515. ö.e. és 725. ö. e.

BENKE (volt Binder) VALÉRIA Havas Ernőné (Gyöngyös, 1920. július 26 – Budapest, 2009. június 7. Kniesz Anna)

A 4 polgári iskola után a szegedi tanítóképzőben kezdett tanulni, majd magántisztviselő lett, egy időben kisegítő tanítónő. 1936-tól vett részt a munkásmozgalomban. 1941-ben belépett az SZDP-be. Egyes adatok szerint szerepe volt 1945 előtt a Csongrád megyei antifasiszta mozgalomban.

1944-ben belépett az MKP-ba és az év végén a **kommunisták megbízásából** a szakszervezeti **Szakmaközi Bizottság szegedi titkára** lett. 1945 tavaszán Debrecenben elvégzett egy pártiskolát, majd Budapestre került. Először Kőbányán, a kerületi pártbizottságon lett káderes. 1947-ben a központi pártiskolán tanár, később a budapesti pártbizottságon instruktör, végül az MKP Központi Vezetőségében a nőtitkárság politikai munkatársa. 1948-50 között az MNDSZ budapesti titkára. 1949-től országgyűlési képviselő is. 1951-54 között az Országos Béketanács titkára, közben 1951-től az MDP Központi Vezetőség póttagja, 1954-től rendes tagja.

1954-56 között a Magyar Rádió elnöke. 1956 októberében, a forradalom alatt nem engedélyezte az egyetemi diákság követeléseinek a beolvasását a rádióban. Egy 1957. február 16.-i feljegyzése szerint: 1956. október 23.-án „a tűzparancsot én vettem fel a Központi Vezetőségtől 12.35-kor és kihirdettem a szobában levők előtt”. A forradalom leverése után, 1956 novemberétől kormánybiztosként a Magyar Rádió vezetője, majd 1957-től ismét elnöke, közben az MSZMP Ideiglenes Központi Bizottság tagja. Ebben az évben fejezte be az 1952-ben megkezdett tanulmányait az ELTE Bölcsész Karán. 1958-61 között művelődésügyi miniszter volt. 1961-88 között a Társadalmi Szemlének, az MSZMP elméleti lapja szerkesztőbizottságának az elnöke. Közben 1967-71 közt az Elnöki Tanácsnak is tagja. 1970-85 között az MSZMP Politikai Bizottság tagja. 1988-ban nyugállományba vonult.

Források:

Dr. Perneki Mihály: Csongrád megyei antifasiszta ellenállás.

PIL 274.f. 3. csop. 57. ö. e. – 274. f. 4. csop. 58. ö. e.

ÁBTL 150352/1.

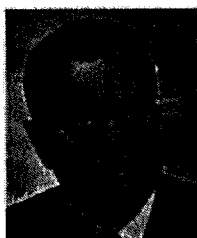
BERÁR DEMETER (Újszenttamás, 1915)

Eredeti foglalkozása kárpitos. 1945-től tagja az MKP-nak. 1945-46-ban pártiskolát végzett Budapesten, utána az MKP Csanád Megyei Bizottság tagja. 1947-től az **MKP Szegedi Városi Bizottság politikai munkatársa, szervező**. 1947 tavaszán tevékenyen részt vett a fakultatív hitoktatás bevezetése ellen tüntető diákcsoportok szétverésének megszervezésében. 1949-től országgyűlési képviselő volt, mandátumáról azonban 1950-ben lemondott.

Források:

PIL 274. f. 16. csop. 157. ő. e.

BICZÓ GYÖRGY (Kaposvár, 1926. november 9. Ilia Rozália)

Iskolai végzettsége textiltechnikumi érettségi. 1946-tól az Újszegedi Kendergyárban dolgozott, mint textiltechnikus, és még ebben az évben belépett az MKP-ba. 1950-ben már az MDP Szegedi Városi Bizottság PTO-n dolgozott, mint politikai munkatárs, majd az ipari osztály vezetője.

1952-ben visszakerült az Újszegedi Kendergyárba, de már, mint igazgató. Ez nem sokáig tartott, mert 1954-ben ismét az **MDP Szegedi Városi Bizottság**on dolgozott, s ekkor, mint **II. titkár**. Ugyanebben az évben megkezdte tanulmányait a 3 éves pártfőiskolán. Az 1956-os forradalom alatt is pártfőiskolai hallgató volt. Az év utolsó másfél hónapját az MSZMP Szegedi Városi Bizottságban töltötte. Egy dokumentum szerint „jó vezető, politikailag felkészült. ... Az ellenforradalom idején megállta a helyét. November 11.-e után hazament Szegedre és bekapcsolódott az MSZMP szervezésébe”. Rövid ideig a „pufajkás” karhatalomban is szolgált, majd 1957 elején ismét kinevezték igazgatónak az Újszegedi Kendergyárba. Ez sem tartott sokáig, mert még ebben az évben a Szegedi Városi Tanács vb. elnökének helyettese lett. Megkapta a Munkás Paraszt Hatalomért Emlékérem kitüntetését.

A Szegedi Városi Tanács vb. elnökéről – Tombácz Imréről – azonban hamar kiderült, hogy képtelen a feladatait ellátni, ezért leváltották és helyette Biczó György lett 1958-tól a vb. elnöke. 1963-ban jogászdiplomát szerzett. 1974-ben a Külügyminisztérium állományába került és kinevezték budapesti nagykövetség. Romániából hazatérve a Külügyminisztériumban lett a személyzeti osztály vezetője. Közben 1971-től országgyűlési képviselő.

Források:

MNL 276. f. 88. csop. 996. ő. e. és 999. ő. e. – 288. f. 5. csop. 639. ő. e. és 904. ő. e. – 288. f. 7. csop. 17. ő. e.
Szegedi Néplap 1956. november 19.
Délmagyarország 1958. január 11.

BIEBER ILONA (1926)

1946-ban lépett be az SZDP-be. Egy év múlva, 1947-ben átlépett az MKP-be. Itt azt a feladatot kapta, hogy a szakszervezeti vonalon dolgozzon. Így lett 1947-től a SZOT Csongrád Megyei Bizottság nőtitkára. 1949-ben az **MDP Szegedi Városi Bizottság**on lett egy időben **nőfelelős**, majd **irodavezető**, később **nyilvántartás vezető**. 1949-51 között pártfőiskolát végzett, ahol, mint legtehetségesebb tanuló, ott maradhatott tanárnak. Ettől kezdve pártfőiskolai tanár.

Források:

PIL 16. f. 3. doboz. 14. dosszié.

MNL 276. f. 54. csop. 182. ő. e.

Délmagyarország 1949. március 4.

BITE VINCE (Szeged, 1906 – 1983)

Iskolai végzettsége 6 elemi, eredeti foglalkozása vasutas. 1946-ban a MÁV Szegedi Fűtőház szakszervezeti aktivistája. 1948-tól az MKP Szegedi Városi Bizottság tagja, majd a PTO vezetője, egyben tagja az MKP Csongrád Megyei Bizottságnak is. Ugyanebben az évben az MKP és SZDP egyesülés után az MDP Szegedi Városi Bizottságnak is a tagja maradt. 1951-ben az **MDP Szegedi Városi Bizottság ipari termelési osztályának vezetője**. 1957-től az MSZMP Szegedi Városi Intéző Bizottság tagja és osztályvezető a MÁV Szegedi Igazgatóságon. 1957-ben a Baróti Dezső volt szegedi egyetemi rektorral kapcsolatos bejelentésében a következők is olvashatók: „Meggyőződése, hogy Baróti és Fodor irányította az ellenforradalom szegedi szakaszát. ... 26.-án délelőtt Barótit áthívtuk a pártbizottságra és felszólítottuk, hogy igyekezzék az egyetemi ifjúságot meggyőzni arról, hogy ne vonuljanak ki, mert ellenkező esetben a katonai bizottság kénytelen a fegyver használatát elrendelni. Baróti magából kikelve jelentette ki, hogy nem tárgyal velünk, mi néppellenes emberek vagyunk, a nép ellen fegyverkezünk fel”.

Források:

PIL 16. f. 2. doboz 10. dosszié.

MNL 276. f. 88. csop 993 ő. e. és 999. ő. e. – 288. f. 21(1957) csop. 19. ő. e.

ÁBTL V- 143357.

Délmagyarország 1948. február 3. és 5. – 1948. május 11. – 1951. július 7.

BÓDI GYÖRGY (Makó, 1949. március 2.)

Eredeti foglalkozása statisztikus. A KSH Makói Járási Felügyelőségen volt előadó, KISZ tag. 1969-től a KISZ Makói Városi Bizottság politikai munkatársa, majd titkára. Az MSZMP-nek 1971-től volt tagja. 1973-tól a KISZ Csongrád Megyei Bizottság titkára, 1974-től I. titkára. 1984-ben szerzett diplomát a szegedi József Attila Tudományegyetem Bölcsészettudományi Karán. 1988-ban az **MSZMP Csongrád Megyei Bizottság**

közigazgatási és adminisztratív osztályának vezetője. 1986-ban elvégezte az MSZMP Politikai Főiskoláját. 1989-ben a HERMES Szálloda és Vendéglátó Vállalatnál lett főosztályvezető.

Források:

MNL 288. f. 5. csop. 1053. ö.e.

BÓNUS PÁL (Szentes, 1924. április 17. Kósa Mária)

Szakképzettsége mezőgazdász. 1945-től MKP, majd MDP, végül MSZMP tag. 1953-ban az MDP Makói Járási Bizottság osztályvezetője. Ugyanebben az évben 1 éves pártiskolát végzett. 1956-ban az **MDP Makói Járási Bizottságon** mezőgazdasági ügyekért felelős **titkár** volt. 1956 novemberétől a makói karhatalmi különítmény tagja. 1965-ben elvégezte az MSZMP pártfőiskoláját. 1965-től ismét az MSZMP Makói Járási Bizottság titkára.

Források:

MNL 276. f. 54. csop. 256. ö. e.

Korom Mihály: Makó az első felszabadult magyar város.

BORBÁS LAJÓS (Csongrád, 1915. november 25. – 1994)

Iskolai végzettsége 4 elemi. Foglalkozása fölműves, kubikus. 1936-tól tagja volt a KMP-nek. 1937-ben a földmunkások szakszervezetének jegyzője. 1945-ben az MKP Szentesi Városi Bizottság titkára lett. 1946-ban Budapesten 6 hónapos pártiskolát végzett. Ezt követően lett az MKP Csongrád Megyei Bizottságán titkárhelyettes. 1947-ben az **MKP Csongrád Megyei Bizottság titkára**. Egy jellemzése szerint „hajlamos kissé a baloldali elhajlásra, de nem veszélyes mértékben”. 1949-ben még az MDP Csongrád Megyei Bizottság titkára egy ideig, sőt országgyűlési képviselő is lett – 1958-ig –, de elkezdődött pártpolitikai karrierjének hanyatlása. Előbb még a DÉFOSZ főtitkára lett 1949-ben. 1956 októberében a MEDOSZ Forradalmi Bizottságának elnöke. 1957-ben egy ideig még a MEDOSZ Csongrád megyei elnöke lehetett, majd ugyanebben az évben a Kiskunsági Állami Gazdaságban, később az Alagi Állami Gazdaságban lett igazgató. 1985-ben már csak a Mezőgazdasági, Erdészeti és Vízügyi Dolgozók Szakszervezetének vezetőségi tagja. **(5./ a- b számú mellékletek)**

Források:

PIL 274. f. 5. csop. 8. ö.e. - 274. f. 25. csop. 18. ö.e. – 283. f. 283. ö.e.

MNL 276.f.53. csop. 25. ö. e. – 288. f. 7. csop. 731. ö. e.

Délmagyarország 1949. április 30.

BOZÓ SÁNDOR (1914.május 17)

Foglalkozása kubikus. 1944 októberében az MKP szentesi szervezetének alapító tagja. Később egy időben volt az **MDP Csongrád Megyei Bizottság PTO osztályának ve-**

zetője. 1956-ban, a forradalom leverése után a szentesi „pufajkás” karhatalmi egység politikai biztosa.

Források:

MNL 276. f. 62. csop. 33-34 ö.e.

BOZSÓ ISTVÁN (1931. Szalai Ibolya)

Az **MDP Szegedi Városi Bizottság politikai munkatársa** volt 1956-ig. A forradalom leverése után a „pufajkás” karhatalomban teljesített szolgálatot.

Források:

BM BK. I. doboz. 22. ö.e.

BÖRCSÖK FERENC (Szeged, 1923. Takács Etel)

Eredeti foglalkozása szövő művezető. 1945-től az MKP tagja. 1949-50-ben pártalkalmazott volt az MDP Szegedi Városi Bizottságon. Egy dokumentum szerint „*az ellenforradalom idején a Párt mellett jól megállta a helyét*”. 1957-ben az **MSZMP Szegedi Városi Bizottság politikai munkatársa**, az állami gazdaságok felelőse, később az **ipari és kereskedelmi osztály vezetője**. Ekkor 1 éves pártiskolára javasolták.

Források:

MNL 288.f. 7. csop. 11. ö.e. – 288. f. 21(1957) csop. 3. ö. e. – 288. f. 30(1957) csop. 14. ö. e.

BÚJDOSÓ IMRE

Eredeti foglalkozása kubikus. 1956-ban, a forradalom leverése után az MSZMP Szentesi Járási Bizottság tagja volt. 1957-ben a Szentesi Járási Bizottságon a PTO vezetője lett. Ekkor 1 éves pártiskolát végzett és egy ideig az **MSZMP Szentesi Járási Bizottság titkára** volt.

Források:

MNL 288. f. 7. csop. 11. ö.e. – 288. f. 21(1957) csop. 3. ö.e.

Viharsarok 1956. november 13.

Csongrád Megyei Hírlap 1957. április 16.

BUGAR JÁNOS (Rákospalota, 1911. április 6 – Budapest, 1993. január 12)

Eredeti foglalkozása napszámos, majd 1924-27 között szabóinas volt. 1928 és 1945 között szabósegédként dolgozott. 1932-től a KIMSZ tagja lett, egy időben főtitkára. 1935-

től kapcsolatban állt a KMP-vel. 1939-től katonai szolgálatot teljesített. 1944-ben átvált a szovjet csapatokhoz. 1945-ben belépett az SZDP-be. Ugyanennek az évnek az augusztusában már az MKP tagja és a Budapest XIV. kerületi titkára. Hamarosan vidéki munkára küldték, az MKP Veszprém Megyei Bizottság politikai munkatársa lett. 1947-ben átkerült az MKP Csanád Megyei Bizottságára titkárnak. 1949-ben országgyűlési képviselő is volt, közben 1950-ben kinevezték a BM Budapesti Rendőr-főkapitányságon a Politikai Osztály vezetőjének. 1953-ban már a Gyermekekről igazgatója. 1954-ben a Budapesti II. Kerületi Tanács vb. elnöke. Közben 1951 és 1956 között az ELTE Jogi Karán tanult. 1956 októbere nagy változást hozott az életében, amelynek részletei nem ismertek, csak az, hogy 1957-től a „szakmájában dolgozott”. Az idő múlásával némileg javult a helyzete és 1965-ben kinevezték a Vörös Október Férfiruhagyárba vezérigazgatónak, amely beosztást 1970-ig töltötte be.

Források:

MNL 276.f. 111. csop. 57. é.e.

MDP Csongrádmegyei Bizottság.

SZERVEZÉS
IRATTÁR

34

Magyar Dolgozók Pártja Központi Vezetősége

Budapest.

Kedves Elvtársak!

A Szervező Bizottság 1948. július 28-i körlevele alapján Csongrádmegyében a megyei beszolgáltatási Népi Bizottság július 30-i ülésén állást foglalt az Országos Központi Vezetőségnek felhívása mellett és elhatározta, hogy a vármegye-községi és városai között a beszolgáltatási versenyt megszervezi és Csanád vármegyét hívja ki beszolgáltatási versenyre. A verseny pontok kidolgozásával az értekezlet megbízta a Vármegyei Közellátási Felügyelőséget.

Az értekezlet felhívással fordult a községenként és városokként működő beszolgáltatási Népi Bizottságokhoz, hogy községenként és városokként szervezzék meg a versenyt községek között egyes községeken és városokon belül pedig személyek között.

A vármegyei Népi Bizottságban helyet foglaló pártok valamint a Felső- és Alsó-községi képviselők, szintén felhívással fordulnak a pártokhoz, helyi szervezeteikhez, hogy a beszolgáltatási verseny sikere érdekében tegyék meg a szükséges intézkedéseket.

A Megyei Népi Bizottság eddigi ülésén során is állandóan kiértékelte a cseplési ellenőrök munkáját, a beszolgáltatási eredményeket. A beszolgáltatási eredmények megállapításánál július 24-i adatok állnak jelenleg rendelkezésünkre. 24-től 31-ig részletes és pontos jelentések nem állnak rendelkezésünkre. Az eddigi beszolgáltatási eredmények 28% felel meg az előírt mennyiségnek.

A megyei Népi Bizottság kezdeményezésére megalkotott helyi bizottságok a cseplési, beszolgáltatási és közellátási rendeletek ismertetésére a következő intézkedéseket tették:

MDP, FKGP, és MPP-előadókkal a parasztság között. Gyűlések és röpgyűléseket tartunk.

Az ellenőröket hetenként vasárnap összehívjuk, ahol beszámolnak tapasztalataikról a beszolgáltatásról részletes politikai tájékoztatást tartunk számukra.

A megyében működő ellenőrök a helyi és megyei Népi Bizottságok rendszeresen kijárnak a cseplési ellenőrzésre ahol úgy a munkáikat, mint a parasztságot részletesen tájékoztatassák.

ORSZÁGOS LEVÉLTÁR

44

Borbás Lajos, az MDP Csongrád megyei bizottság titkárnak 1948. augusztusi levele az MDP Központi Vezetőségnek az aratás-cseplés állásáról, a beszolgáltatás helyzetéről és a kuláság elleni harcról.

5/a. számú melléklet

Csongrád megyében augusztus 24-ig beszigeltattak összesen búzából, rozsból árpából és zabból 19.113 q-t.

Búzából az eddigi cseplési eredmények alapján a kat. holdak kenti termés átlag 5-q. Rozsból 5.3- árpából 7.1- zabból 5.9- m. ter. m. zsa. A megyében vannak olyan közösségek, mint pl. Kistelekek, Mindszent, Öserebbükény stb. ahol a kataszteri holdankénti búzatermés átlag 4.q alatt marad. Ezekén a területeken volt legsúlyosabb a fagy és az aszálykár. Az eddigi eredmények alapján a legjobbak Fábianszabos és Kiskirályszabos, ahol búzából 7.q-n felül van a holdankénti termés átlag. A beszigeltatási kötelezettségnek a dolgozó parasztság ezéles tömegei általában igyekeznek eleget tenni. Szerve ett ellenálás a kulákok között tapasztalható. A dolgozó parasztságra ezeknek egyre-kevesebb a hatásuk és befolyásuk. A kulákság elleni harcban pártszervezeteink és funkcionáriusaink általában megállják a helyüket, ami első sorban funkcionáriusaink elméleti képzettségének és annak tudatába, hogy pártszervezeteink vezetőségai szegény parasztokból úgasdából és iparimunkásokból tevődik össze.

Cseplési ellenőrök megállják a helyüket a munkások között nagyon kevés helyen tapasztalható a beszigeltatás és a fejadagokra vonatkozó rendeletek elleni hangulat. Augusztus 24-ig a megyében lekeletti váltand 29-cseplési ellenőrt 22-re elcs. vezetőt. Összesen 30-cseplőgépnél történt pl. lentősebb szabálytalanság, visszaélés. 24-ig 7-dr. cseplőgépet adunk át az államigépellátásoknak visszaélések miatt. Cseplési visszaélések és közellátási kihágásokért idáig 27-kulák parasztot tartoztatott le a rendőrség a közellátási szervek feljelentései alapján. A szegedi ügyészség azonban ezeket igyekszik felmenteni. Nem indítanak ellenük eljárást, a rendőrség internálja őket.

Kedvező időjárás esetén a cseplési munkálatok augusztus 10-re befejeződnek. A beszigeltatásnál véleményünk szerint ábból származnak hátrányok, hogy a beszigeltatási kötelezettségek kiírásával a rendelet alapján a közellátási szervek nem készültek el idájében egyes közösségekben és így a beszigeltatás részletekbe történik. Az adógabonát beszállítják, és a többi mennyiségre a kirovás után kerülhet sor. A közellátási szervek egyébként az elszámlátásokhoz is hozzákezdtek. Az eddigi tapasztalatok szerint a gyenge beszigeltatási eredmények oka nem a beszigeltatási készség hiánya, hanem a fent említett ok és a gyenge termés eredménye.

ORSZÁGOS LEVÉLTÁR

Elvtársi Udvozlattal:

Borbás Lajos

megyei titkár

CSÁKÁNY BÉLA (Karcag, 1932. szeptember 18.)

A Szegedi Tudományegyetemen tanult és szerzett matematikusként tanári diplomát 1955-ben. Már 1953-ban, másodéves hallgatóként DISZ titkár volt és 1954-től az MDP tagja. 1956-ban a DISZ Szegedi Városi Bizottság agitációs és propaganda titkára. 1956 végétől „pufajkás” karhatalmista Szegeden. 1957-ben a KISZ Szegedi Egyetemi Bizottság tagja, majd titkára. Közben a Szegedi Tudományegyetemen tanított. 1958 és 1961 között a moszkvai Lomonoszov Egyetemen volt aspiráns. 1962-ben kandidátus. 1964-ben egyetemi docens. 1968 és 1993 között tanszékvezető. Közben 1969-től 1972-ig rektor-helyettes, 1985-től 1990-ig pedig egyetemi rektor.

1975-80 között a József Attila Tudományegyetem MSZMP Bizottságának titkára. 1978-85 között az MSZMP Szegedi Városi Bizottság tagja. 1982-85 között ismét az egyetemi pártbizottság titkára.

Források:

MNL 288. f. 5. csop. 1027. ö.e. 288. f. 7. csop. 723. ö.e.

Délmagyarország 1956. október 20. - 1957. október 1.

Csongrád Megyei Hírlap 1957. október 1.

CSAKMAG GYÖRGY (Martonvásár, 1926. Németh Teréz)

Iskolai végzettsége 4 középiskola és 5 hónapos pártiskola. 1957-ben az MSZMP Csongrád Megyei Bizottság ipari osztályának vezetője. 1958-tól munkásör. Később Budapesten, kerületi pártbizottságon titkár, majd az MSZMP Központi Bizottság PTO-n politikai munkatárs, végül vállalati igazgató.

Források:

MNL 288. f. 21(1958) csop. 5. ö.e.

HTL MN - 1958/T-33/43.

CSÁPENSZKY ISTVÁN

Szakszervezeti vezető volt 1948-ban Szegeden. 1951-ben a DISZ Szegedi Városi Bizottság szervezőtitkára. 1965-ben az MSZMP Szegedi Járási Bizottság tagja, PTO vezetője, majd titkára.

Források:

PIL 287. f. 165. ö.e.

MNL 288. f. 7. csop. 236. ö.e.

Délmagyarország 1948. március 9 - 1951. február 6.

CSÉCSI JÁNOS (1922)

Eredeti foglalkozása kubikus volt, 1945-től az MKP tagja. 1951-től az **MDP Szentesi Járási Bizottság titkára**. 1953-ban 2 éves pártiskolára javasolták. 1956 novemberében az MSZMP Szentesi Járási Intéző Bizottság tagja.

Források:

MNL 276. f. 54. csop. 256. ö. e. - 276. f. 88. csop. 995. ö. e.
Viharsarok 1956. november 13.

D

DADI IMRE (Nyitra, 1913. október 10. – Budapest, 1984. október 20. Hegyi Rozália)

Iskolai végzettsége 6 elemi. Eredeti foglalkozása kubikus. 1937-től az SZDP tagja, de előtte már a földmunkások szakszervezetében tevékenykedett. 1945 előtt több esetben folyt ellene büntetőeljárás, különféle köztörvényes bűncselekmények miatt el is volt ítélve, pl. 1932-ben csalás és okirat hamisítás miatt börtönbe került. Ugyanebben az időben egyre szorosabb kapcsolatot alakított ki a kommunistákkal és ezért rendőri megfigyelés, sőt egy időben rendőrhatalósági felügyelet alatt is állt.

1944 októberében részt vett és aktív szerepet vállalt Szentesen az MKP létrehozásában, tagja lett a vezetőségnek, a helyi Nemzeti Bizottságnak és az Ideiglenes Nemzetgyűlésnek, majd hamarosan az **MKP Csongrád Megyei Bizottság titkára** lett.

1946-ban felbujtóként – az előkészületek megszervezőjeként – részese volt Lakos József szentesi rendőrkapitány meghurcolásának s végül meggyilkolásának. Ezzel a tétével igen sokat ártott az MKP tekintélyének, aminek az lett a következménye, hogy a Központi Vezetőség kizárta a pártból, majd büntetőeljárás indult ellene. Elítélték 8 év börtönre, de amnesztiában – közkegyelemben – részesült és az ÁVO előbb Jugoszláviába, majd magyar-jugoszláv viszony megromlásakor Csehszlovákiába menekítette, elrejtette a közvélemény elől. Az MKP Csongrád Megyei Bizottság 1946. október 29.-i jelentése szerint „*Dadit még mindig úgy nézik, mint egy hőst, mint egy mártírt. Feltétlenül meg kell magyarázni a tömegeknek, hogy nem ő volt pártunk igazi vezetője. Dadit le kell járítani*”.

Amikor 1952-ben önszántából visszatért Magyarországra koncepció gyanús ügyben – a háború alatti rendőrbesúgó cselekményért – ismét elítélték és börtönbe zárták. 1956 nyarán szabadult. A forradalom alatti magatartása nem ismert, de az igen, hogy a forradalom leverése után „pufajkás” karhatalmistaként szolgált. Később munkásor lett. Közben 1957-ben újra tárgyalták az 1952-es ügyét, és a korábbi vádak alól felmentették. Egy dokumentum szerint az 1960-as években a BM Budapesti Rendőr-főkapitányság Igazgatásrendészeti Osztály állományában kapott beosztást. Nyugállományba vonulása után munkaügyi előadóként helyezkedett el a MEZÉLSZÖV-nél, onnan azonban valamilyen eltanácsolták. Ekkor bosszúból feljelentette a volt munkaadóját a KNEB-nél.

Források:

PIL 274. f. 3. csop. 30. ö. e. – 274. f. 5. csop. 8. ö. e.
MNL 276. f. 25. csop. 48. ö. e. - XIX – B – 1 – j 4. doboz 21. ö. e. – 288. f. 31(1974) csop. 4. ö. e.
BFL B-865/52
ÁBTL V-87580, - V-93039.

DÉNES (volt Rottman) **LEÓ** (Mohora, 1897. május 16. – Budapest, 1977. november 11. Ülmer Ilona)

Iskolai végzettsége kereskedelmi érettségi, mely után banktisztviselőként kezdett dolgozni. Már középiskolás korában kapcsolatba került a Galilei-körrel. Az I. világháború alatt 1915-től teljesített katonai szolgálatot, elért rendfokozata zászlós. 1919-ben tagja lett a KMP-nek, majd ennek az évnek a május-júniusában vöröskatonává vált, a Ganz Vagongyárban a munkászászlóalj parancsnoka. A bukás után 1920-ban Csehszlovákiába menekült, ahol egy fűrésztelepen volt hivatalnok. Az emigrációból 1922-ben tért vissza. Ekkor Szegeden telepedett le és belépett az SZDP-be. Előbb az Országos Fakitermelő szegedi telepén dolgozott, majd 1932 és 1943 között tisztviselő lett az Unió Kereskedelmi Vállalatnál. Már ekkor ismét kapcsolatot tartott az illegális kommunista mozgalommal. Egy dokumentum szerint „*1945 előtt szerepe volt a Csongrád megyei antifasiszta ellenállásban*”.

1944-ben munkaszolgálatot teljesített Újvidéken és Szegeden. Ezt követően valószínűleg a származása miatt elhurcolták, mert egy dokumentum arról szól, hogy „*a deportálásból hazatérve azonnal belépett a pártba (az MKP-ba – BL). ... Igen jóindulatú. Mint kommunista megbízható. Hibája, hogy kissé puha, erélytelen. ... A pártvonalat tartja, a pártutasítást követi. ... Ha nem állnak mögötte, kissé engedékennyé válik.*” A leírtaknak azért volt jelentősége, mert 1944 októberétől Szegeden előbb megbízott polgármesteri titkár, később tanácsnok lett, végül 1945 januárjában polgármester-helyettes, rövidesen pedig a város polgármestere. Ebben az időben megállapították róla: „*Hiányossága, hogy magatartásában kispolgári, gyakran nem elég harcias.*” Amikor a hibái miatt le akarták váltani, az MKP Központi Vezetőség Adminisztratív Osztály megvédte. 1948-tól az **MKP, majd az MDP Szegedi Városi Bizottság** tagja volt.

1950-ben a tanács-rendszer létrejöttékor Dénes Leó lett a Szegedi Városi Tanács vb. elnöke. Az ügynevezett osztályharcnak ebben a kemény időszakában még mindig voltak, akik nem tartották alkalmasnak a város vezetésére. Szerettek volna megszabadulni tőle. 1950-ben a Joint-ügyek országos intézőjének javasolták, de nem lett az. 1951-ben svájci nagykövetett szerettek volna belőle csinálni. Az sem lett. Maradt szegedi városi tanácselnök. Végül 1956. október 27.-én Szeged forradalma mozdította el a városvezetői tisztségéből s ekkor véglegesen. 1957-ben Budapestre került és a Kulturális Kapcsolatok Intézetének lett elnök-helyettese. Közben részt vett a Hazafias Népfront Országos Tanácsa munkájában is. **(6. számú melléklet)**

Források:

PIL 274. f. 15. csop. 28. ö. e.

Dr. Perneki Mihály: Csongrád megyei antifasiszta ellenállás.

MNL 276. f. 54. csop. 139. ö. e. és 340. ö. e. – 288. f. 7. csop. 521. ö. e. – 288. f. 21(1957) csop. 13. ö. e.

Délmagyarország 1948. február 3. és május 11.

DIÓS ISTVÁN (Makó, 1901. december 9. – Makó, 1974. augusztus 22.)

Eredeti foglalkozása földműves, hagymakertész. 1919-től a földmunkás szakszervezetben tevékenykedett. 1945 előtt – egyes adatok szerint már az 1920-as évektől – tagja volt az SZDP-nek, 1943-44-ben a helyi pártszervezet vezetőségének. Baloldali szociáldemokratáként a kommunistákkal is kapcsolatban állt, ezért 1944 áprilisában néhány hónapra internálták. 1945-ben a makói földosztó bizottságban kapott feladatokat. 1946-ban részt vett a makói földművesszövetkezet alapításában. 1949-ben a Csanád Megyei Mezőgazdasági Igazgatóság munkatársa volt. 1950-53 között a Makói Városi – más adatok szerint a járási – Tanács személyzeti osztályán volt előadó, 1954-től a Makói Városi Tanács tagja. 1956 októberében, a forradalom alatt részt vett az MDP Makói Városi Bizottság épületének fegyveres védelmében. 1956 decemberében az MSZMP Makói Városi Intéző Bizottság tagja. 1957 áprilisától munkásör. Túlzott baloldalisága miatt fokozatosan kiszorították a hatalomból. 1967-ben Szocialista Hazáért Emlékérem kitüntetésben részesült.

Források:

Tamasi Mihály: A forradalmi mozgalom makói harcosai (Makó 1977)

Makói Múzeumi Füzetek 20. szám.

DOMBI GYULA (Szeged, 1926. Csiha Mária)

1958-ban az MSZMP Szegedi Járási Bizottság PTO vezetője, valamint ugyanebben az időben munkásör is.

Források:

HTL MN 1958/T-32/43.

Délmagyarország 1958. február 16.

MAGYAR KOMMUNISTA PÁRT

NAGYSZEGEDI VÉGREHAJTÓ BIZOTTSÁG
SZEGED, ARANY JÁNOS-UTCA 2
TELEFON: 333, 433, 434

Dr. Deszkás András elvtárs
Budapest. Köztársaság tér 27. Közigazgatás.

Kedves Deszkás elvtárs!

A Községi választásokról mind többen fujdogál a szellő. Ez arra kell, hogy készítsen bennünket, hogy bizonyos dolgokat már jóelőre elrendezzünk. Ilyen előre elrendezendő dolog a szegedi polgármesterség kérdése is. Dénes elvtárs velünk együtt elvezetgette a város dolgait úgy, hogy a legveszélyesebb időkben sem volt komolyabb baj Szegeden. Ezentúl persze nem tudunk megcsinálni, baj van elég. Vizsgáljuk ezt a kérdést, úgy látjuk, hogy Dénes elvtárs polgármestersége ellen nagy erők fognak felvonulni és nagyon megnehezítené helyzetünket, csökkentené esélyeinket a választásán magánál.

Elgondolásunk az, hogy már most vessük fel Dénes leváltásának gondolatát. Művezzünk oda olyan embert, akit kevesebb ellenállással tudnánk bevezetni. A választások kiírásáig – ami lehet félév, vagy egy év múlva – az új ember elfeledtetné a dénesi idők elkerülhetetlen nehézségeit, sürgető dásait és növelhetné esélyeinket.

Szeretnénk tudni, hogy Központi Vezetőségünknek mi a terve dr. Kispéter István elvtárral. Ott kívánja-e hagyni Fehér-megyében?

Kispéter igen alkalmas volna a szegedi polgármesterségre. A párt bizalmát bírja, a pártönkivüliek előtt is rokonszenves. Szegeden úgy a városban, mint a tanyákon népszerű és tekintélye van. Ha idejében behelyeznénk a polgármesteri székbe, növelhetné a választásokig pártunk befolyását és tekintélyét.

Arra kérlek, kedves Deszkás elvtárs, légy szíves a párt illetékes tényezőivel ezt a kérdést megtárgyalni, az eredményről bennünket értesíteni, hogy megütköztetését ahhoz tudjuk szabni.

Szeged, 1947. október 1.

Tombác Imre
elnök.

PIL

Tombác Imre, az MKP nagyszegedi végrehajtó bizottság elnökének 1947. október 1.-i levele az MKP Központi Vezetőségnek a közelgő választásokról, Dénes Leó kommunista polgármester leváltásának javaslatával.

6. számú melléklet

EKE ISTVÁN

1950-ben az MDP Csongrádi Városi Bizottság titkára.

Források:

MNL 276. f. 88. csop. 993. ö. e.

EPERJESI JÚLIA (Harta, 1923.)

Az MKP-nak 1947-től tagja. 1951-től az MDP Szegedi Városi Bizottság agitációs és propaganda osztályán politikai munkatárs. **1953-ban az MDP Szegedi Városi Bizottság szervezőtitkára.** 1954-ben ismét csak osztályvezető a pártbizottságon, de viszont küldött az MDP kongresszusára. 1956-ban, a forradalom alatt tanúsított magatartását utólag valószínűleg nem tartották eléggé helytállónak, ezért kikerült a pártapparátusból és Szegedi Városi Tanácsnál lett munkaügyi osztályvezető. 1957. augusztus 7.-én Baróti Dezső volt egyetemi rektor megtorló ügyében tanúként a következőket is mondta: Baróti „*kifogást emelt az ellen, hogy Ladányi elvtárs* (az MDP Szegedi Városi Bizottság elsőtitkára 1956-ban – BL) *az októberi időszakban a pártbizottsági épületben tartózkodott fegyveresen. Az volt a véleménye, hogy Ladányi elvtársnak semmi keresnivalója a pártbizottságon*”.

Források:

MNL 276. f. 54. csop. 262. ö. e. – 276. f. 88. csop. 996. ö. e.
ÁBTL V-143357.

ERDEI MIHÁLY (Szentés, 1907. október 13. – Budapest, 1992. október 6.)

Iskolai végzettsége 4 elemi. Eredeti foglalkozása juhász, majd kubikus. Igen fiatalon bekapcsolódott a munkásmozgalomba. 1929-től volt az SZDP tagja. 1937-től az SZDP Szentés Városi Bizottság elnöke. 1944 októberétől már az MKP Szentési Városi Vezetőség tagja, szakszervezeti titkár (más adatok szerint DÉFOSZ elnök), decembertől képviselő az Ideiglenes Nemzetgyűlésben. 1945-ben a Szentési Városi Nemzeti Bizottság elnöke volt, utána az MKP Csongrád Megyei Bizottság mezőgazdasági és szövetkezetpolitikai osztályát vezette. 1946-tól (1953-ig) országgyűlési képviselő. 1946 áprilisában ő lett az **MDP Csongrád Megyei Bizottság titkára**, októbertől az MKP Központi Vezetőség tagja.

1948 elején elkerült Csongrád megyéből és az MKP Központi Vezetőség mezőgazdasági és szövetkezetpolitikai osztályának vezetője lett. Ugyanennek az évnek a novemberében az MDP Központi Vezetőség Szervező Bizottságának tagja. 1949 augusztusában lett tagja az Elnöki Tanácsnak. 1949-50-ben 1 éves pártiskolát végzett, utána miniszter-helyettesnek nevezték ki a Földművelésügyi Minisztériumban. Ekkor már kikerült a pártapparátusból. 1952-ben kinevezték előbb a Kiskunsági Állami Gazdaság, majd a

Gyapotellátó Vállalat igazgatójának. 1954 és 1956 között visszakerült az MDP apparátusába és ő lett a Budapest XVI. Kerületi Bizottság I. titkára. A forradalom leverése után, 1956 végén, nagy lelkesedéssel szervezte az MSZMP-t. 1957-ben mégis csak az FM Szakoktatásügyi és Kísérletügyi Főigazgatóság vezetését bízták rá. 1960-ban már csak a Ráckeresztúri Állami Gazdaság, majd a Kátai Állami Gazdaság igazgatói beosztása jutott neki. 1963-ban nyugállományba vonult.

Források:

PIL 287. f. 30. ö. e.
MNL 276. f. 88. csop. 994. ö. e.

ERDŐS JÁNOS (1910)

1945-ben az **MDP Szegedi Városi Bizottság kádermegbízottja** volt. Egy instruktori jelentés szerint „*a Budapestről leküldött Erdős káderest nem szerették Szegeden*”. 1948-ban még az MDP Szegedi Városi Bizottság kádere. 1949 júniusában visszahelyezték Budapestre.

Források:

PIL 274. f. 16. csop. 87. ö. e.
MNL 276. f. 106. csop. 86. ö. e.
Délmagyarország 1948. február 10.

FABULA JÁNOS (Nagybánhegyes, 1904. augusztus 9. Kovács Zsófia)

1945-ben az MKP Mezőkovácsházi Járási Bizottság titkára volt. Ekkor megállapították róla, hogy „*idős, nagycsaládos, sokat betegeskedő, gyomorbajos ember*”. Mégis nagyon hamar, még ebben az évben bekerült az MKP Csongrád Megyei Bizottság apparátusába, gazdasági osztályvezető lett. 1952-ben az MDP Csongrád Megyei Bizottság pártgazdálkodási és ügykezelési osztályát vezette. 1956-ban, a forradalom alatt elvi kommunista szilárdságról tett tanúbizonyságot, ezért 1957-ben megkapta a Munkás Paraszt Hatalomért Emlékérem kitüntetést. Ekkor már az **MSZMP Csongrád Megyei Bizottság gazdasági osztályának vezetője**, emellett munkásör.

Források:

PIL 274. f. 16. csop. 89. ö. e.
MNL 276. f. 88. csop. 996. ö. e. – 276. f. 62. csop. 33-34 ö. e. – 288. f. 7. csop. 13. ö. e. – 288. f. 21(1957) csop. 3. ö. e. – 288. f. 30(1957) csop. 14. ö. e.
ÁBTL V-145869/1
Délmagyarország 1952. május 29.

FARKAS SÁNDOR

1950-ben az MDP Szegedi Járási Bizottság titkára.

Források:

MNL 276. F. 88. csop. 993. ö.e.

FEHÉR LAJOS (Szentés, 1921)

Eredeti foglalkozása kubikos. 1948-tól tagja volt az MDP-nek. 1956. novemberétől az **MSZMP Csongrád Megyei Bizottság II. titkára**. Egy jellemzése szerint „jó szervező, politikai felkészültsége is megfelelő, ... azonban érzékeny, lobbánékony természetű, utasítgató, parancsolgató. Esetenként embertelen a dolgozók problémáinak a megítélésében. ... Nem csak az egyszerű emberek, de a munkatársai is félnek tőle, nem szeretik.”

Források:

MNL 288. f. 8. csop. 281. ö. e.

FORGÓ LÁSZLÓ (Csongrád, 1926. Újszászi Viktória)

Iskolai végzettsége 4 középiskola. 1948-tól az MDP tagja. Még ebben az évben az MDP Csongrádi Városi Bizottság agitációs felelőse, majd titkárhelyettes. 1950-től 1952-ig az MDP Csongrád Megyei Bizottságon előbb oktatási felelős, majd az agitációs és propaganda osztályon politikai munkatárs. 1952-től 2 éves pártiskolát végzett, utána az MDP Hódmezővásárhelyi Városi Bizottság titkára lett. Ebben az időben az volt a véleménye róla, hogy „tapasztalt pártmunkás, eredményesen dolgozik”. Ezért 1954-ben az **MDP Hódmezővásárhelyi Városi Bizottság I. titkára** lett egészen 1956 októberéig. A forradalom leverése után „pufajkás” karhatalomban teljesített szolgálatot.

Források:

PIL 274. f. 21. csop. 100. ö.e. - 283. f. 283. ö.e.

MNL 276. f. 54. csop. 349. ö. e. és 391. ö. e. - 276. f. 88. csop. 995. ö.e.

BM BK I. doboz 22. ö.e.

Délmagyarország 1951. augusztus 12.

FORGÓ LÁSZLÓNÉ Rózsa Júlia (Szeged, 1930. Hebők Anna)

Iskolai végzettsége 5 elemi. 1946-ban SZIT titkár volt és 2 évig falujáró. 1944-től az MKP majd az MDP tagja. 1950-ig a Szegedi Kendergyárban dolgozott. Ekkor kiemelték és az MDP Csongrád Megyei Bizottság PTO-n lett, politikai munkatárs, referens. Az volt a véleménye róla, hogy „jól megállta a helyét”. 1952-ben már az MDP Csongrád Megyei Bizottság PTO-n osztályvezető helyettes. Elvégzett egy 1 éves pártiskolát. 1955-ben át-

került az MDP Csongrád Megyei Bizottság agitációs és propaganda osztályára osztályvezetőnek. Kinevezésekor leírták róla, hogy „első férjétől, Huszka Imrétől 1950-ben elvált, mert az nem engedte a mozgalomban dolgozni. Második férje Forgó László a hódmezővásárhelyi városi pártbizottság I. titkára”.

1953. március 11.-én az MDP Csongrád Megyei Bizottság PTO vezetőjeként a szokásos jelentésben a következőkről is beszámolt az MDP Központi Vezetőségnek: „Újabb ellenséges megnyilvánulás volt tapasztalható a szentesi járás egyik községében. Zsibók András párttag a csütörtöki népnevelő értekezleten, amikor a *Mi újság a nagyvilágban* című brosúrát osztogatták ki, azt a megjegyzést tette, hogy mi a fenének ez, úgy is tudjuk, hogy meghalt Sztálin elvtárs, egye meg a fene. Az illetőt állásából elbocsájtották, lakásából, amely az állami gazdaság területén van, 8 napon belül ki kell költözzön, a pártból való kizárása és a rendőrségi eljárás folyamatban van ellene.”

1956-ban, a forradalmi napok alatt, nagyon sokat tartózkodott Szegeden, és főleg az ottani eseményekhez kapcsolódott tevékenysége. Utólagos véleménye szerint „részt vett a párt fegyveres védelmében, az ellenforradalmi csoportok szétverésében, majd a szovjet elvtársakkal együtt Szeged város felszabadításában. Az ellenforradalom alatt több helyen, az egyetemen, szembe szállt az ellenforradalmi elemekkel. November 6.-án a szovjet egységekkel a MÁV Igazgatóságot foglalta el, ahol lefegyverezték az ellenforradalmárokat, birtokukba vették a rádióleadó állomást, mely az ellenforradalom szolgálatában állt. November 8.-án a szovjet katonai egységekkel, harcokcsikkal Makóra ment, ahol részt vett a város felszabadításában, az ellenforradalmi elemek lefegyverzésében.” Némi túlzással ugyan, de az előbbiekről bátran kijelenthető, hogy az iménti idézetből lényegében csak a „*muszka vezetés*” az igaz.

A forradalom leverése után, 1957-ben még egy ideig az **MSZMP Csongrád Megyei Bizottság agitációs és propaganda osztályának vezetője**, majd eltávolították a pártapparátusból és 1958-ban már a Szegedi Konzervgyár igazgatója volt.

Források:

MNL 276. f. 54. csop. 376. ö.e. - 276.f. 62. csop. 33-34 ö.e. - 276. f. 88. csop. 192. ö.e. 989. ö. e. 999. ö. e. - 288. f. 30(1957) csop. 14. ö.e.

Délmagyarország 1958. február 23.

FRAKNÓI GÁBOR

A rendszerváltozás előtt az **MSZMP Szegedi Városi Bizottság egyik titkára**.

GERVAI MIKLÓS (Budapest, 1925. április 27. Frankel Margit)

Eredeti foglalkozása műszerész, szerszámlakatos. Van olyan adat vele kapcsolatban, hogy a háború alatt Újpesten partizán volt, ami lehet igaz, lehet nem (1945-ben volt 20 éves). 1944-ben tagja lett az illegális kommunista pártnak. 1945 után MADISZ szervezőként tevékenykedett. 1945 és 1952 között az ÁVO-nál, majd az ÁVH-nál szolgált, utoljára főhadnagy rendfokozatban. 1952-55 között a Kohó és Gépipari Minisztériumban dolgozott. 1955-ben jelentkezése alapján az MDP Központi Vezetősége falusi-vidéki munkára küldte. Ekkor került Makóra és lett az MDP Makói Járási Bizottság III. titkára. 1956-ban, a forradalom alatt rövid időre a nemzetőrség őrizetbe vette. A forradalom leverése után az MSZMP Csongrád Megyei Intéző Bizottságának tagja. 1957-ben az **MSZMP Makói Járási Bizottság titkára**. 1958-ban pártiskolán vett részt, amikor bejelentés alapján pártfegyelmi vizsgálat indult ellene, mert makói járási elsőtitkárként „*elhanyagolta a munkáját, lebecsülte munkatársait, ... önkényesen egyedül hozott határozatokat*” és a magánéletével kapcsolatban is merültek fel problémák. Ezekért az MSZMP KEB megrovas pártbüntetésben részesítette és egy időre a választott tisztsége betöltésétől eltiltotta. (7. számú melléklet)

Források:

MNL 288. f. 7. csop. 13. ö.e. - 288. f. 21(1957) csop. 3. ö.e.
 ÁBTL V-144702/1
 Szegedi Néplap 1956. december 13.
 Csongrád Megyei Hírlap 1957.0615.

GLEMBÁ PÁL (Ambrózfalva, 1922. január 16. – 2005. július, Szvaren Mária)

1949-től 1952-ig az MDP Makói Járási Bizottság függetlenített politikai munkatársa volt. 1952-ben áthelyezték az MDP Csongrád Megyei Bizottságra, ahol „*megyei délszláv felelős*” beosztást kapott. Pozíciója megszűnése után Csongrádra került párttitkárnak, majd egy éves pártiskola elvégzése után visszakerült Makóra és az MDP Városi Bizottság elsőtitkára lett. 1956 novemberétől a makói karhatalmi különítmény tagja. 1956 decemberétől az **MSZMP Makói Ideiglenes Városi Intéző Bizottság titkára**. 1957-ben megkapta a Munkás Paraszt Hatalomért Emlékérem kitüntetését. 1956 és 1959 között az MSZMP Csongrád Megyei Bizottság tagja. 1963-tól a Szegedi Járási Tanács tagja, egyben a vb. elnökhelyettese, majd valamikor az 1970-es évek elején a Felgyői Állami Gazdaság igazgatója lett.

Források:

MNL 288. f. 30(1957) csop. 14. ö. e.
 ÁBTL V-145872.
 Csongrád Megyei Hírlap 1957. április 16.
 Korom Mihály: Makó az első felszabadult magyar város

GOMBKÖTŐ PÉTER (Szeged, 1909. március 23. – 2008)

1923-tól szerszámkészítő inas volt, 1926-tól segédként a tanult szakmájában dolgozott. 1927-től munkahelye a Szegedi Kenderfonógyár. 1928-tól Franciaországban és Belgiumban dolgozott bányákban. Tagja lett a belga kommunista pártnak. 1931-ben hazajött és bekapcsolódott a magyarországi illegális kommunista mozgalomba. 1932-ben letartóztatták és 3 év fegyházra ítélték. 1936-ban szabadult a szegedi Csillagbörtönből. Ezt követően 4 évig REF alatt állt. Egy dokumentum szerint „*1945 előtt szerepe volt a Csongrád megyei antifasiszta ellenállásban*”. 1940-ben Budapestre költözött. 1944. áprilistól szeptemberig internálva volt. Ezt követően visszatért Szegedre és 1944 októberében elkezdte szervezni az **MKP-t** és annak **első szegedi városi titkára** lett. 1945. januárban 6 hetes pártiskolán volt Debrecenben és március 15.-én tért vissza Szegedre, majd egy hónap múlva leváltották.

1947-ben Budapestre költözött, visszavonult a politikától, a szakmájában dolgozott. A Medicor Művektől vonult nyugállományba 1969-ben.

Források:

PIL 274. f. 8. csop. 1. ö.e. - 274. f. 25. csop. 48. ö.e.
 Dr. Pernecki Mihály: Csongrád megyei antifasiszta ellenállás.

GY. VARGA SÁNDOR (Makó, 1895. november 13. – Makó, 1974. augusztus 7. Kozma Rozália)

Foglalkozása faipari munkás. 1912-től volt szakszervezeti tag. 1918-ban belépett az SZDP-be. Az SZDP-n belül egy kommunista csoport tagja volt. 1919-ben vöröskatonaként teljesített szolgálatot. 1921-ben szervezte a makói famunkások szakszervezetét és 1929-49 között ennek elnöke lett. Közben mindvégig SZDP tag, sőt a makói pártvezetőség tagja. 1944 áprilistól szeptemberig internálták. A szovjet megszállás idején Makó 5 fős városvezetésének tagja. 1945-ben az MKP makói szervezetének egyik alapítója. 1956 decemberében az **MSZMP Makói Városi Intéző bizottság tagja**. A Szocialista Hazáért Emlékérem kitüntettetje.

Források:

Tamasi Mihály: A forradalmi mozgalom makói harcosai.
 Makói Múzeumi Füzetek 20. szám.

GYÁRFÁS MIHÁLY (1924)

1959-ben került az MSZMP apparátusába. 1978-tól az **MSZMP Csongrád Megyei Bizottság PTO titkára**. 1985-ben nyugállományba vonulása miatt felmentették.

Források:

MNL 288. f. 5.csop. 932. ö.e.

GYOVAI LAJOS (Magyarbánhegyes, 1930. Nádudvari Julianna)

1948-ban az EPOSZ szervezője volt Magyarbánhegyesen. 1950-ben a DISZ Szegedi Városi Bizottság szervezőtitkára. 1951-től az MDP tagja, 5 hónapos pártiskolát végzett. 1952-ben a DISZ Csongrád Megyei Bizottság politikai munkatársa, 1954-től szervező. 1956 júniusától lett a DISZ Szegedi Járási Bizottság titkára. Egy dokumentum szerint „*az ellenforradalom alatt szilárd, elvhű magatartást tanúsított. ... Fegyveresen részt vett a pártház védelmében. ... Mint a DISZ járási titkára aktívan részt vett az ellenforradalom leverésében. Járt a községeket. Október 27.-én Móraalmáról úgy sikerült elmenekülnie, hogy Szegedről, a karhatalomtól sürgős segítséget kapott a község, akiknek tűzharcba is kellett bocsátkozni az ellenforradalmi elemekkel, melynek következtében több halott és sebesült lett.*” A leírtakkal szemben az az igazság, hogy október 27.-én Gyovai Lajos hívta ki a határőrséget Móraalmára a tüntetők ellen és ennek következtében nem tűzharc alakult ki, hanem a határőrök sortüzet lőttek a fegyvertelen tüntetőkre. A forradalom leverése után „*részt vett a karhatalom szervezésében*” majd az **MSZMP Csongrád Megyei Bizottság** függetlenített munkatársa, **ifjúsági titkár** volt. 1957 tavaszán a KISZ Csongrád Megyei Bizottság titkára lett, egyben az MSZMP Csongrád Megyei Intéző Bizottságának is a tagja. 1958-ban munkásör is volt.

Források:

PIL 297. f. 1047. ö.e.

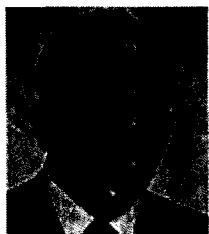
MNL 288. f. 7. csop. 28. ö.e. - 288. f. 21(1957) csop. 195. ö.e. - 288. f. 30(1957) csop. 14. ö. e.

HTL MN 1958/T-32/43.

Délmagyarország 1958. január 21.

Csongrád Megyei Hírlap 1957. július 14.

GYÓRI IMRE (Hódmezővásárhely, 1924. április 21. – Budapest, 1987. április 9. Rácz Júlia)

Iskolai végzettsége 4 polgári. Eredeti foglalkozása nyomdai gépmester. Gyomán járt iskolába és a Kner Nyomdában dolgozott. 1942-től tagja volt az SZDP-nek. A II. világháború alatt előbb munkaszolgálatot teljesített, majd katonának hívták be 1944-ben, ahonnan 2 hét után megszökött. 1944-ben MKP tag lett. 1945-ben ifjúsági vonalon dolgozott, majd függetlenített pártmunkás lett. 1946-ban az MKP Gyomai Járási Bizottságon titkárhelyettes, majd az MKP Gyulai Járási Bizottság titkára. Egy ideig ifjúsági felelős volt az MKP Békés Megyei Bizottságon, majd 1946 novemberében az MKP Központi Vezetőség Ifjúsági Titkárságára került politikai munkatársnak. Innen átkerült a MINSZ központba ugyancsak munkatársnak, később szervezési osztályvezető lett, majd az EPOSZ főtitkárhelyettese. 1949-től 2 éves pártiskolán tanult, melyet befejezve 1951-től az MDP Központi Vezetőség agitációs és propaganda osztályán lett alosztályvezető. 1954-től az SZKP politikai főiskoláján volt hallgató. 1956-ban „*az ellenforradalom alatt Budapesten tartózkodott, majd 1957. februárig, a Szovjetunióba vissza menetelég a BM-ben dolgozott.*” A Szov-

jetunióból visszatérve az MSZMP Központi Bizottság agitációs és propaganda osztályának volt helyettes vezetője 1962-ig. Ekkor az MSZMP Szegedi Városi Bizottság I. titkára lett, 1966-ban pedig az **MSZMP Csongrád Megyei Bizottság I. titkári** funkcióba került. 1974-től az MSZMP Központi Bizottság egyik titkára.

Források:

MNL 276. f. 54. csop. 133. ö. e. - 288. f. 5. csop. 258. ö. e. - 288. f. 5. csop. 412. ö. e. - 288. f. 5. csop. 539. ö. e. - 288. f. 8. csop. 281. ö. e.

HEGEDŰS IMRE (Hódmezővásárhely, 1916. Boros Mária)

Iskolai végzettsége 6 elemi. 1929 és 1940 között gazdasági cselédként dolgozott. 1941-től 1945-ig a hódmezővásárhelyi téglagyári munkás volt. 1945-től 1948-ig kubikolást végzett. 1948 és 1950 között termelőszövetkezeti tag volt Hódmezővásárhelyen. A II. világháború alatt többször behívták katonai szolgálatra, de betegsége miatt mindig felmentették.

1945-ben lépett be az MKP-ba, hamarosan pártbizalmi lett. 1949-ben már párttitkár a termelőszövetkezetben, ahol tag volt, s ahol dolgozott. Elvégezt egy 5 hónapos pártiskolát, majd 1950-ben az MDP Csongrád Megyei Bizottság mezőgazdasági osztályán politikai munkatársi beosztást kapott. 1953-ban az MDP Sentesi Járási Bizottság titkára, de hamarosan, 1954-ben felmentették. Családi okok miatt Hódmezővásárhelyre helyezték és az MDP Csongrád Megyei Bizottság mezőgazdasági osztályának vezetője lett. A „családi ok” az volt, hogy a Hódmezővásárhelyen lakó „nevelőszülei magatehetetlen betegek lettek, és ezek a körülmények akadályozták a munkavégzését” Szentesen.

Források:

MNL 276. f. 54. csop. 261. ö. e. - 276. f. 54. csop. 303. ö. e. - 276. f. 88. csop. 996. ö. e.

HETÉNYI JÓZSEFNÉ (Makó, 1910)

Iskolai végzettsége 5 elemi. Eredeti foglalkozása 1940-ig napszámos, majd textilipari munkás a hódmezővásárhelyi Kokron Kötöttárugyárban. 1944-től a textilmunkások szakszervezetének helyi vezetőségébe választották. 1945-ben belépett az MKP-ba, és még ebben az évben a pártalapszervezet vezetőségi tagja lett. 1947-ben az MKP Csongrád Megyei Választmány soraiba került, 1948-ban pedig a textilmunkások szakszervezetének hódmezővásárhelyi vezetője. Hamarosan - még 1948 májusban - átkerült az MDP Hódmezővásárhelyi Városi Bizottság agitációs és propaganda osztályára politikai munkatársnak, augusztustól pedig az MDP Makói Városi Bizottság titkára. Egy 1951. július 18-i pártértekezleten megállapították róla, hogy „öntelt, nem jó a viszonya a párttagsághoz”. Mégis 1951 és 1954 között az MDP Makói Járási Bizottság titkára volt. 1952-ben dorgálás pártbüntetést kapott, mert a „pártvezetőség újraválasztását nem megfelelően hajtották végre”. 1954-ben javasolták leváltását, mert járási „elsőtitkárnak a fokozott körülmények között nem felel meg, mert politikai végzettsége nem megfelelő és általános műveltsége alacsony, sok esetben határozatlan, kishitű”. A leváltására azonban nem került sor, hanem inkább elküldték egy 2 éves pártiskolára, ahol „voltak nehézségei, de szorgalmasan tanult és jó eredményeket ért el”. A pártiskola elvégzése után ismét az MDP Makói Járási Bizottság vezetője, ekkor már elsőtitkár pozícióban. 1956-ban, a forradalom alatt is ebben a beosztásban volt, azonban ekkor is kiütközött az, hogy változatlanul határozatlan, nem elég harcos kommunista és ezért a forradalom leverése után leváltották, 1957-ben a foglalkozása már csak személyzeti vezető.

Gervai Miklós államvédelmi főhadnagy 1952. július 16.-án készített javaslata.

7. számú melléklet

Források:

PIL 16. f. 3. doboz 14. dosszié
MNL 276. f. 54. csop. 300. ö. e. és 370. ö. e. - 276. f. 88. csop. 990. ö. e. - 276. f. 88. csop. 1006. ö. e.
ÁBTL V-145827.

HOLIK JÁNOS (Dombegyháza, 1923. augusztus 24. Kiss Ilona)

Iskolai végzettsége 6 elemi. 1948-tól tagja az MDP-nek. 1951-ben már az **MDP Csongrád Megyei Bizottság mezőgazdasági osztályának vezetője**. 1955-ben leváltását javasolták, mert a családi élete rendezetlen. Már „1943-ban összeállt egy többgyermekes asszonnyal. 1954-ben a megyei pártbizottság többszöri figyelmeztetése ellenére egy elvált asszonyt vett feleségül, aki Csongrádon közismerten erkölcstelen életmódot folytatott és évekkel ezelőtt a pártból kizárták. Az asszony első férje 1948-ban Angliába disszidált és jelenleg is ott él.”

Források:

MNL 276. f. 55. csop. 18. ö. e. - 276. f. 56. csop. 13. ö. e. - 276. f. 88. csop. 995. ö. e. és 999. ö. e.

HORVÁTH KÁROLYNÉ (1938 - 1989)

Eredeti foglalkozása fonónő, később jogi egyetemet és MSZMP Politikai Főiskolát végzett. 1970-től volt pártmunkás. 1976-ban az **MSZMP Csongrád Megyei Bizottságon a közigazgatási és adminisztratív osztály vezetője**. Még 1985-ben is betöltötte ezt a tisztséget.

Források:

MNL 288. f. 5. csop. 932. ö. e.

HAVALECZ ISTVÁNNÉ Ábrahám Rozália (1902)

1945-ben az **MKP Szegedi Városi Bizottságon nőszervező**. 1948-ban az MKP Szegedi Városi Bizottság tagja, majd ugyanebben az évben az MKP és SZDP egyesülés után az MDP Szegedi Városi Bizottság tagja.

Források:

PIL 274.f. 16. csop. 87. ö. e. - 274. f. 25. csop. 48. ö. e.
Délmagyarország 1948. február 3. és május 11.

HRABOVSKY MIHÁLY (1925)

Iskolai végzettsége 6 elemi. 1955-ben az ELTE történelem szakos hallgatója volt. 1952-ben a **DISZ Somogy Megyei Bizottság I. titkára** lett. A Szovjetunióban 1 éves Komszo-

mol iskolát végzett. 1955-ben áthelyezték a **DISZ Csongrád Megyei Bizottság I. titkárának**. A forradalom leverése után „pufajkás” karhatalmista, majd 1957-ben az **MSZMP Csongrád Megyei Bizottság politikai munkatársa**. 1965-ben az **MSZMP Csongrád megyei Bizottság művelődési és propagandaosztály munkatársa**.

Források:

PIL 287. f. 1073. ö. e.
MNL 276. f. 54. csop. 387. ö. e. - 288. f. 7. csop. 245. ö. e.
ÁBTL V-145869/2
Csongrád Megyei Hírlap 1957. július 28.

I - J

IGAZ LAJOS (Makó, 1908. november 8. - Makó 1983. Török Erzsébet)

Eredeti foglalkozása kerékgyártó - máshol asztalos - segéd. Később a párttagságát 1927-től ismerték el, mert állítólag Szegeden és Budapesten végzett illegális pártmunkát, amely miatt emigrálnia kellett Ausztriába. 1931-ben illegális kommunista szervezkedésben való részvétel, az akkori „*állami és társadalmi rend felforgatása*” miatt büntetőeljárás indult ellene. 1944-ben, mint megbízhatatlan kommunistát internálták. A háború után 1944 végén az MKP Csanád Megyei Vezetőség tagja, a rendőrség helyi szervezője, egy ideig a Csanád megyei rendőrség parancsnoka. Később a makói munkásszövetkezet egyik vezetője lett, majd 1950-ben a megyei munkaerő hivatal vezetője. 1953-tól a Makói Homokkitermelő Vállalat igazgatója, közben az MDP Makói Pártválasztmány tagja. 1956 decemberében beválasztották az **MSZMP Makói Járási Intéző Bizottság tagjai** közé. 1956-tól 1962-ig az MSZMP Csongrád Megyei Bizottságnak, Makói Járási Bizottságnak a tagja. Az 1960-as évek közepén a Csongrád Megyei Vegyesipari Javító Vállalat makói telepének vezetője, feltehetően azért, mert 1961-ben pártbüntetést kapott. Ennek oka az volt, hogy „*mint régi párttagot és a Megyei Pártbizottság tagját, felelősség terheli a makói városi pártszervezetbe kialakult állapotokért.*”

Források:

Korom Mihály: Makó az első felszabadult magyar város. (Makó 1981)
Antalfy György: A munkásmozgalom Csongrád megyei harcainak életrajzi lexikona. (Szeged 1987)

JÁHNI LÁSZLÓ (1940. július 5. Lennert Katalin)

1954-től tagja volt a **DISZ**-nek. 1958-ban érettségizett a szegedi Vasútforgalmi Technikumban, majd szülővárosában, Veszprémben kezdett a MÁV-nál dolgozni. 1962-ben, katonai szolgálata alatt lépett be az **MSZMP**-be. Leszerelése után házasságkötés révén költözött Szegedre. 1964-ben munkahelyén, a Központi Statisztikai Hivatal Csongrád Megyei Igazgatóságán alapszervezeti **MSZMP titkárnak** választották. 1965-ben 6 hetes

pártiskolát végzett. 1967-től az MSZMP Csongrád Megyei Bizottságon, majd az MSZMP Szegedi Városi Bizottságon lett politikai munkatárs. Miután elvégezte az MSZMP Politikai Főiskoláját, 1972-től az **MSZMP Szegedi Járási Bizottság** titkára lett, majd 1974-től **elsőtitkár** ugyanott. Közben belépett a munkásőrségbe. 1980-tól rendőr alezredesnek nevezték ki és a BM Csongrád Megyei Rendőr-főkapitányság MSZMP bizottság titkára lett. 1988-tól a BM Csongrád Megyei Rendőr-főkapitányság Állambiztonsági Szerv III/III (belső elhárító) Osztályán a vezető helyettese.

Források:

ÁBTL 2.8.1. BM Csongrád megyei Fogyatéék 1617.

JEGYINÁK JÁNOS (Végegyháza, 1920. szeptember 19. – Orosháza, 1974.)

Iskolai végzettsége 6 elemi. 1938-tól gazdasági cseléd volt. 1939-től alkalmi munkás a Mezőhegyesi Cukorgyárban. A II. világháború alatt katonai szolgálatot teljesített a keleti fronton. 1944 októberében alakulatától hazaszökött. 1945-ben belépett az MKP-ba és 1946-tól már a pártapparátusban dolgozott. 1948-ig az MKP Mezőkovácsházi Járási Bizottság titkára volt, utána az MDP Csongrád Megyei Bizottságon a mezőgazdasági osztályt vezette. 1949-ben 1 éves pártiskolát végzett. 1950-től az **MDP Csongrád Megyei Bizottság I. titkára** lett, 1951-től pedig az MDP Központi Vezetőség tagja is. Egy 1953. február 21.-i feljegyzés szerint „Jegyinák elvtárs munkájában hibának látom, hogy az osztályok felé nem gyakorol kellő ellenőrzést. A szervezési osztály munkájában igen nagy szervezetlenség tapasztalható. ... Azt is hibának tartom Jegyinák elvtársnál, hogy ha nagyobb értekezlet van, csak egy-két kiváló elvtárssal beszél, pl. az ÁVH vezető, a szegedi városi titkár. ... Nem elég közvetlen az egyszerű emberekkel szemben.”

1953. augusztusában az MDP Csongrád Megyei Pártválasztmányi ülésén, már az önkritikák időszakában, Jegyinák János kijelentette: „Csalhatatlannak hittem magam, öntelt voltam. ... Hibákat hibára halmoztam, ... sokszor embereket tettem tönkre.”

Ács Lajos, az MDP Központi Vezetőség titkára egy 1954. április 6.-i Csongrád megyei pártértekezleten bejelentette: „Az MDP Politikai Bizottság megállapította, hogy a Csongrád Megyei Pártbizottság 1953. júniusa óta nem valósította meg következetesen pártunk politikáját. ... A Központi Vezetőségnek az a véleménye, hogy az elkövetett hibák olyan súlyosak, hogy azok az elvtársak, akik ezért felelősek, nem maradhatnak meg a Csongrád Megyei Pártválasztmány soraiban.” Ezek között említette Jegyinák János elsőtitkárt.

1954 májusában erkölcsi magatartása miatt Jegyinák János szigorú megrovás pártbüntetésben részesült, kizárták az MDP Központi Vezetőségéből és leváltották a megyei I. titkári funkcióból. Egy dokumentum szerint „kommunista vezetőhöz nem illő magatartást tanúsított. Nyilvánosan többször berúgott, kispolgári személyekkel tartott kapcsolatot”. Egy másik dokumentumban a következő olvasható: „Több bejelentés érkezett, hogy pártfunkcionáriushoz nem méltó életet él. ... Elismerte, hogy többet iszik a kelletténél. ... Apja sorsa miatt szegényében iszik és lefelé tart a züllésben. (Felesége nem szerette az apóst és nem engedte anyagilag támogatni, így az öreg Jegyinák nyomorgott – BL.) Jegyinák elvtárs az utóbbi időben is többször berúgott, részegen látták Hódmezővásárhelyen a Béke Szállóban, a megyei pártbizottságon és az utcán is. Italos állapotban kisebb-na-

gyobb botrányokban vett részt. 1953. május 1.-én Jegyinák elvtárs eltűnt. Mozgósították a rendőrség nyomozóit, az ÁVH-t, hogy felkutassák. Később kiderült, hogy éjjelig a Béke Szállóban ivott, majd onnan a postamester lakására ment és ott aludt. 1953. szeptember 29.-én, Mihály napon, Jegyinák elvtárs Oláh Mihály elvtárs, városi tanácselnök lakásán volt névnapon. Innen éjjel után átment a postamester lakására és ott aludt. 1953. november végén Jegyinák elvtárs társaságban a Béke Szállóban ivott és hangoskodott, feltűnően viselkedett. Számlájukat a megyei pártbizottság fizette ki.” Ekkor telt be a pohár és hamarosan sor került a leváltására.

Eltávolítása után a Pankotai Állami Gazdaságban lett igazgató, ahol jól dolgozott és „magatartásában is komoly változás állt be”. Ennek a változásnak tulajdonítható, hogy 1956 márciusától a Borsod Megyei Tanács elnökhelyettese lett.
(8./a – b számú melléklet)

Források:

MNL 276. f. 53. csop. 160. ö. e. – 276. f. 54. csop. 394. ö. e. – 276. f. 62. csop. 33-34. ö. e. – 276. f. 88. csop. 172. ö. e. – 276. f. 88. csop. 996. ö. e.

MAGYAR DOLGOZÓK PÁRTJA

Csongrádmegyei Bizottság
HÓDME ZÓVÁSÁRHELY
TELEFON: 301. 321. 341.

Magyar Dolgozók Pártja
Központi Vezetősége
Párt és Tömegszervezetek Osztálya
B u d a p e s t .-

Kedves Elvtársak!

1952 október 6-i telefonkérésükre a békekölcsönjegyzés ideje alatt leváltott, vagy eltávolított személyekkel kapcsolatban az alábbiakat közöljük:

Szeged városi Pártbizottság területén titkár, vagy vezetőségi tagot nem váltottak le. Fegyelmi bizottság elé fogják állítani a konzervgyár párttitkárát Náci elvtársat, a lamezgyárból Dóra elvtársat, aki betegsége hivatkozva akarta magát kihuzni a munkából, az erőmű titkárát Pusztaszeri elvtársat, aki a kölcsönjegyzés ideje töltözni ment. Felelősségre lesz még vonva a Szegedi Kender, az Újszegedi Kender és a Textilművek párttitkárai, akik nem segítettek eléggé a városi területi alapszervezeteket, nem adtak megfelelő számú népnevelőt és hanyagul hajtották végre a pártbizottság utasítását.

Ellenséges megnyilvánulásért eltávolították a Démacipőgyárból Gombkötő István volt cipőgyári tulajdonost, aki lezárta a kölcsönjegyzés ellen. A Ruhagyárból Smuta Károlyt, aki 50 F-os jegyzésre szervezte a dolgozókat. A dolgozók együttesen követelték elváltatását. A paprika feldolgozóból Szilágyi Jánost távolították el, aki becsúszta a Rákosi elvtársat és a népi demokráciát. A Szegedi kenderfonóban Virágh József és Dobó János lettek eltávolítva, mert arra szervezték a dolgozókat, hogy ne, vagy csak egész csekély összeget jegyezzenek.

Csányi István Királyhagyas alapszervi titkárát és Borbély József Csánadi függetlenített titkárát le lettek váltva, mert a kölcsönjegyzés idején nem törődtek a politikai munkával, helyette "bucsurá" mentek. Pöldeákon 4 párttagot vontak felelősségre, akik ellenséges agitációt fejtettek ki. A nagyvárosi üzemből Szántó András párttag lett felelősségre vonva, aki kijelentette, hogy inkább a plébánosnak ad 50 F-ot, minthogy 50 F-ot jegyezzen.

Mint ellenséges elemek lettek eltávolítva Redőcs József a Makói tatarozó vállalatától, a multban katonatiszt volt, kijelentette, hogy egy koldus többet keres, mint ő, izgatott a dolgozók között, hogy ne jegyezzenek mert a kölcsön nem békés célokra lesz felhasználva, hanem fegyverkezésre megy. Kiss Jánost ugyancsak eltávolították, a tatarozó vállalatától, aki 1000 F-os fizetése mellett nem jegyzett, és a dolgozókat is igyekezett lebeszélni. A Nagyvárosi Kenderfonóból eltávolították Fazekas Jánost, aki kijelentette, hogy ha 100 F. nem elég, tesszenek hozzá a népszevelők, a Kóreal gyűjtésnél is kijelentette, hogy van nállunk is elég korea, hagyják békében, Babu Adámot azért távolították el, mert kijelentette, hogy 100 F-nál többet nem ad még és erőt vágnak is rajta, nállunk is elég nagy nyomor van. Hajdu Jánost munkájából felmentették, mert kölcsönt nem jegyzett, agitációs munka végzése helyett a templomba járt.

Csongrád JB. területén két alapszervi titkárát váltották le. Pinter István

Hódmezővásárhely, 1952. október 23.
Hkt. sz.: 21/6/52.../HJ/KK.
Válasz esetén kérjük erre a száma hivatkozni.

Tárgy:
233
2.30
1/5000

IV., alapszervezet titkárát, akit azért, mert állandóan csak a példamutatásról beszélt, de ő maga csak a jegyzés utolsó napján jegyzett le. Gyöngyi Ferenczné Csanytelek Dögállási titkárát pedig azért, mert megtagadta a jegyzést, családtagjait is lebeszélte. Kijelentette, hogy őt úgy sem tudják megagitálni, nem engedi magát becsapni, mint a becsújtásnál, hogy beadta a gabonát, most meg nincs kenyere. Hát alapszervi titkár lesz meg felelősségre vonva akik nem fogták hozzá időben a munkájhoz és nem irányították a népnevelőket sem.

Szeged JB. területén két titkár elvtárs lesz felelősségre vonva, mert nem jegyztek le. Az egész kölcsönjegyzés ideje alatt, Francia Pál Zákányszéki alapszervezeti titkár nem vett részt a munkába.

Szegváron a földműves szövetkezet párttitkárát Szarka Györgyöt el leváltották, mert 2000 F- fizetése mellett nem jegyzett, de nem is vett semmi konkrét munkát az alapszervezetnél. Ugyancsak Bárány Sándort a Verekegyházi gépállomás párttitkárát a Fábianszabasi Péter tiszcs titkárát, Goda Imrét a fenti okok miatt leváltották. A Kiskirályszéki kendergyárból eltávolították Papp Gábor sztahanovistát, aki a multban rendőr volt és a mult rendszert dicsérte, Buzi Sándort, ugyancsak ebből az üzemből, akinek hasonló volt a magatartása

Forgó Mihály.
Rozsnyai Mihály.
mag. agit. prop. titkár.

Elvtársi Üdvözléttel:

Forgó János.
Jegyző János
megyei titkár.

ORSZÁGOS LEVÉLTÁR

Jegyző János, az MDP Csongrád megyei bizottság titkárának 1952. október 28-i levele az MDP Központi Vezetőség Párt és Tömegszervezetek Osztályának a békekölcsönjegyzés körülményeiről. (A levelet a megyei titkár helyett Forgó Lászlóné írta alá.)

8/a. számú melléklet

8/b. számú melléklet

K

KÁDÁR GYÖRGY (Makó, 1920)

Iskolai végzettsége 6 elemi. Eredeti foglalkozása cipész segéd. 1938-ban kapcsolódott be a szakszervezeti mozgalomba. 1948-ban szakszervezeti szakmaközi titkár lett Makón. Már ekkor jelentkeztek problémák a magatartásában, mert „*erősen alkoholistává vált, naponta 2-3 liter bort fogyasztott*”. Ennek ellenére 1949-ben a makói Vénusz Cipőüzem vezetőjévé nevezték ki, s mint várható volt „*napokig nem jelent meg az üzemben, mert részeg volt*”. Mégis tovább tudott lépni és 1950 májusában az MDP Makói Városi Bizottság titkára lett. Ebben a beosztásában is „*hanyag, felelőtlen munkát végzett, részeges, erkölcsstelen életmódot folytatott*”. Felettesei azonban még ebből sem okultak, mert nagyon rövid időn belül ő lett az **MDP Makói Járási Bizottság titkára**. Változás azonban ezt követően sem volt tapasztalható a magatartásában, mivel „*munkájában súlyos hibák voltak. ... Erkölcsstelen életet élt, kulákszármazású nőkhöz járt*”. Ez eredményezte a végső leváltását és a politikai életből való eltávolítását. (9./a – b – c és 10./a – b számú mellékletek)

Források:

MNL 276. f. 62. csop. 11. ö.e. - 276. f. 88. csop. 986. ö. e. és 993. ö. e.

KALAPIS ISTVÁN (1923)

Iskolai végzettsége 6 elemi. Az 1950-es évek legelején az **MDP Csongrádi Városi Bizottság szervezőtitkára** volt.

Források:

MNL 276. f. 88. csop. 172. ö. e.

KARÁCSONYI FERENC (Hódmezővásárhely, 1889. október 2. – 1966. Halász Sára)

1919-ben vöröskatona volt, majd 1922-től 1944-ig az SZDP tagja. 1944-ben belépett az MKP-ba. 1945-ben egy ideig rendőrkapitány lett Hódmezővásárhelyen, majd Csongrád megyei főispán. Egy 1945-ben készült dokumentum szerint „*Karácsonyi főispánt a délmagyarországi területi (MKP – BL) bizottság szigorú megrovásban részesítette, mert nem értesítette a pártot a megyei törvényhatósági választásról, és emiatt a párt nem jutott kellő képviselőhöz a törvényhatóságban. Utasítja Karácsonyi elvtársat, hogy mondjon le a főispánságról*”. Alkalmatlansága mellett ebben az időben azt is megállapították róla, hogy „*ideológiailag képzetlen*”. Ennek ellenére egy ideig 1948-ban az **MKP Hódmezővásárhelyi Városi Bizottság alelnöke** volt.

Források:

PIL 274. f. 4. csop. 59. ö.e. - 274. f. 15. csop. 68. ö. e. - 283. f. 283. ö. e.

ÁBTL V-145869

KERESZTES MIHÁLY (Orosháza, 1902. január 15. – Budapest, 1984. november 7. Katona Julianna)

Iskolai végzettsége 6 elemi. Eredeti foglalkozása asztalos. 1921-ben Orosházán tagja lett az SZDP-nek, 1927-től a helyi szervezet titkára. 1923-ban küldött volt az SZDP kongresszusára és ebben az időben már írogatott a Népszavában. Közben 1927-től kapcsolata volt az illegális kommunista mozgalommal is. 1936-tól Orosházán szerkesztette a Fáklya című folyóiratot. 1937-ben letartóztatták és 2 hónap börtönre ítélték, amelyet a szegedi Csillagbörtönben töltött le. 1940-41-ben internálva volt Kistarcsára. 1942-ben behívták katonának és egy büntetőszázaddal a keleti frontra vezényelték. 1943-ban leszerelt. Újabb behívásnak - ekkor munkaszolgálatra - már nem tett eleget, hanem Orosháza környékén bujkált. 1944 októberében Orosházán megalakította az MKP-t, helyi titkár lett, majd decemberben az Ideiglenes Nemzetgyűlés tagja. 1944. december végén az **MKP Délmagyarországi Kerületi Bizottság titkára**. 1945-ben Békés megye főispánja és az MKP Központi Vezetőség tagja. 1947-48-ban az MKP, majd az MDP Központi Vezetőség mezőgazdasági és szövetkezetpolitikai osztályának vezetője. 1948-ban államtitkár a Földművelésügyi Minisztériumban, majd miniszter I. helyettes. 1953 és 1956 között egyes adatok szerint a Magyar Nemzeti Bank elnökhelyettese volt, más dokumentumban az szerepel, hogy a Magyar Nemzeti Bank Mezőgazdasági Hitelintézetének igazgatója. 1956 után az volt a vélemény róla, hogy „*régi munkásmozgalmi ember, párthű magatartást tanúsított 1956 októberében is*”. 1956. november 8.-tól 1957. februárig **Csongrád megyei és szegedi kormányösszekötő**. 1957. februártól 1960. februárig ismét miniszterhelyettes a Földművelésügyi Minisztériumban. 1960-ban felmentését javasolták, mert a „*beosztáshoz nem rendelkezik megfelelő képzettséggel, álbáloldali felfogásához megcsontosodottan ragaszkodik*”. Javasolták valahova járási tanácselnöknek. Így került az edelényi járás élére, ahonnan 1962-ben vonult nyugállományba.

Források:

MNL 276. f. 52. csop. 14. ö.e. - 276. f. 53. csop. 132. ö. e. - 288. f. 5. csop. 17. ö. e.

Szegedi Néplap 1956. november 22.

KISS IMRE (Makó, 1906. április 21. – Budapest, 1990. december 21. Puskás Julianna)

Iskolai végzettsége 6 elemi, eredeti foglalkozása 1919-től géplakatos tanonc, majd segéd. 1923-tól az Ózdi Vas és Acélgyárban dolgozott lakatosként. 1924-től az SZDP tagja. 1925-ben ismét Makón vállalt munkát, hol lakatosként, hol gépészként. 1926-27-ben munkahelye a Budapesti Fémárugár. 1927-ben ismét visszatért Makóra és előbb cséplőgépen dolgozott, majd alkalmi munkás volt. 1937 és 1944 között önálló lakatosmesterként próbált megélni Makón, közben többször behívták katonának. A II. világháború alatt egy ideig a keleti fronton szolgált, 1943-ban leszerelték. 1944 áprilisától augusztusáig

internálva volt. Szabadulása után, 1944 végén, Makón megalakította az MKP-t, ennek az évnek a decemberében tagja lett az Ideiglenes Nemzetgyűlésnek. 1945-ben egy ideig az **MKP Makói Városi Bizottság titkára**, majd a város polgármestere. 1950-ben szerepe volt az alacsony hagyományok elleni tiltakozás leverésében és megtorlásában. Népszerűsége jelentősen csökkent, amihez hozzájárult a felesége magatartása, pl. a városi lovas kocsin utaztatása, a helyi rendőrkapitány szabálytalan vadászgatásainak elnézése, stb. Érdemei között említették, hogy „*harcos ateista*”. 1945-ben országgyűlési képviselő lett, de 1946-ban mandátumáról lemondott. 1950-ben a tanácsrendszer bevezetésekor ő lett a Csongrád Megyei Tanács elnökének helyettese. 1952 és 1956 között a Veszprém Megyei Tanács elnöke lett. 1957-ben Budapestre költözött és a Mezőgazdasági Gépgyártó Vállalatnál dolgozott egészen a nyugdíjba vonulásáig.

Források:

MNL 276. f. 54. csop. 101. ö.e. és 119. ö. e.

KISS KÁROLY (Munkács, 1899. – 1964. Szolnoki Eszter)

1918-tól a KMP tagja. Részt vett a Tanácsköztársaságban. A bukás után 6 év börtönre ítélték, ahonnan 1922-ben megszökött. 1936-tól a spanyol polgárháborúban a nemzetközi brigádban harcolt, majd Franciaországba menekült, ahol internálták, sőt egy ideig börtönben is volt. 1939-ben tért vissza Magyarországra és ekkor REF alá került. 1948-ban egy ideig a Csillagbörtön parancsnoka is volt. Egy dokumentumban az olvasható róla, hogy „*1945-ben a szovjet csapatok oldalán részt vett az ország felszabadításában és a rend helyreállításában.*” 1956 novemberétől az **MSZMP Szegedi Városi Ideiglenes Intéző Bizottság elnöke**. 1958-ban rendkívüli pártnyugdíjas és a Partizánszövetség szegedi szervezetének elnöke.

Források:

MNL 288. f. 21(1957) csop. 19. ö.e. - 288. f. 30(1957) csop. 14. ö.e.
Délmagyarország 1948. június 20.
Szegedi Néplap 1956. december 4.

KISS SZILVESZTER (Szeged, 1911)

Iskolai végzettsége 6 elemi, eredeti foglalkozása kőfaragó munkás. 1944-től tagja az MKP-nek. 1946-tól a népbíróságok megszüntetéséig népbíró – helyesebben népi ülnök – volt. 1950-től az MDP Szegedi Városi Bizottság fegyelmi referense, majd egy ideig az **MDP Csongrád Megyei Bizottságon is fegyelmi referens**. 1953-ban személyzeti osztályvezető a Szegedi Ruhagyárban. 1954-ben küldött az MDP kongresszusára Csongrád megyéből. 1955-ben ismét az MDP Csongrád Megyei Bizottságon fegyelemi referens. Az 1956-os forradalmat követő megtorlás során fontos helyi bírósági perekben ismét népi ülnök volt.

Források:

MNL 276.f. 56. csop. 15. ö.e. és 16. ö. e. – 176.f.88. csop. 956. ö.e. - 276. f. 88. csop. 996. ö.e.

KOMÓCSIN MIHÁLY (Szeged, 1895. február 18. – Szeged, 1978. január 18. Bódi Rozália)

Iskolai végzettsége 6 elemi, eredeti foglalkozása tetőfedő, cserepező segéd. 1912-től szakszervezeti tag, majd belépett az SZDP-be is. Az I. világháború alatt katona volt az olasz fronton, ahol fogságba is esett. 1918-ban tért vissza Magyarországra. 1919-ben vöröskatona lett. 1920-ban 6 hónap börtönre ítélték. Az 1930-as években illegális kommunista felforgató tevékenység miatt többször letartóztatták. 1944 tavaszától őszig internálva volt. 1944 októberében alapító tagja volt az MKP szegedi szervezetének. Szakszervezeti összekötő feladatokat teljesített. 1944 végén az Ideiglenes Nemzetgyűlésben képviselő. 1945 őszig a szegedi hadiüzemek vezetője. 1946-48-ban a szakszervezetek Csongrád megyei titkára. 1948-49-ben a köztársasági elnöki hivatal tanácsosa. 1950 és 1954 között a Szegedi Városi Tanács pénzügyi osztályának vezetője. 1954-57 között a Szeged III. kerületi tanács elnöke. 1956-ban az **MDP Szegedi Városi Bizottság tagja**. A forradalom leverése után, 1956 novemberétől „pufajkás” karhatalmista. 1957-ben egy ideig még a Szeged III. kerületi tanács elnöke, majd munkásör. Az MSZMP Intéző Bizottság 1957. január 29.-i jelentésében Kiss Károly – nem az előbb ismertetett! – a következőket írta: „*Olyan város, mint pl. Szeged káder szempontból nagyon gyengén áll. Úgy a párt, mint a tanács élén erre a munkára alkalmatlan emberek dolgoznak. Komócsin Mihály elvtárs már elég idős.*”

Források:

MNL 288. f. 5. csop. 13. ö.e.
BM BK. I. doboz 22. ö.e.
Délmagyarország 1948. május 1. - 1954. február 19.
Szegedi Néplap 1957. március 19.

KOMÓCSIN MIHÁLY (Szeged, 1925. szeptember 2. – 2016. december 15. Papp Margit)

Iskolai végzettsége 4 polgári iskola, eredeti foglalkozása kereskedősegéd. 1942-től az SZDP szegedi ifjúsági szervezetének tagja volt. 1944 októberétől a rendőrségnél és a szakszervezeteknél szervező. 1944 decemberében az MKP délkerületi titkárság ifjúsági instruktora. 1945 decemberében az MKP Szegedi Bizottság ifjúsági titkára. 1946 augusztusában szakszervezeti titkár. 1948 augusztusában MDP Nagyszegedi Bizottság titkárhelyettese, majd 1949 januárjában titkára. Ekkor állapították meg róla: „*Hajlamos arra, hogy hamar megállapítsa munkatársairól, hogy nem alkalmas és leváltásukat, áthelyezésüket keresztiül is viszi. ... Kicsit önkényeskedő. A kritikát nehezen tűri. ... Feltétlenül osztályhű és párthű elvtárs.*”

1949. február 22.-én Szentesen egy MDP értekezleten a következő munkamódszer átadást hallhatták tőle a jelenlevők: „*Mi kioktatjuk az elvtársakat (nevezzük nevükön: a kommunista provokátorokat – BL), hogy ne csak, mint elvtársak kérdezzenek a kü-láktól, hanem mint reakciós a reakciótól is. Amikor az elvtársak bemennek a tanyába és előadták, hogy milyen nehéz a helyzet, megnyitották a szíveket és elmondatták olyan reakciós dolgokat, amit másképp nem lehet megtudni. Természetesen ez jó munkamód-szer, csak arra kell vigyázni, nehogy megismerjék valahol (a provokátort – BL), hanem inkább átcsoportosítva, más területre menjenek az elvtársak. Ki kell építeni nekünk a B (bizalmi – BL) hálózatot és nem csak az ÁVO-n keresztül. Természetesen nekünk az ÁVO nagy segítségünkre van, mert olyan dolgokat hoznak fel a falusi szervezeteink életéből, amit mi nem tudhatunk, de ha egyes embereket külön megbízással kiküldünk, és jelentést kérünk be, úgy, hogy ők nem tudnak egymás megbízásáról, a két jelentésből kb. ki lehet a valóságot hozni. Különösen a klérus vonalán tapasztalható, hogy milyen hasznos, ha egyszerre sok vonalon törünk a cél felé, minden vonalon visszük az akciót*”.

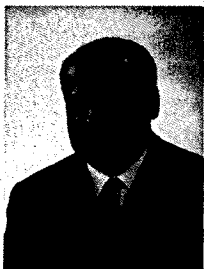
1950. januártól az MDP Központi Vezetőség agitációs és propaganda osztály vezető-jének helyettese. 1951. májustól az MDP Budapest XII. Kerületi Bizottság I. titkára lett. Ekkor írták róla, hogy „*a munkájában mutatkozó hibákat nem ismeri el, a bírálatot nem fogadja el. Képességeit túlbecsüli. Munkatársaihoz nem tud elvtársias kapcsolatot találni. Politikai fejlettsége sem teszi alkalmassá jelenlegi beosztására. Mióta a Központban dolgo-zik sokat fejlődött. Áthelyezése nevelő hatású lesz és a képességeinek megfelelő beosztásba kerül. Néhány év múlva, 1954-től, az MDP Heves Megyei Bizottság I. titkára lett. A forra-dalom alatt is ebben a beosztásban volt. 1957-ben visszakérült szülővárosába és az MSZMP Szegedi Városi Bizottság I. titkára lett. 1962-től elvégezte az SZKP Politikai Főiskoláját, később a jogi egyetemet. Az 1970-es évek elejétől a Csongrád Megyei Tanács elnöke volt. 1974-ben az MSZMP Csongrád Megyei Bizottság I. titkára lett.*

1984-ben már tervezték a leváltását a pártfunkcióból, mert „*munkáján érződik a rutin, esetenként szubjektív*”. A felettesei úgy gondolták, hogy kerüljön valami állami funkci-óba, pl. az Állami Biztosítónál legyen vezérigazgató, vagy 1985-ben a pártkongresszus mentse fel és vonuljon nyugállományba. (11./a – b és 12. számú mellékletek)

Források:

MNL 276. f. 54. csop. 102. ö. e. 103. ö. e. 144. ö. e. 399. ö. e. - 276. f. 62. csop. 33-34. ö. e. - 276. f. 106. csop. 83. ö. e. - 288. f. 5. csop. 254. ö. e. 924. ö. e. - 288. f. 7. csop. 13. ö. e. - 288. f. 21(1957) csop. 3. ö. e. - 288. f. 30(1957) csop. 14. ö. e.

KOMÓCSIN ZOLTÁN (Felsőgalla, 1923. április 18. – Budapest, 1974. május 28. Papp Margit)

Iskolai végzettsége 6 elemi, eredeti foglalkozása kereskedősegéd. 1938-tól az SZDP tagja. 1944-ben lépett be az MKP-ba. 1945-ben MADISZ titkár volt Szegeden, majd az MKP Szegedi Városi Bi-zottság tagja, egy ideig szervezési és propaganda osztályvezető, majd titkárhelyettes. 1946-os központi instruktori vélemény szerint „*Komócsin titkárhelyettes a legderekből és legértelmesebb embere a vezetőségnek, ... Ő a lelke a helyi mozgalomnak*” Szegeden. 1948-49-ben Farkas Mihály referense volt az MDP Központi Vezetőségben.

1949-ben az MDP Vas Megyei titkára és országgyűlési képviselő lett. 1949-50-ben az MDP Központi Vezetőség agitációs és propaganda osztályának vezetője. 1950 és 1953 között elvégezte az SZKP Politikai Főiskoláját. 1953 és 1956 között ismét az MDP Köz-ponti Vezetőség agitációs és propaganda osztályát vezette, közben 1954-től az MDP Köz-ponti Vezetőség revíziós bizottság tagja. 1956 lett az MDP Hajdú-Bihar Megyei Bizottság I. titkára. 1956-ban a forradalom alatt is ebben a beosztásban volt. 1957. januárjában az MSZMP megyetitkári értekezletén kijelentette: „*Nálunk az volt a baj, hogy nem volt igazi proletárdiktatúra. ... Vessünk véget ennek a lehetetlen helyzetnek az ÁVH-val szemben. Hajdú megyében dolgozott a legtovább az ÁVH állománya. ... Az állomány még mindig dolgozik, sajnos illegálisan és ... nehéz körülmények között. ... A régi állomány ott van és várják, hogy legalizálják őket.*” A forradalom leverése után az MSZMP Központi Bizottság 1957. március 11.-i ülésén a kialakult helyzetet így értékelte: „*A proletár inter-nacionalizmusra nevelésnél a legsúlyosabb azt hiszem a helyzet, mert bár a Szovjetunió népszerűsítése folyt, egy időben nagyon intenzíven, most a vizsga nagyon rossz képet mu-tatott.*” 1957. márciusától a KISZ Központi Bizottság I. titkára lett, később, 1961 és 1965 között a Népszabadság főszerkesztője, 1965-től az MSZMP Központi Bizottság titkára. (13. számú melléklet)

Források:

PIL 274. f. 21. csop. 100. ö. e.

MNL 276. f. 62. csop. 33-34. ö. e. - 288. f. 4. csop. 6. ö. e. - 288. f. 7. csop. 2. ö. e. - 288. f. 9(1957) csop. 1. ö. e. 2. ö. e. - 288. f. 21(1957) csop. 8. ö. e.

KONCZ JÁNOS (Hódmezővásárhely, 1938 – 2007)

Iskolai végzettsége egyetem, történelem-német szakos tanár. 1963-tól tagja az MSZ-MP-nek. Előbb a KISZ Csongrád Megyei Bizottságon dolgozott, majd 1970-től a pártap-parátusban lett függetlenített pártmunkás, később az MSZMP Csongrád Megyei Bizott-ság tagja, később osztályvezetője. 1975-től az MSZMP Csongrád Megyei Bizottság ideológiai titkára.

Források:

MNL 288. f. 5. csop. 1048. ö. e.

KOROM MIHÁLY (Szeged, 1911. – Szeged, 1977. január 13.)

Eredeti foglalkozása kubikus. A 1946-tól az MKP tagja. 1949. szeptember 17.-én az MDP kisteleki járási titkáráként a következőt is jelentette az MDP Központi Vezetőségnek: „*A tüntetés után Korom Mihály elvtárs, a járási pártbizottság nevében üdvözölte Kistelek dolgozó népét. Az egész járás nevében ígéretet tett arra, hogy mindvégig kitartunk Rákosi elvtárs mellett, aki leleplezte Rajkot és aljas bandáját. ... Meg akarták gyilkolni Pártunk és Kormányunk vezetését, köztük Rákosi elvtársat is, ... aki bebizonyította, hogy kímé-letlen harcot folytat a munkásosztály és a dolgozó parasztság ellenségeivel. ... Háborúba akarták vinni a magyar népet az ellen az ország ellen, amely a hatalmas és bölcs vezéré-*

vel, a nagy Sztálin elvtárrsal az élen bebizonyította, hogy a magyar nép őszinte barátja". 1950-től egy átszervezés folytán az MDP kistéleki községi alapszervezet titkára.

1951-ben az **MDP Csongrádi Járási Bizottság titkára** lett. Egy 1952. január 2.-i feljegyzés szerint Korom Mihály járási titkár „goromba, zsarnokoskodik felettük (a pártbizottsági munkatársak felett - BL), pl. az egyik adminisztrátor elfelejtett villanykörtét venni, mire büntetésből öt izben le és fel szaladtatta a lépcsőn. Mikor ezt nem akarta megtenni, kiráncigálta az irodából az asztal mellől és kényszerítette rá.” 1953-tól rövid ideig az MDP Szegedi Járási Bizottság megbízott titkára lett, majd pedig a MEDOSZ Csongrád megyei elnöke.

Források:

PIL 16. f. 14. doboz 106 dosszié.

MNL 276. f. 88. csop. 993. ö.e. 995. és 997. ö. e.

Délmagyarország 1953. november 18.

KOVÁCS LAJOS

1969-ben az **MSZMP Csongrád Megyei Bizottság közigazgatási és adminisztratív osztályának vezetője**.

Források:

MNL 288. f. 5. csop. 495. ö. e.

KÖRÖSI SÁMUEL

1953-ban az **MDP Szentesi Városi Bizottság mezőgazdasági osztályának vezetője**. 1956 novemberében az **MSZMP Szentesi Járási Intéző Bizottság tagja**.

Források:

MNL 276. f. 88. csop. 173. ö. e.

Viharsarok 1956. november 13.

KÖVI BÉLA (1910)

1945-ben az MKP Nagyszegedi Városi Bizottságon tömegszervező. 1948-ban az **MKP Szegedi Városi Bizottságon szervezési osztályvezető**. Ugyanebben az évben Csongrád megyei szakszervezeti titkár. 1949-ben az MDP Szegedi Városi Bizottságon politikai munkatárs. (14./a – b számú mellékletek)

Források:

PIL 16. f. 3. doboz 14. dosszié. – 274. f. 16. csop. 87. ö. e.

MNL 276. f. 55. csop. 12. ö. e. 24. ö. e. – 276. f. 106. csop. 86. ö.e.

Délmagyarország 1948. február 10.

KURUCZ MÁRTON (Magyartés, 1922. június 10. – Csongrád, 2003. Galambosi Julianna)

Iskolai végzettsége 2 középiskola, eredeti foglalkozása mezőgazdasági munkás. 1951-ben az MDP községi titkára volt Magyartésen, majd a községi tanács vb. titkára ugyanott. 1953-tól az MDP Szentesi Járási Bizottság politikai munkatársa. 1956 decemberétől 1957 augusztusáig a Szentesi Járási Tanács vb. elnöke. Ezt követően az **MSZMP Szentesi Járási Bizottság I. titkára**. Az 1970-es években a Szentesi Termál Kertészeti és Mezőgazdasági Termelőszövetkezet elnöke.

Források:

MNL 276.f. 88. csop.172. ö.e. - 288. f. 21(1958) csop. 5. ö. e. és 31. ö.e. – 288. f. 21(1958) csop. 31. ö. e. - 288. f. 30(1957) csop. 14. ö.e.

KÜRTÖSSY KÁROLY (1923)

Eredeti foglalkozása tanító. 1945 után egy ideig az MKP Szentesi Járási Bizottság titkára volt. 1946-ban az MKP Csongrád Megyei Bizottság káder osztályának vezetője. Egy időben, Csongrád megyében, az MKP Rendező Gárdájának a parancsnoka volt. 1948-ban az **MDP Csongrád Megyei Bizottság szervező titkára**, de hamarosan áthelyezték más megyébe, Békéscsabára városi MDP titkárnak.

Források:

PIL 274. f. 4. csop 111. ö. e. és 126. ö. e. - 274. f. 25. csop. 48. ö. e.

Mely felvételre a Magyar Dolgozók Pártja Veszprémi Megyei Pártbizottság a helyiségében 1950. július 13-án megtartott M.B. ülésé jegyzőkönyvéből.

- Az elmúlt megyebizottsági ülésen foglalkoztunk a makói Pártbizottság titkárával Kádár György elvtársnak az ügyével. Kádár György elvtárs, mint ahogy a megyebizottság már tudja az utóbbi időben többször nem ment be a Pártbizottságra egész nap munkatársával nem beszélte át feladatokat. Legutóbb is hetedikén nem volt bent a Pártbizottságon, 8- és 10-én sem a megyebizottságon azt mondta Kádár elvtárs, hogy azért nem volt bent a Pártbizottságon mert beteg volt és otthon fekszik, ezzel szemben megállapítottuk azt, hogy az édesanyja azt mondta, hogy nem volt odahaza a jelzett időben még az éjél sem, tehát megállapítottuk azt, hogy Kádár elvtárs a megyebizottságon nem mondott igazat. Metálapítottuk azt is, hogy ebben az időben Makón különböző kocsmákban tartozkodott jobboldali beállítottságú személyekkel, de zen tud, hogy kocsmában jár és iszik, kétes hírű ökhöz jár rendszeresen. Kádár elvtárs erkölcsi magatartása és munkához való viszonyára jellemző, hogy f. hó. 7-én munkaidő alatt d.e. 10. órakor megjelent Takács Nevezetű kocsmában, ahol pintér nők is vannak és ott d.u. 4-órán volt, akkor elment az egyik csempés lánnyal a lakására, ugyan akkor Fedig éjszaka J. Imrénének aludt. A nevezett családok származik, István makói kocsmárosnak volt a felesége, de attól elvált, Kádár elvtárs mielőtt párt titkár lett ennek a nőnek a lányának udvarolt és az ő mondása szerint feleségül akarta venni. J. Imrénének a féréj a felszabadulás előtt Budapesten dolgozott a Kábel gyárban majd később szintén az Alfa nevezetű Kábel gyárban és 1945-ben volt lent Makón, ahol feketézéssel foglalkozott amelyből kifolyólag rendőrség elé akarták állítani, ezt ő észre vette és kiszökött Jugoszláviába. Meggyőződünk ugyanakkor arról hogy a felesége, akihez Kádár elvtárs jár 1947-ben kiszökött Jugoszláviában ott tartozkodott egy évig, utána visszatért és jelenleg Makón tartozkodik, erről tudomása van ÁVH-nak is. Kádárnál ennek a nőnek a fényképét is megtaláltuk, Kádár lakásán több párt okmány volt és morzé táblázat. Kádár a funkciójából felfüggesztettük és most ide hoztuk ügyét a M.B. ülés elé-

Tatai István elvtárs. Kádár György makói Pártbizottság titkárához szeretnék hozzászólni az elvtársak mulasztást követek el amikor ezt nem jelentették mert a felszabadulás előtt is részeges volt, az úgy nevezett nagy ivók közzé tartozott, Kádár szakszervezeti vonalon kezdett felemelkedni és az iszákosságot igyekezett nem oszlokként, hanem igyekezett eltutkolni az elvtársak előtt, Nyilvánvaló az, hogy ha az elvtársak éberbbek lettek volna, fel kellett volna figyelni a nevezett tevékenységére, mert amikor szakszervezeti megyei titkár volt, akkor is iszákos volt és többször el tunt napokig, ilyenkor arra hívatkozott, hogy fent balt Bp. természetes ez nem volt igaz, mert valamelyik kocsmában volt. Jellemző erkölcsstelen életmódjára az is, hogy amikor pártfunkcionárius let és mondták neki, hogy azzal a kocsmáros lánnyal szakítania kell, akkor nyugodtan mondhatta azt, hogy lánnyal szakított, mert az anyjához járt. Ez a nő Jugosz-

Kádár György fegyelmi ügyében megtartott 1950. július 13-i ülés jegyzőkönyve.

9/a. számú melléklet

laviában volt, és ezek után ez az úgy feltétlenül kivizsgálásra szorult, mert nyilvánvaló, hogy ha a férjét Jugoszláviában nem tudták használni, akkor már régen átdobták volna. Én helyesnek tartom azt, hogy Kádár a Pártból ki kell zárni, de ugyanakkor meg kell vizsgálni azt is, hogy hogyan kerülhetett be ilyen személy pártfunkcióban és azt, hogy ha az elvtársak tudtak valamit erről az úgyról, miért nem jelentették hamarabb is tehát meg kell állapítani a felelőséget is.

Zombori János elvtárs: Én rá nagyon rossz benyomást tett Kádár látásom rajta az, hogy ez egy lump ember, aki nem hogy párttitkárnak nem való, hanem sehova, sem, egy városnak nem lehet olyan titkára, aki rothadt erkölcsi életet él és iszik. Makó Városnak van 38- ezer lakossága és nem lehet egy ilyen ember annak a városnak titkára. Én azt hiszem, hogy ezen nem sokat kell vitázni, véleményem az, hogy a Pártból ki kell zárni, állásából leváltani s, megvizsgáltatni, hogy milyen kapcsolata van.

Sinkó Antal elvtárs.: Mi kint voltunk Váczi elvtársal, amikor a Kádár előkerült és megállapítottuk, hogy 2- napot akkor is a kocsmában töltött és akkor éjszaka is oda volt. Amikor a lakásán megtaláltuk a morzé táblázatot, feltételezhető, hogy ezen a nőn keresztül, akihez járt, juttatott ki anyagot, és annál is inkább feltételezhető, mert szigorúan bizalmas, pártokmányokat tartott a a saját lakásán. Az a javaslatom, hogy Kádár elvtársat zárjuk ki a pártból és ezentúl helyes volna az egész ügyet átadni az ÁVO-nak. Maga az a tény, hogy szabotálta a parthatározatok végrehajtását és nem hozta a Politikai munkatársak tudatára az egész pártbizottság munkáját elhanyagolta ezt tudatosan csinálta, tudatosan félre vezette a megyebizottságot az ilyen ember véleményem szerint nem való pártunkban.

Lóvó Ferenc elvtárs. Kádárnak a személyével kapcsolatban az én véleményem is az, hogy zárjuk ki a pártból. De ezen túl tudom van arról, hogy Makón az egész pártvonalon komoly bajok vannak és a klerikális reakció megerősödése nagy mértékben az utóbbi időben észlelhető, de gyébb vonalon is egy csomo szét esés tapasztalható, ez nem véletlen ez a Kádár Munkájának tudható be. Makón a tömegszervezeti életet is meg kell nézni, hogy kik vannak olyan emberek akik Kádárhoz hasonlóak és kik voltak a barátjai, kiket javasolt funkcióban, akikkel tartja a kapcsolatot, tehát az a javaslatom, hogy nézzük meg Makó az egész politikai helyzetet.

Galembesi Mihály elvtárs. Gondolkozva ezen a dolgon eszembe jutott az, hogy amikor én az egyik este bent voltam Makón 2- MNDSZ asszony jött be a Párthelyiségbe és panaszkodott, hogy az iskolai bizottságba a Pártrésztől olyan asszony volt betéve, aki az egyik reakciós ügyvédnek a lányát javasolta felsőbb iskolára.

Zen tud egy másik esetben, amikor a Kádár azt a kijelentést tette, hogy a Központ ne adjon le instrukciókat és gyakoroljunk is a Központ felé is kritikát ott volt az ottani polgár, mester is Kiss és ez is nagyon helyeselte Kádár álláspontját ezt is meg kellene nézni, hogy kicsoda.

Mezősi János elvtárs. Az elvtársak figyelmét arra szeretném felhívni, hogy városi titkár, beállítási szervező bizottságnak van joga és leváltani igyancsak a Szervező Bizottságnak van joga

276.4.62. 11.5.2.

9/b. számú melléklet

Tehát a megyebizottság ha hátrizatot hoz, akkor csak javaslatot hozhat a Kádár osztály felé és a Kádár osztály javasolja azt a Sz.B. felé.

Határozat

A Kádár ügyét felküldjük az Országos Kádár Osztálynak azzal a javaslattal, hogy Kádárt a szervező Bizottság zárja ki a Pártból és a Funkciójából váltsa le.

ha a Szervező Bizottság a határozatot meghozza akkor a Szervező Bizottság határozata alapján a megyebizottság az legrövidebb időn belül hozzon javaslatot titkárnak.

A M.B. Makón vizsgálja meg a különböző tömegszervezetek vezetőit, állapítsa meg a megyebizottság azt, hogy kit terhel a Pártbizottságon a felelőség azért, hogy nem hívták fel a megyebizottság figyelmét ezekre a jelenségekre.

Határidő július 25-ig felelős
Lővő Ferenc elvtárs.

k.m.f.

Lővő Ferenc
megyei titkár. h.

ORSZÁGOS LEVÉLTÁR

276. f. 62. sz. 11. sz.

9/c. számú melléklet

MAGYAR DOLGOZÓK PÁRTJA

Csongrád megyei Bizottság
HÓDMEZŐVÁSÁRHELY

Kádár 301. Székely.

RI/Bn6 425/1950. augusztus. 1-

Magyar Dolgozók Pártja
Központi Vezetősége
Szervező Bizottság
BUDAPEST.

1950. aug. 4.
Felfüggesztés 11/158
VIII. 14. 1950. évi
jún. VIII. 1. 1950.

Kedves Elvtársnak!

Az alábbiakban közöljük az elvtársakkal Kádár György Makó városi Pártbizottság titkárnak pártserűtlen magatartásával kapcsolatos kivizsgálást.

Kádár György, 1920-ban született Makó, iskolai végzettsége 6- elemi, cipész segéd, vagyontalan, nőtlen, 1945- óta tagja az MKP-nak, apja foglalkozása ács segéd, vagyontalan 3-an vannak tesvérek.

Nevezett mint a városi pártbizottság titkára, hanyag és felelőtlen munkát végzett, részeges, erkölcstelen életmodot folytatott. 1938- óta kisebb megszakítással a Bőripari Munkások szakszervezetének volt tagja 1948-ban 2- hónapos pártiskolát végzett utána 3- hónapos szakszervezeti iskolát. 1948-ban szakmaközi titkár lett Makón, később 1949-ben az Államosított "VÉNUSZ" cipőüzemben lett vállalat vezető. 1950- májusától a Makó Városi Pártbizottság titkára.

Kádár György elvtárs 193- től erősen alkoholistává vált, naponta 2-3 liter bort fogyasztott el. Ezen a magatartásán részben változtatott, szakszervezeti funkcionárius korában. Titokban azonban a város félre eső kocsmáiban húszdott meg és ott ivott. Már mint szakszervezeti titkár hanyagság mutatkozott meg munkájában erősen feldékeny és könnyelmű volt.

Vállalat vezető korában az üzemben dolgozó Pernecki Rozsival, aki klerikális beállítot ságu kocsmáros lánya, közelebbi kapcsolata szorosabb viszonyra fejlődött ki; melynek helytelenségére többször figyelmeztették Kádárt munkatársai. Mint vállalat vezető xx munkája nyomán az üzem termelékenysége emelkedett, azonban egyéni magatartása kifogásolható volt, napokig nem jelent meg az üzemben, mert részeg volt. Mint városi Pártbizottság titkára ez év áprilisában egész nap távol volt a munkahelyétől, és a városi Pártbizottság összes kulcsai is nála voltak, így a munka egész napra megállt. Ezen a napon titkári értekezlet lett volna és Kádár késő este ért haza, így a titkári értekezlet sem lett megtartva. Kádár Arra hivatkozott későn este, amikor haza érkezett, hogy Szegden volt hivatalos ügyben, ami szintén nem volt igaz, hanem valahol lerészegedve volt.

ORSZÁGOS LEVÉLTÁR

276. f. 62. sz. 11. sz.

Lővő Ferenc, az MDP Csongrád megyei bizottság titkárhelyettesének 1950. augusztus 1-i levele az MDP Központi Vezetőség Szervező Bizottságnak, Kádár György, az MDP makói városi bizottság titkárnak pártserűtlen magatartása kivizsgálásáról.

10/a. számú melléklet

Erkölcsei magatartására jellemző, hogy június 7-én d.e. órákban egyik kétéshírű kocsmában megjelent és később az egyik pin-cérlny társaságában annak lakására ment és d. u. 4- óráig volt ott és utána ismét vissza tért a kocsmban.

7-én éjjel J. Imrénénél aludt. Kádár elvtárs, aki korábban István Bakó kocsmáro. felesége volt, akitől elvált, apjának 35- hold földje volt. Férje J. Imre, Budapesten a Kábel Gyárban dolgozott, az infláció alatt 1945-ben feketén-szel foglalkozott, amiért rendőrség elé akarták állítani, azonban 8 kiszökött Jugoszláviában. Egy év múlva visszatért jelenleg Bakó tartozkodik, miről az APO-nak is tudomása van. J. Imréné fényképét Kádár elvtárs lakásán megtaláltuk, azonkívül több párt okmányt és egy morze táblázatot is.

Párthoz való viszonyára jellemző még az is, hogy az értekezle-teken nem jelenik és meg, és mint egyéni tanuló a konferencián felkészületlenül megy el és a kérdésekhez nem szól hozzá.

1950.

Kádár elvtárs ügyét július 13-án az H.B. ülés tárgyalta, ahol felfüggesztése elfogadta és illetve javasolja a Szervező Bizottság-nak Kádár György funkciójából való leváltását és helyette Hetényi Jónesné elvtársnő funkciójában való beállítását.

Értesítjük az elvtársakat, hogy ugyan ezt megküldték a Szerve-ző Bizottságnak is.

Elvtársi Üdvözléssel :

Lővő Ferencz
megyei titkár. h.

ORSZÁGOS LEVÉLTÁR

226. 5. 62. 11. 5. e.

10/b. számú melléklet

MAGYAR DOLGOZÓK PÁRTJA

NAGYSZEGEDI VÉGREHÁJTÓ BIZOTTSÁGA

ARANY JÁNOS-UTCA 2.

TELEFON: 1. 434. 2-33

Szeged, 1948. november 29.

Vissza
Kovács
3918

M.D.P. Központi Vezetősége
Kovács István elvtársnak.

IRATTAR

38

E-hó 17-én folytatott megbeszélésre hivatkozva az alábbiakat ki-vánom jelenteni:

Két esetben beszéltem a nevezett plébánosnal. Mindkét megbeszélés-nél rendkívüli félelmet mutatott. Félelmének okozója a püspöki hivatal vezető-je Sopsics kanonok aki Mindszenthi vad hiva és terror alatt tartja a papokat. Toritására a második megbeszélésünk alkalmával azt a konkrét ígéretet tet-te, hogy össze fogja hozni mindazokat a papokat akik nem jó szemmel nézik Min-dszenthi tevékenységét. Megállapodtunk még abban is, hogy utána nézz kik győzbe-tek még meg a papok között Mindszenthi politikájának helytelenségéről. Szemle-tek ilyen pap van a Csanádi egyházmegye területén. Ezen a héten újra összezo-tni vele megbeszélésre.

Hogy a talajt egy kicsit megpuhítsuk emberünk számára, a követ-kező intézkedéseket tettük: Az A.V.G. által szervezett papokat úgy instruáltuk hogy ők munkájukkal elősegítik a plébánosunk akcióját.

A papokat terror alatt tartó Sopsics püspöki iroda-gazgat. sötét anyagi és erkölcsi ügyeit a sajtóban lelepleztük. Ezt óvatosan kezdtük de amikor egyik megbeszélésünkön a papok helyesléssel beszélték a Sopsicót leleplező cikkekről, erősebben rákapcsoltunk erre a vonalra. Ho-gy az alkalmazottiival beparancsoltuk és a munkahelyi bíróval rövid-úton tárgyal-tatjuk le az ügyt.

Politikailag képzett értelmiséri elvtársakat/főleg temi-hallgatókat/beállítottunk gyónási agitációra. Ennek keretében az elvtárs mint hívő katolikus meggyőzte hogy legnagyobb lelki gyötrelme neki-aki a demokratikus érzelmű is, hogy az egyház egyes vezetői azonban állnak a demokrá-ciával. Ezekre a gyónásokra a jezsuiták demokrácia és kommunista ellenes ki-jelentésekkel reagáltak a többi papok viszont megdöbbentéssel. A jezsuiták ki-mondották hogy nem a demokrácia és Mindszenthi hanem a materializmus és a katolikus világnézet között van a harc.

ORSZÁGOS LEVÉLTÁR

201

Ifj. Komócsin Mihály, az MDP nagyszegedi végrehajtó bizottság titkárhelyettesének 1948. novem-ber 29-i levele az MDP Központi Vezetőségének a szegedi „egyházi reakció” elleni pártpolitikai harcról.

11/a. számú melléklet

Az utóbbi napokban lehonygilított tömeges küldöttség-járások a püspöknél, a püspököt súlyos ideg-állapotba hozták. A püspök aki egy idős ember nem, soha tapasztalt még ilyen jelenségeket, mint ahogyan titkára mondta, és ez komoly hatással volt rá. Valószínűleg ezek a küldöttség-járások is elősegítették azt az akciónkat melyel a püspököt rábírtuk egy körlevél kiadására, melyben megtiltotta a Mindszenthi körlevél felolvasását és kifüggesztését. Így vasárnap az előző a legnagyobb forgalom van a templomokban/megfigyelőink jelentései szerint 10-15.000 ember fordul meg egy egy vasárnap/a Mindszenthi körlevél nem lett publikálva. Our járóink eddig befutott jelentései szerint falun is csak a Váci püspök területhez tartozó falvakban lett felolvasva. A fentiek arra az elgondolásra vezettek, hogy valószínűleg lehetne a püspökkel is elérni valamit. A püspök titkára, egy alkalommal közvetve, egy alkalommal közvetlenül folytat-
tam is megbeszélést az elmúlt hetek. A püspök-titkár azt mondotta, hogy valószínűleg a püspök szeretne beszélni velem ezekről a kérdésekről, mivel szeretne a békét és nyugalmat, nem pedig hogy a katolikus hívők allandó küldöttségekkel zsvarogjanak.

Az utobbi időben lebonyolított akciókról/tömeges küldöttekről jörsök a püspöknél és egyes plébánosoknál templomi agitáció, adventi kultur. felutazásokon való felszólalás és agitáció, gyómsi agitáció, sajtó-leleplezések, stb./egy másik jelentésben főzők részletesen beszámolni

Ezen jelentésem egy példányát Kovács elvtárs utasítása szerint a Szervező Bizottság Titkárságának is megküldöm.

11/11/68

AP SZEGEDI VÁROSI PARTBIZOTTSAG
Főnök: ...
Közlöny
Szeged, 1965. máj. 14.
A.
148. 1965. máj. 14.
Kedve a ...
Amikor ...
képét Kallós ...
Kivánságát teljesítve ...
Már a felvételek ...
felismerhető. A felvételek ...
Lugajlott ellenőrzés ...
a Kossuth szobor ...
és "ruszkaik hezu" ...
Szeged, 1965. máj. 14.
A.
148. 1965. máj. 14.
Kedve a ...
Amikor ...
képét Kallós ...
Kivánságát teljesítve ...
Már a felvételek ...
felismerhető. A felvételek ...
Lugajlott ellenőrzés ...
a Kossuth szobor ...
és "ruszkaik hezu" ...

12. számú melléklet

3066/1947.12

T. Farkas Mihály elvtársnak
a Magyar Kommunista Párt főtitkár-helyettese

Budapest

Igen tisztelt Farkas Elvtárs!

Szeged kommunistái, de ezen túlmenően a város dolgozó társadalma és Pártunk szimpatizánsai is élénken hiányolják, hogy Farkas Elvtárs már oly hosszú idő óta nem volt Szegeden és nem hallhatták Farkas Elvtársat.

Az általános közvéleményhez a nagyszegedi Végrehajtó Bizottság kérelmét is csatolva, ezuttal felkérjük Farkas Elvtársat, hogy 1947. december 17.-i pártnapunk előadói tisztét elfogadni és beszédjék: A párt nap időpontja este 6 óra.

Remélve, hogy Farkas Elvtárs kérésünknek eleget tesz, kérjük vonatkozó szíves értesítését és maradjunk

elvtársi hávúzzal

Szabadsággal

elnök

titkár

FTL

Komócsin Zoltán, az MKP nagyszegedi végrehajtó bizottság titkárhelyettesének és Tombácz Imre elnöknek az 1947. december 3.-i levele, amelyben Farkas Mihályt, az MKP főtitkár-helyettesét egy előadás megtartására hívták meg Szegedre.

13. számú melléklet

Magyar Dolgozók Pártja Központi Vezetősége
Szervezési Osztály,
Budapest.

E heti jelentésünket a következőkben foglalom össze:

Beszolgáltatás.

A csaplések vagy befejeződtek már, vagy pedig befejezéshez közelednek. Jövő hét keddre az utolsó gép is leáll. Az eddig elcsépeelt gabonák hold földek után a besolgáltatás előirányzatát Szeged törvényhatóság területén 33592 q, a teljesített besolgáltatás 9905 q, tehát 29 1/2 %. A torontáli járásban az eddigi csaplés alapján 28.000 az előirányzat, besolgáltatva 6.600 q, itten 25 1/2 %. A dorozsmai járásban 20.000 q az előirányzat, ebből teljesítve 1.400 q, tehát 7 %.
A Közellátási Felügyelőség megállapítása szerint Szeged törvényhatóság területén és a torontáli járásban az elmúlt évekkel szemben jobb a besolgáltatás aránya, a dorozsmai járásban rosszabb. A mai nap folyamán személyesen kinn voltam a dorozsmai járás 23 községében, ahol a legrosszabb volt a besolgáltatás aránya. Következőket állapítottam meg: Algyén, ahol 2 %-ot teljesítettek az előirányzathoz képest a helyzet: A holdankénti átlagos termés az eddigi eredmények alapján a tavalyi 4 q-ás átlaggal szemben 3 mázsa és 15 kg. A rosszabb termés folytán a parasztság nagyrésze gabonát besolgáltatni egyáltalán nem tud, sőt fejadag kiegészítésre szorul. A lakosság fejadag szükséglete és vetőmag szükséglete 13.600 mázsát tesz ki, ezzel szemben a végleges terméseredmény kb. 10.000 mázsa lesz. Megnéztem több nagygazda fejlapját, megállapítható, hogy a besolgáltatási készség meg van náluk is. A beszolgáltatandó gabonák nagyrészt beadták. Tápán, ahol szintén 2 %-os a besolgáltatás aránya hasonló a helyzet. A tavalyi 6 mázsás termésátlaggal szemben 324 kg az idei termésátlag. Ennek folytán a lakosság túlnyomó többsége besolgáltatni nem tud, 6500 q a termés várható végeredménye, ezzel szemben a vetőmag és fejadag szükséglet 11.000 mázsát tesz ki. Hasonló megállapításokra jutottam Sándorfalván is. Ném a besolgáltatás nem teljesítése miatt rossz az arány, hanem a ténylegesen rossz - tavalyinál rosszabb - terméseredmények miatt.

A Szervező Bizottság levelének kézbevétele után összehívtuk a Nagyszegedi Népi Beszolgáltatási Bizottságot. Csatlakoztunk az Ufoss felhívásához, (a felhívás szövegét mellékeljük). Szeged városa kihívta Debrecen városát besolgáltatási versenyre, s felhívtuk községeinket és tanyái kirendeltségeinket, hogy álljanak versenybe egymással. A versenyt szervezzük, holnap és vasárnap 4 község hívja ki egymást versenyre.

A községi és tanyai Népi Beszolgáltatási Bizottságok megalakultak. Még nehezen találják bele magukat szerepükbe, állandó mozgásokra van szükség. Itt-ott felüti fejét elégedetlenség a besolgáltatási rendelettel szemben, azonban ez inkább a rendelet nemismeréséből származik. Erősebb ellenséges agitáció nem észlelhető. Az elmúlt hét végén 17 helyen tartottunk pártnapos szegedi előadókkal a besolgáltatás kérdéseiről.

Ipari Vásár.

Az Ipari Vásár megrendezésében teljes erővel belefolyunk. Azt a feladatot tűztük ki magunk elé, hogy a vásárnak külsőségeiben és belső tartalmában is kifejezze pártunk politikáját. 120 agitátorunk a vásár egész ideje alatt egyini agitációt fog folytatni. Irtnunk egy broszurát, amelyet a vásár rendezőségével nyomattunk ki 100.000 példányban. Ezt minden Szeged érkező és vásárra belépő meg fogja kapni. Az egész várost kidíszítettük és

ORVÁGOS LEVÉLTÁR

Kövi Béla, az MDP szegedi városi bizottság titkárhelyettesének 1948. július 30.-i „heti jelentése” az MDP Központi Vezetőség Szervező Bizottságának a besolgáltatások helyzetéről, a szegedi ipari vásárról és a Mária-napok kapcsán az „egyházi reakció” ellen tervezett politikai és egyéb intézkedésekről.

14/a. számú melléklet

felhívogostuk. A párt jelzéseit transzparansek tömege hirdeti, azoknál a város jól látható pontjain kiállításokat rendezünk villanytranszparansekkel állítunk fel. Kártyát díszítési versenyt hirdettünk meg kiskisparcsok, kiskereskedők és házimestereknek. Három csoportban 2000 ezer forint jutalmat tűztünk ki annak a kiskisparcsnak, vagy kiskereskedőnek, aki a legkezebbben tudta kihozni a párt nevét kártyáján, ugyanígy annak a házifelügyelőnek, aki a legkezebbben díszíti felkapualját. A vásár területén és a városban 4000 plakátot helyeztünk el. A legtöbb kiállító pavilonban szintén a párt jelzésvai, plakátjai és kipei lesznek láthatók. A Budapesti Nemzetközi Városi vásár felirati anyaga fel lesz használva.

Mária napok.

A vásár idejének tartama alatt felhasználva az 50%-os vasúti kedvezményt a katolikus egyház is nagyszabású ünnepségeket készített elő. Az ünnepségek sorában szentmisék, közös áldozások, különböző az ifjúságnak, nőknek és férfiaknak szóló Mária-ünnepségek és szabadtéri misztérium játékok voltak tervbevéve. Az 1-e és 5-e között egéssznapos program volt minden napra. Programjuk 5-ai körmenetben és egy szabadtéri főpásztori misében (valószínűleg Mindszenthyvel) csúcsosodott volna ki. A következő rendszert intézkedések értették: szabadtéri előadásokat nem tarthatnak, körmenetet csak a templom körül lehet tartani, buszjáratok nincsenek, hangszórót nem használhatnak, iskolákat szállás céljaira igénybe nem vehetnek, magánlelkőket is csak az Idegenforgalmi Hivatal jóváhagyásával. 5-re Szegeden és a dorozsmai járásban látványosságokat rendelnek el, tisztántulról a közlekedés megszokott. Lovas-kocsikat parkírozni az alsóvárosi részen (hol az ünnepségek lesznek) nem lehet, csupán a városnak egy másik területén. A városi kártyaállítások kártyák és a 5.-i "főpásztori misére" 300 agitátort és ugyanennyi elvtársat vonultatunk fel, akik a tömegben elszórtan helyezkednek el és demokrácia ellenes kijelentések hatására egyszerre tüntetőleg elhagyják a gyűlést. A város egész ideje alatt agitátorokat állítunk be, a használatképpen az Ipari Váshoz a város a párt és demokratikus jeliszavakkal dekoráljuk ki.

Szeged, 1948. július 30.

Róni Béla
Hívi Béla sk.
titkár h.

ORSZÁGOS LEVÉLTÁR

14/b. számú melléklet

LABÁDI LAJOS (Szentés, 1929)

Iskolai végzettsége 6 elemi, majd később gimnáziumi érettségi. 1943-tól kifutófiú, majd kertészeti munkás. 1944 és 1949 között gőzfűrészüzemben betanított munkás. 1946-tól tagja az MKP-nak és a MADISZ szentesi városi ifjúsági titkára. 1949-től az MDP Szentesi Városi Bizottság függetlenített politikai munkatársa. 1950-ben az MDP Szentesi Városi Bizottság agitációs és propaganda titkára, majd a 2 hónapos pártiskola vezetőjének helyettese. 1951-ben Budapesten a 3 hónapos ifjúsági pártiskolán tanár, a következő évben, 1952-ben az 5 hónapos pártiskolán volt tanár. 1953-ban egy ideig az MDP Csongrád Megyei Bizottság agitációs és propaganda osztályán politikai munkatárs, majd 1953-55 között az 1 éves pártfőiskolán tanár. 1956 novembertől 1957 márciusáig Budapesten „pu-fajkás” karhatalmista. 1957-ben megkapta a Munkás Paraszt Hatalomért Emlékérem kitüntetését. A karhatalmi szolgálat után a BM-be került, az ORFK alapfokú iskoláján volt kiképző tanár, majd tanszékvezető. 1959-ben átkerült az MSZMP Politikai Főiskolára tanárnak. 1962-ben egy ideig rendőr alezredeként a BM Csongrád Megyei Rendőr-főkapitányság Politikai Nyomozó Osztály szentesi politikai kirendeltség vezetője.

Források:

MNL 276. f. 54. csop. 256. ö. e. - 288. f. 7. csop. 45. ö. e.
ÁBTL O-14958.

LABÁDI SÁNDOR (Szentés, 1928. december 9.- 2002)

Eredeti foglalkozása géplakatos. 1954-ben az MDP Szentesi Városi Bizottság titkára. 1955-ben az MDP Szentesi Városi Bizottság I. titkára. A forradalom leverése után megkapta a Munkás Paraszt Hatalomért Emlékérem kitüntetését. 1957 és 1987 között az MSZMP Szentesi Városi Bizottság I. titkára. Közben az MSZMP Csongrád Megyei Bizottságnak és a Szentesi Város Tanácsnak is a tagja.

Források:

MNL 276. f. 54. csop. 365. ö. e. - 288. f. 21(1957) csop. 19. ö. e. - 288. f. 30(1957) csop. 14. ö. e. - XIX-C-2-b 23. doboz.
Délmagyarország 1954. április 8,
Csongrád Megyei Hírlap 1957. június 23 és október 8.

LADÁNYI BENEDEK (Erdőhegyes, 1920. március 18 - 1979. Molnár Anna)

Iskolai végzettsége 6 elemi, később gimnázium. Eredeti foglalkozása szabósegéd. 1942-ben a katonai szolgálat elől átszökött Romániából Magyarországra. 1943-ban Szegeden bekapcsolódott a munkásmozgalomba. 1945-től tagja az MKP-nak. 1948-ban a SZIT helyi sporttitkára, majd a MINSZ titkára Szegeden. 1949-50-ben az MDP Szegedi Vá-

rosi Bizottság politikai munkatársa. 1 éves pártiskolát végzett. A Délmagyarország helyi napilap 1950. február 8.-i számában a következőket is írta: „Az EPOSZ szervezetek vezetői elmulasztották annak tudatosítását, hogyan és miként támad a kulák, és elmulasztották még a legelemibb éberséget is. Élő bizonyíték erre a gyalázatos lengyelkápólnai gyilkosság (Kiss Imre részegeskedése miatt leváltott MDP titkár meggyilkolása – BL) is. Itt sem folyt az EPOSZ szervezetek részéről következetes harc a kulákság és a klerikális reakció ellen, aminek megmutatkoztak a következményei: a kulák gyilkolt, a kulák szabotált, a kulák bomlasztott.”

1950-től az MDP Központi Vezetőség agitációs és propaganda osztályán politikai munkatárs. Ekkor az a véleménye róla, hogy „magatartása őszinte, véleményét bárkinek megmondja. Határozott fellépésű. Megfelelő irányítóképességgel rendelkezik”. 1954-ben egy ideig az MDP Szegedi Járási Bizottság I. titkára, mivel azonban „megfelelő politikai képzettséggel rendelkezik”, még ebben az évben ő lett az **MDP Szegedi Városi Bizottság I. titkára**. 1956-ban megkezdte tanulmányait az MDP 3 éves Politikai Főiskoláján, ezért a forradalmi napok alatt nem tartózkodott Szegeden, akkor sem, amikor a pártban betöltött tisztségéből leváltották. 1957. július 18.-án az MSZMP szegedi városi aktívaértekezletén kijelentette: „Kritikus szemmel kell vizsgálni azt, amit az ellenforradalom előtt, alatt és azóta is elkövettünk. A magam részéről hibát találok, de bűnt nem. Kétségtelen, hogy a szektás vonás van, amit én csináltam. ... Mentséget nem keresek, azonban ember legyen a talpán, aki 1953 júniusa után 1956 októberéig elcsúszás nélkül tudott dolgozni. Az általam képviselt vonal nem ártott a pártnak, hanem a munkás hatalmára volt. Nem csak szektás hibáink voltak, voltak súlyos hibák is, hogy az ellenségre nem ütöttünk idejében.”

A pártapparátusba már nem került vissza, hanem a Szegedi Városi Tanács vb. elnökhelyettese lett egy ideig, előbbre jutását különféle magánéleti botrányai akadályozták. Egy 1958. szeptember 27.-i PTO jelentés szerint „Szeged város tanácselnök-helyettese Ladányi Benedek elvtárs, a városi tanács személyzeti osztályvezető nőjével, amint ő mondja >megkülönböztetett baráti kapcsolatot< épített ki, melyből Szegeden politikai botrány lett. A városi pártbizottság – a megyei pártbizottság intézkedésére – mindkettőt leváltatta.”

Források:

PIL 286. f. 82. ö. e.

MNL 276. f. 54. csop. 303. ö. e. 310. ö. e. és 395. ö. e. – 276. f. 88. csop. 996. ö. e. – 288. f. 21(1957) csop. 21. ö. e. – 288. f. 21(1958) csop. 2. ö. e.

Délmagyarország 1948. április 18. – 1949. február 1. – 1954. május 4.

Szegedi Néplap 1957. március 31.

LAJTI IMRE (1926)

1957-ben az **MSZMP Hódmezővásárhelyi Városi Bizottság titkára**.

Források:

MNL 288. f. 21(1957) csop. 19. ö. e.

LAUKÓ ISTVÁN

1946-ban az **MKP Csongrád Megyei Bizottság propaganda vezetője**.

Források:

PIL 274. f. 21. csop. 100. ö. e.

LENGYEL MÁRIA

1949-ben az MDP Szegedi Városi Bizottság tagja. 1950-ben az **MDP Szegedi Városi Bizottság káderese**.

Források:

MNL 276. f. 88. csop. 993. ö. e.

Délmagyarország 1949. szeptember 11.

LEVENDEL LÁSZLÓ (Budapest, 1920. március 16. – Budapest, 1994. szeptember 11. Glász Ilona)

A II. világháború alatt munkaszolgálatos volt, ahonnan megszökött, Szegedre ment, ahol a háború után megkezdte egyetemi tanulmányait és politikai tevékenységét. 1948-ban orvostanhallgató, a SZEISZ főtitkára, az MKP Szegedi Városi Bizottság tagja, az **MKP Csongrád Megyei Bizottság tagja**. 1950-ben a Szegedi Tudományegyetem MDP Bizottságának titkára, de ebből a funkciójából 1951-ben leváltották, mert azt állították róla, hogy „Rákosi Mátyást szidta”. Egy dokumentum szerint „mióta az Egyetemi Pártbizottság éléről dr. Levendel titkárt leváltották, az egyetemi pártbizottság munkája megjavult”. 1951 decemberében rehabilitálták. A későbbiekben orvosként, majd osztályvezető főorvosként dolgozott Budapesten az Országos Korányi TBC Intézetben.

Források:

MNL 276. f. 88. csop. 986. ö. e.

ÁBTL V-153667, - V-153667/1.

Délmagyarország 1948. február 3, május 11, 1950. december 31.

LOVAS ISTVÁN

Az 1950-es évek elején az MDP Csongrádi Városi Bizottság titkára volt. 1955-ben 1 éves pártiskolát végzett, utána az **MDP Csongrádi Városi Bizottság I. titkára** lett.

Források:

MNL 276. f. 54. csop. 321. ö. e. és 370. ö. e.

LÖVŐ FERENC (Segesvár, 1909. december 25. – Szekszárd, 1958. október 30.)

1923-tól asztalos inas volt. 1927-től szakszervezeti tag. Iskolai végzettsége közgazdasági érettségi. 1944-től az MKP tagja. 1934-től 1945-ig az Egyesült Izzóban volt segédmunkás. 1945-től 1948-ig az újpesti városházán dolgozott, közben az MDP újpesti szervezet vezetőségének tagja. 1948-49-ben Szentesen az ÁMG Alközpontban volt vezető. 1949 és 1954 között az MDP Csongrád Megyei Bizottság PTO vezetője. Érdemes idézni egy 1950 júliusi jelentéséből: „*Balástyán súlyos hibák vannak, az osztályellenség be van épülve a pártszervezetbe. ... A pártban több kulák és fasiszta van. ... A községben a kulák kérdés el van altatva, nem folyik a kulákok elleni harc, pedig 157 kulák van a községben. Ebben az évben még egyetlen egy kulákot sem jelentettek fel.*”

1950-ben figyelmeztetést kapott a bizalmas ügykezelés során elkövetett fegyelmezetlenség miatt. Elvégezte az 1 éves pártiskolát, utána 1954-től az **MDP Csongrád Megyei Bizottság II. titkára** és országgyűlési képviselő. Ebben az időben állapították meg róla, hogy „*mint II. titkár nem felel meg, belőle I. titkár nem lesz*”. Maradt mégis a beosztásában. 1956. novembertől 1957. májusig „pufajkás” karhatalmista. Utána maradt Hódmezővásárhelyen, de már nem a pártapparátusban, hanem a Csongrád Megyei Gépállomás Igazgatóságának vezetője lett és haláláig országgyűlési képviselő.

Források:

MNL 276. f. 53. csop. 299. ö.e. - 276. f. 54. csop. 174. ö.e. 264. ö.e. és 405. ö.e. - 276. f. 88. csop. 986. ö.e.
Délmagyarország 1954. április 8.

M

MAKRA ANDRÁS (Tápé, 1925)

Iskolai végzettsége 8 általános, majd csizmadia tanonc volt. 1945-től az MKP tagja. 1949-től lett függetlenített pártfunkcionárius, kezdetben az MDP Szegedi Városi Bizottságon politikai munkatárs. Még ebben az évben az MDP Kiskundorozsmai Járási Bizottság szövetkezeti felelőse lett, majd átkerülve az **MDP Szegedi Járási Bizottság** apparátusába, ott is először politikai munkatárs volt, majd PTO vezető, végül **titkár**. 1954-ben azonban leváltották, mert „*nincs kellő általános műveltsége, képtelen megfelelni az elvárásoknak*”. Leváltása után az MDP Szegedi Városi Bizottságon lett a mezőgazdasági osztály vezetője.

Források:

MNL 276. f. 54. csop. 261. ö.e. - 276. f. 54. csop. 303. ö.e. - 276. f. 54. csop. 321. ö.e. - 276. f. 88. csop. 996. ö.e.
Délmagyarország 1953. november 25.

MÁTYÁS ISTVÁN (1924)

1951-ben az **MDP Csongrád Megyei Bizottságon** előbb a **káderosztály vezetője**, majd káder-titkár.

Források:

MNL 276. f. 88. csop. 995. ö.e. - 276. f. 88. csop. 999. ö.e.

MISON NÁNDOR (Szőreg, 1918)

1947-ben az **MDP Szegedi Városi Bizottság gazdasági vezetője**. 1948-ban a Szegedi Paprikabeváltó Vállalat igazgatósági tagja, majd ugyanebben az évben tagja lett az MKP Szegedi Városi és Csongrád Megyei Bizottságoknak is. 1949-ben az MDP Szegedi Városi Bizottság munkatársa.

Források:

PIL 274. f. 16. csop. 157. ö.e.
Délmagyarország 1948. február 3, 5, 21. - 1949. március 4.

N-NY

NAGY ANTAL (Földeák, 1924. május 1.)

Iskolai végzettsége 4 polgári, majd lakatos inas volt, 1941-től pedig segéd. 1942-től a csepeli Weisz Manfréd Művekben dolgozott, ahol tagja lett a szakszervezetnek. 1945-ben belépett az MKP-ba. Ebben az évben visszaköltözött a szülőfalujába és malomgépészi állást vállalt. 1946-47-ben traktorosként dolgozott, közben szervezte a MADISZ-t, elvégzett egy 4 hetes pártiskolát, majd a községi MKP szervezet titkára lett. Még ebben az évben kinevezték a Csanád megyei agitációs iskola vezetőjének, majd az **MDP Csongrád Megyei Bizottság kádere**se, később közigazgatási felelőse volt.

1950-ben áthelyezték az MDP Bács-Kiskun Megyei Bizottságra politikai munkatársnak, majd káderesnek. Egy ekkor készült minősítése szerint „*a felszabadulás előtt jobboldali megnyilvánulásai voltak. 1941-ben a németek győzelmében bízott. 1949-ben pártszerűtlenül védte a feleségét, ezért a KEB-től megrovást kapott*”. 1951-ben 1 éves pártiskolát végzett. Tanulmányai befejeztével ő lett az MDP Békés Megyei Bizottság I. titkára, 1953-tól országgyűlési képviselő. 1954-ben azonban leváltották és az MDP Kisvárdai Járási Bizottság titkára lett. 1957-ben az MSZMP Kisvárdai Járási Bizottság titkára. 1962-ben erkölcsi okok miatt felmentették pártfunkciójából és ekkor a kaposvári Finommechanikai Vállalathoz került igazgatói beosztásba.

Források:

MNL 276. f. 54. csop. 151. ö.e.

NAGY GYÖRGY

1945-ben Hódmezővásárhelyen az MKP alapító tagja. 1946-tól az **MKP Hódmezővásárhelyi Városi Bizottság titkára**. 1948-tól az MDP Hódmezővásárhelyi Városi Bizottság titkára. 1949-ben az MDP Szentesi Városi Bizottság titkára. Ebben a beosztásban volt, amikor a következőket is jelentette az MDP Központi Vezetőségnek: „*A klerikális reakció szentesen nem azt mondjuk, hogy alszik, de nem is fészkelődnek. A Mindszenty ügy itt úgyszólván nem vert fel port és el is felejtik. ... A Függetlenségi Front tekintélye elég nagy szentesi viszonylatban, és persze a benne helyet foglaló más pártbeli parasztok nem tudják azt, hogy a Függetlenségi Front újjászervezése más pártok politikai és szervezeti életének az elsorvasztásával jár. ... A kulákok most már kezdenek félni a párttól és a Népfronttól, mert akármivel próbálkoznak, mindenütt orrverést kapnak. A kulákokkal való leszámolás nem lesz könnyű feladat.*”

1957 márciusától a Szentesi Városi Tanács elnöke volt.

Források:

MNL 276. f. 88. csop. 993. ö. e.

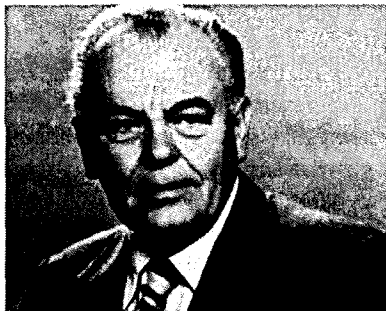
NAGY JÁNOS

1950-ben az MDP Szentesi Városi Bizottság titkára. 1956 októberében a **Szentesi Városi Bizottság I. titkára**.

Források:

MNL 276. f. 88. csop. 997. ö. e.

NÉMETH KÁROLY (Páka, 1922. december 14 – Budapest, 2008. március. 12. Beck Anna)

Eredeti foglalkozása húsipari munkás. 1939-től 1943-ig Budapesten volt hentes tanuló. 1943-tól 1945-ig katonai szolgálatot teljesített. Rövid szovjet fogságból 1945-ben tért haza, és azonnal belépett az MKP-ba. 1946-ban az MKP községi titkára volt Pákán, majd járási körzeti titkár. 1947-ben az MKP Zala Megyei Bizottságon előbb tömegszervező, később oktatási felelős, az agitációs és propagandaosztály vezetője, majd titkár. 1952 és 1954 között 2 éves pártfőiskolát végzett, utána az **MDP**

Csongrád Megyei Bizottság I. titkára lett. 1956. júliusi vélemény szerint „*munkás elvtárs, kétéves pártiskolát végzett, az egyik legjobb pártbizottsági elsőtitkár*”. 1956. április 10.-én az országos MDP megyetitkári értekezleten így panaszzkodott: „*Olyan durva, útszéli viccek vannak, hogy az tűrhetetlen. Például a Viharsarok egyik munkatársa is ter-*

jeszt ilyen viccet: Mi a különbség a magyar kormány és az arab kormány között? Az, hogy az arab kormányban csak arabok vannak, a magyar kormányban pedig csak zsidók”.

Valamivel későbbi minősítése szerint „*1956. október 24.-én megszervezte a kommunisták felfegyverzését, október 25.-én Hódmezővásárhelyen a katonai közigazgatást. Határozott utasításokat adott a tűzparancs kiadására.*” November 1-től, a felelősségre vonástól félve, illegálisba vonult. „*November 4.-e után részt vett a karhatalom és a párt szervezésben.*” A forradalom leverése után ő lett az **MSZMP Csongrád Megyei Bizottság I. titkára**. 1957 januárjában egy megyetitkári értekezleten kijelentette: „*A rendőrségnél vezető beosztásban nem látunk államvédelmistákat. Miért? Nem voltak azok mind szadisták. Hogy hogyan állták meg a helyüket, arról nem kell különösképpen beszélni. Ők voltak az egyetlenek, akik végsőkéig kitartottak a párt mellett és őrajtuk verünk most.*” 1958-tól 1988-ig országgyűlési képviselő. 1960 és 1962 között az MSZMP Központi Bizottság mezőgazdasági osztályának vezetője. 1962 és 1965 között, majd 1974 és 1985 között az MSZMP Központi Bizottság titkára. 1965 és 1974 között az MSZMP Budapesti Bizottság I. titkára. 1970 és 1989 között az MSZMP Politikai Bizottság tagja. 1985 és 1987 között az MSZMP főtitkár-helyettese. 1987-88-ban az Elnöki Tanács elnöke. 1988-ban visszavonult. (15. számú melléklet)

Források:

MNL 276. f. 52. csop. 35. ö. e. – 276. f. 62. csop. 21. ö. e. – 276. f. 62. csop. 33-34. ö. e. – 288. f. 6. csop. 4. ö. e. – 288. f. 9(1957) csop. 1. ö. e. – 288. f. 21(1957) csop. 3. ö. e. – 288. f. 30(1957) csop. 14. ö. e.
Szegedi Néplap 1956. december 13.

NOVÁKNÉ HALÁSZ ANNA (1950)

Iskolai végzettsége élelmiszeripari főiskola és Marxista Leninista Esti Egyetem. A főiskolán KISZ titkár volt. 1972-től MSZMP tag. 1978 és 1983 között a KISZ Szegedi Városi Bizottság I. titkára. Utána az MSZMP Szegedi Városi Bizottságon osztályvezető helyettes. Később az **MSZMP Csongrád Megyei Bizottság titkára**.

Források:

MNL 288. f. 7. csop. 675. ö. e.

NYILASI LÁSZLÓ

1950-ben az **MDP Makói Városi Bizottság agitációs és propaganda titkára**.

Források:

Délmagyarország 1950. augusztus 11.

Hódmezővásárhely, 1957. okt. 7.

984/1957.

MSZMP Központi Bizottsága,
Adminisztratív osztály,
Budapest.

Kedves elvtársak!

A Csongrád megyei Párt VB megvizsgálta a megyei Rendőrkapitányságon folyó pártpolitikai munkát és ennek alapján készített jelentésünket - melyet a VB megtárgyalt, - szükségesnek tartjuk tájékoztatásképpen megküldeni.

A jelentésben foglalt javaslatokat a VB határozatként elfogadta, azaz a módosítással, hogy Vörös Balogh István alezredes, a megyei Kapitányság volt vezetőjének pártbüntetéséért javasolt "dorgálás" helyett "megrovást" határozott meg. A VB határozatát a BM személyzeti osztályának is megküldtük.

Megjegyezzük, hogy véleményünk szerint a megyei Kapitányságon kialakult helyzetért felelősség terheli a BM illetékes osztályait is, mert felfelé mentek jelzések, például a Rendőrség Közlekedési Csoportjánál lévő állapotokról, valamint Deák százados elvtárs, aki a BM személyzeti osztályáról járt le, nem segített feltárni és megszüntetni a hibákat, sőt ő is részt vett mulatozásokban.

Köszöljük az elvtársakkal, hogy a megyei Kapitányságon lévő állapotokat a tanácsadó elvtársakkal is megbeszéltük, aki szintén elég súlyosnak tartja a problémákat és komoly fogyatékoságot lát a BM szervek ellenőrzésében és a kérdésekkel való foglalkozás terén.

Tapasztalatainkról azért tájékoztatjuk az elvtársakat, hogy annak alapján fel lehessen figyelni a más területeken is esetleg jelentkező hibákra.

A BM leg. elvtársaihoz a fenti elvtársi üdvözléssel:

Üdvözlöm a megyei Bizottság elvtársait,
melyek a megyei Bizottság elvtársait,
melyek a megyei Bizottság elvtársait,
melyek a megyei Bizottság elvtársait,
melyek a megyei Bizottság elvtársait,

Németh Károly
Párt VB titkár.

ORSZÁGOS LEVÉLTÁR

MSZMP KÖZPONTI BIZOTTSÁG
Beérkezési idő: 1957. 10. 13.
Beérkezési hely: Budapest
Beérkezési mód: Levél
Beérkezési szám: 984/1957

Németh Károly, az MSZMP Csongrád megyei bizottság elsőtitkárának 1957. október 7.-i levele az MSZMP Központi Bizottság Adminisztratív Osztálynak a BM Csongrád Megyei Rendőr-főkapitányságon kialakult súlyos fegyelmi helyzetről.

15. számú melléklet

OLÁH LAJOS (Hódmezővásárhely, 1910)

Szakképzettsége kőműves segéd. 1944-től az MKP tagja, majd a hódmezővásárhelyi szervezet vezetőségének is a tagja. Miután elvégzett egy 5 hónapos pártiskolát, 1949-től az MDP Hódmezővásárhelyi Városi Bizottság titkára. 1951-ben már egy építőipari vállalatnál főosztályvezető.

Források:

MNL 276.f. 54. csop. 148. ő.e.

OLÁH MIHÁLY (Hódmezővásárhely, 1899 – 1981)

Iskolai végzettsége 6 elemi. Eredeti foglalkozása gazdasági cseléd, majd kőműves. 1919-ben vöröskatona volt. 1924-től 1944-ig SZDP tag. 1944-ben lépett be az MKP-ba. Elvégzett egy 2 hónapos pártiskolát, majd az MKP Hódmezővásárhelyi Városi Bizottság titkára lett. 1944-ben tagja volt az Ideiglenes Nemzetgyűlésnek. Az MKP Központi Vezetőség 1946-os véleménye szerint „Oláh vezetése mellett a vásárhelyi pártszervezetünk soha nem fog kifejlődni”. Más dokumentumban, 1947-ben az olvasható, hogy „erőszakos természetű, politikai kérdésekben rövidlátó, diktatórikus hajlamai vannak.” Hamarosan el is helyezték a pártvonalról és 1948-ban Hódmezővásárhely polgármestere, 1950-től a Városi Tanács vb. elnöke lett. Két véleményt érdemes idézni róla ebből az időből. Az egyik szerint „politikai és szakmai képzettsége hiányos, a város előtt álló feladatokat nem tudta megoldani. Munkáját a kapkodás jellemzi. Hajlamos a baloldali elhajlásra”. A másik vélemény szerint „A műveletlen, fanatikus, egyben erőszakos kommunista típusát testesítette meg”. 1954-ben a Hódmezővásárhelyi Városi Tanács vb. elnöki tisztségéből felmentették, mert „kommunistához, vb. elnökhöz méltatlan magatartást tanúsított. A hivatali helyiségben is részegeskedett, beosztottaival szemben gorombán viselkedett.” A közvélemény felé a leváltást azzal indokolták, hogy „betegsége miatt a Minisztertanács nyugdíjazta”.

Források:

PIL 274. f. 25. csop. 48. ő.e.

MNL 276. f. 54. csop. 111. ő.e. - 276. f. 54. csop. 296. ő.e.

PÁLINKÓ SÁNDORNÉ (1919)

Iskolai végzettsége 4 elemi. 1945-től tagja az MKP-nak. 1949-ben az MDP Szentesi Járási Bizottságon propagandista, 1950-ben ugyanott titkár. 1951-ben kétszer kapott pártbüntetést. Előbb a pártbizottságon belüli személyeskedés miatt, majd azért, mert

nem jól végezte a kongresszusi küldöttek kiválasztását. 1952-ben 1 éves pártiskolát végzett, utána az **MDP Csongrádi Járási Bizottság I. titkára** lett. Ekkor megállapították róla, hogy „*nagyobb járásban az elsőtitkári teendők ellátása meghaladná jelenlegi erejét*”. 1954-ben ismét pártfegyelmi vizsgálat indult ellene és elmarasztalták az éberség hiánya miatt.

Források:

MNL 276. f. 54. csop. 392. ö. e. - 276. f. 88. csop. 100. ö. e.

PAMUK ISTVÁN (1926. Busai Julianna)

Iskolai végzettsége 4 polgári. 1945-től tagja az MKP-nak. 1946-ban az MKP Szegedi Városi Bizottságon munkatárs. 1947-48-ban OTI pénztáros. 1948-ban előbb a MADISZ, majd az EPOSZ függetlenített funkcionáriusa, oktatási felelős. Még ebben az évben átkerült az MDP Szegedi Városi Bizottságra oktatási felelősnek. 1950 őszétől 2 éves pártiskolát végzett. 1952-től az **MDP Szegedi Városi Bizottság agitációs és propaganda titkára**.

Már 1954-ben hibák mutatkoztak a politikai munkájában. Az 1954. április 6.-i Csongrád megyei pártértekezleten Ács Lajos, az MDP Központi Vezetőség titkára kijelentette: „*Az MDP Politikai Bizottság megállapította, hogy a Csongrád megyei pártbizottság 1953. júniusa óta nem valósította meg következetesen pártunk politikáját. ... A Központi Vezetőségnek az a véleménye, hogy az elkövetett hibák olyan súlyosak, hogy azok az elvtársak, akik ezért felelősek, nem maradhatnak meg a Csongrád megyei pártválasztmány soraiban. Ne válasszák be őket a pártválasztmányba.*” Ács Lajos ezek között említette Pamuk István agitációs és propaganda titkár is.

1955-ben az MDP Csongrád Megyei Bizottság agitációs és propaganda osztályának vezetője. Ebből a beosztásából 1955-ben leváltották „*magatartásbeli hibák miatt. Munkatársaival, beosztottaival goromba. Eredményesen dolgozott, de önteltté vált, elbizakodott.*” Ezt követően elkerült Csongrád megyéből, az MDP Budapesti Bizottság munkatársa lett agitációs és propaganda vonalon.

Források:

MNL 276. f. 54. csop. 369. ö. e. - 276. f. 55. csop. 71. ö. e. - 276. f. 88. csop. 996. ö. e. - 276. f. 111. csop. 58. ö. e.

Délmagyarország 1949. március 4. - 1952. augusztus 28.

PAPDI GYÖRGY (Szeged, 1900. március 26. - Szeged, 1948. november 11.)

Eredeti foglalkozása motorszerelő és géplakatos. 1917-től szakszervezeti tag. 1919-ben belépett az SZDP-be Szegeden, majd Budapestre költözött. 1919-ben vöröskatona volt, román fogságba került, ahonnan megszökött. 1922-ben visszatért Szegedre. 1939 és 1944 között az SZDP szegedi szervezetének titkára volt. 1944 áprilisában internálták, majd Sopronkőhidára vitték börtönbe, ahonnan 1945 márciusban megszökött és visszatért ismét Szegedre. 1945-ben előbb az SZDP szegedi, majd Csongrád megyei titkára, egyben

az Ideiglenes Nemzetgyűlés képviselője. 1948-ban, az SZDP és MKP egyesülésekor, az **MDP Szegedi Városi Bizottság tagja**.

Források:

Délmagyarország 1948. május 11. és június 9.

PAPDI JÓZSEF (Szeged, 1935. július 4.)

Iskolai végzettsége egyetem. 1959-ben Moszkvában végzett közgazdaságtudományi egyetemet. Felesége szovjet állampolgár volt. 1959-ben kezdett dolgozni a Szegedi Véndéglátóipari Vállalatnál gyakornokként. 1961-ben belépett az MSZMP-be. 1964-ben igazgató-helyettesként hagyta ott a munkahelyét és kezdett dolgozni a Csongrád Megyei Ruházati Vállalatnál gazdasági igazgató-helyettesként. 1966-ban az MSZMP Csongrád Megyei Bizottság politikai munkatársa, majd osztályvezetője lett a gazdaságpolitikai osztályon. Elvégezte az MSZMP Politikai Főiskolát. 1980-ban az **MSZMP Csongrád Megyei Bizottság gazdaságpolitikai titkára** lett. 1985-ben a Csongrád Megyei Tanács vb. elnöke.

Források:

MNL 288. f. 5. csop. 1027. ö. e. - 288. f. 7. csop. 610. ö. e.

PAPP ISTVÁN (Szentés, 1921. augusztus 9. - Szeged, 1975.)

Iskolai végzettsége 4 polgári és 2 éves mezőgazdasági iskola, eredeti foglalkozása mezőgazdasági munkás. 1941-42-ben ellenőr volt a Szentési Állattenyésztési Egyesületnél. 1942 és 1945 között katonai szolgálatot teljesített. 1945-ben Pozsonynál szovjet fogságba esett, ahonnan 1947-ben szabadult. Azonnal belépett az MKP-ba. Elvégezte a mezőgazdasági technikumot. Ezekben az években munkahelyei voltak a Csongrád Megyei Állattenyésztési Egyesület, a Csongrád Megyei Tanács, majd igazgató volt a Csongrád Megyei Állami Gazdasági Trösztnél. 1949-ben az MDP Szentési Városi Bizottság dorgálás pártbüntetésben részesítette „*a pártdemokrácia megsértése*” miatt. 1953-ban 1 éves pártiskolát végzett, majd a Csongrád Megyei Tanács vb. elnök-helyettese lett. 1955-ben az **MDP Csongrád Megyei Bizottság revíziós bizottságának elnöke** volt.

1955-ben felmentették a tanácselnök-helyettesi funkcióból és osztályvezető lett az Állami Ellenőrző Központban. 1957 áprilisában egy időre ismét a Csongrád Megyei Tanács vb. elnök-helyettese volt, majd még ugyanebben az évben kinevezték igazgató-helyettesnek az Állami Gazdaságok Hódmezővásárhelyi Igazgatóságára. Államigazgatási pályája csúcára 1963-ban ért, amikor a Békés Megyei Tanács vb. elnöke lett. Két év múlva, 1965-ben azonban „*erkölcsi élete miatt funkciójából leváltották*”.

Források:

MNL 276. f. 56. csop. 19. ö. e.

PAPP SÁNDOR (Füzesgyarmat, 1910. december 2. – Szeged, 1991. augusztus 28. Sánta Eszter)

Iskolai végzettsége 5 elemi, 2 polgári, később jogi egyetem. Eredeti foglalkozása uradalmi cseléd, napszámos, traktoros. 1931-32-ben az SZDP tagja volt. 1936-tól tehenészeti felügyelő. 1942-43-ban katonaként frontszolgálatot teljesített. 1944-ben ismét behívták katonának, de ekkor Ungvárnál átszökött a szovjetekhez. 1944 decemberében már itthon volt és azonnal belépett az MKP-ba. 1945-ben a juttatott földjén gazdálkodott, majd a legelső között belépett a termelőszövetkezeti csoportba. 1947-ben előbb 3 hetes, majd 2 hónapos pártiskolát végzett Budapesten. Ezt követően főispán lett Békés megyében. 1950-ben egy 6 hónapos

közigazgatási tanfolyamon vett részt, utána tagja lett a Csongrád Megyei Tanácsnak, 1950. novemberétől a tanács vb. elnöke. Egy 1958-ban készült dokumentum szerint „*az ellenforradalom alatt kommunistához méltó magatartást tanúsított*”. A forradalom alatt elhagyta működési székhelyét, Hódmezővásárhelyt és a szülőfalujában húzta meg magát, csak a forradalom leverése után tért vissza. Ez volt a „*kommunistához méltó magatartás*”. Mégis 1957-ben megkapta a Munkás Paraszt Hatalomért Emlékérem kitüntetését. 1958-tól országgyűlési képviselő és 1959-62-között az **MSZMP Központi Bizottság póttagja**.

1962-ben saját állítása szerint kérésére felmentették és a SZOT Csongrád Megyei Tanácsának elnöke lett. Ezzel szemben a valóság az, hogy nem felmentették, hanem leváltották, „*mert hosszú közigazgatási gyakorlata ellenére nem képes ellátni ezt a funkciót*”. Egy másik dokumentum szerint „*túlzottan elaprózza magát a munkában, közvetlen beosztottaira nem támaszkodik. ... Kissé zárkózott, a tömegek között nehezen mozog*”. Ezt követően 1963 és 1967 között a Viharsarok Termelőszövetkezet elnöke volt.

Források:

MNL 276. f. 54. csop. 101. ö. e. - 276. f. 88. csop. 996. ö. e. - 288. f. 8. csop. 281. ö. e. - 288. f. 21(1957) csop. 3. ö. e.

PERJÉSI LÁSZLÓ (Szeged, 1927. június 15. – Szeged, 2010. március 17.)

Iskolai végzettsége 4 gimnázium, eredeti foglalkozása 1945-ig géplakatos a MÁV Szegedi Fűtőházban, majd a szegedi gazdasági vasútnál is dolgozott. 1945-től tagja az MKP-nak és ifjúsági szervező, később, de még 1945-ben MADISZ alapszervezeti titkár volt. 1946-ban az MKP Nagyszegedi Bizottság ifjúsági titkára. 1948-ban a MINSZ Csongrád megyei titkára, egyben az MKP Szegedi Városi Bizottságnak is és az MKP Csongrád Megyei Bizottságnak is tagja. Még 1948-ban Budapestre került, ahol előbb az EPOSZ szervezési osztályvezetője volt, majd a MINSZ káderosztályt vezette. 1949-ben 4 hónapos pártiskolát végzett. 1950-ben a HM-be került és a Politikai Főcsoportfőnökségen az ifjúsági osztályt vezette. 1953-54-ben 1 éves Komszomol iskolát végzett Moszkvában. 1956-ban a forradalom alatt is ebben a minisztériumi beosztásban volt. Későbbi értékelés szerint „*az ellenforradalom alatt nem ingott meg, több ellenforradalom elleni*

akcióban részt vett”. 1956. november 17-től 1957. március 20.-ig karhatalmista volt Budapesten, a Budai Karhatalmi Ezredben. Innen került az 1957 márciusában megalakult KISZ Központi Bizottságába, ahol előbb a káderosztály vezetője lett, később a külügyi osztály vezetője, majd titkár. 1962-től az **MSZMP Szegedi Városi Bizottság I. titkára** lett. 1968-ban jogi diplomát szerzett a Szegedi József Attila Tudományegyetemen. 1969-ben Budapestre került, az MSZMP Központi Bizottság külügyi osztályán lett vezető helyettes. 1974-ben felmentették és ekkor a Csongrád Megyei Tanács elnöki beosztásba került. 1978-ban egy csoport tagjaként részt vett az SZKP által szervezett 2 hónapos továbbképző tanfolyamon Moszkvában. Ez lett a politikusi karrierje vége. Egy dokumentum szerint az MSZMP Központi Bizottság Titkárság „*helytelenítette, hogy ... az 1978. április 4.-én hazaérkezett csoport kilenc tagja – köztük Perjési László a Csongrád Megyei Tanács elnöke – nem megengedhető módon nagy értékű árucikkeket vásárolt és hozott haza. Nagyképernyős színes televíziókat, vadászfegyvereket, stb. hoztak, sokkal nagyobb értékben, mint ami ösztöndíjat 2 hónapra kaptak. A túlsúlyt is a Párttal fizettették és a vámot megkerülve hozták be az árut.*” A fegyelmi vizsgálat leváltásához vezetett és ezt követően az OTP Csongrád megyei igazgatója lett.

Források:

PIL 274.f. 16. csop. 87. ö. e. - 286. f. 82. ö. e. - 287. f. 1073. ö. e.
MNL 276. f. 54. csop. 365. ö. e. - 288. f. 5. csop. 117. ö. e. - 288. f. 5. csop. 124. ö. e. - 288. f. 5. csop. 491. ö. e. - 288. f. 7. csop. 551. ö. e. - 288. f. 8. csop. 281. ö. e.
Délmagyarország 1948. február 2, 3, április 13, május 11.

PÓLYA IMRE (Szentes, 1925. június 24. Szabó Julianna)

1956-ban az MDP Makói Járási Bizottság agitációs és propaganda osztályának vezetője. 1957 novemberében a makói karhatalmi egység tagja, majd az MSZMP Makói Járási Bizottság vb. tagja. 1958-ban munkásőr. 1959-ben az **MSZMP Makói Városi Bizottság titkára**.

Források:

ÁBTL V-144704/1
HTL 1958/T-32/43.
Korom Mihály: Makó az első felszabadult magyar város (Makó 1981)

PUSZTAI volt **PIPICZ JÓZSEFNÉ**

1949-ben az MDP Szegedi Városi Bizottság politikai munkatársa. 1958-ban az **MSZMP Szegedi Városi Bizottság titkárhelyettese**.

Források:

Délmagyarország 1949. március 4.

R

RETKE ISTVÁN (Szeged, 1923)

Iskolai végzettsége 4 középiskola, eredeti foglalkozása vasesztergályos. 1935 és 1942 között szakmájában, az állami hajójavító telepen dolgozott. 1944-ben kapcsolódott be a kommunisták ifjúsági mozgalmába. 1945-től tagja volt az MKP-nak, később 5 hónapos pártiskolát végzett. 1946-ban 4 hónapig katonai szolgálatot teljesített. 1949-ben előbb az MDP Szegedi Városi Bizottság káder osztályán politikai munkatárs, majd az **MDP Csongrád Megyei Bizottságon fegyelmi referens**. 1952-ben az MDP Csongrád Megyei Bizottság PTO-n politikai munkatárs.

Források:

MNL 276. f. 54. csop. 261. ö.e. - 276. f. 88. csop. 999. ö.e.
Délmagyarország 1949. március 4.

RÓZSA ISTVÁN (Gyula, 1927. Szilágyi Róza)

Iskolai végzettsége 4 polgári, eredeti foglalkozása géplakatos szakmunkás. 1946-ban a SZIT gyulai járási titkára. 1947-től párttag és a MINSZ Gyulai Városi Bizottság titkára. 1948-49-ben az Ármesterítési Társulatnál dolgozott motorszerelőként, közben a MINSZ Szeghalmi járási titkára volt. 1950-ben a DISZ Békés megyei titkára, majd 1951-ben a DISZ Vas megyei titkára. 1951 és 1953 között 2 éves pártiskolát végzett. 1953-54-ben a DISZ Központi Vezetőség építési osztályán volt politikai munkatárs. 1954-től az **MDP Szegedi Járási Bizottság I. titkára**. Egy dokumentumban az szerepel róla, hogy 1956-ban „*az ellenforradalom alatt helyt állt, szilárd magatartást tanúsított*”. Másol az olvasható, hogy „*részt vett fegyveresen a pártház védelmében, november 5.-én a Csillagbörtönbe zárt kommunisták kiszabadításában*”. Mind a két állítás túlzás, ugyanis lehet, hogy volt fegyvere a forradalom alatt, de a pártházat nem kellett senkitől sem megvédeni, a Csillagbörtönben valóban voltak kommunisták, de nem a kommunistaságuk miatt voltak ott, hanem, mint államvédelmi tisztok kerültek a saját érdekükben biztonsági őrizetbe és nem kellett kiszabadítani őket, hanem csak hívni őket november 5.-én, hogy előjöhetnek, már nincsenek veszélyben. „*Részt vett a járás területén a karhatalom szervezésében.*” 1957-ben az **MSZMP Szegedi Járási Bizottság I. titkára** lett.

Források:

MNL 276. f. 54. csop. 310. ö.e. - 276. f. 62. csop. 33-34. ö.e. - 288. f. 5. csop. 148. ö.e. - 288. f. 7. csop. 13. ö.e. - 288. f. 8. csop. 281. ö.e.
Szegedi Néplap 1956. november 13.

ROZSNYAI MIHÁLY (1919)

1950-ben az MDP Csongrád Megyei Bizottság agitációs és propagandaosztály vezetője. 1951-ben az **MDP Csongrád Megyei Bizottság agitációs és propaganda titkára**.

Források:

MNL 276. f. 88. csop. 995. ö.e.
Délmagyarország 1951. december 9.

RUDAS LÁSZLÓNÉ Stack Éva (Szeged, 1924)

Eredeti foglalkozása gyári munkás. 1943-tól az SZDP tagja. 1944-ben belépett az MKP-ba. 1946-ban Szeged Petőfi-telepen szervezte, majd vezette az MKP-t. Elvégzett egy 2 éves pártiskolát és az **MDP Csongrád Megyei Bizottság agitációs és propagandaosztályon** lett politikai munkatárs, majd **osztályvezető**. 1955-ben leváltották, mert „*nem képes a reá háruló feladatokat megoldani*”. Javasolták a Marxista Leninista Esti Egyetem vezetőjének beállítani. 1965-66-ban a Somogyi Könyvtár dolgozója volt.

Források:

MNL 276. f. 54. csop. 329. ö.e. - 276. f. 54. csop. 351. ö.e. - 276. f. 54. csop. 376. ö.e.

S-SZ

SAJTI IMRE (Hódmezővásárhely, 1926. február 20. Domján Judit)

Iskolai végzettsége 4 polgári, később közgazdaságtudományi egyetem. 1941 és 1949 között kézi és gépi szövőként dolgozott a hódmezővásárhelyi Kokron Gyárban. 1949-50-ben megyei szervezője volt a Lapterjesztő Vállalatnak. 1951 és 1954 között hivatásos katonatisztként szolgált. 1954-től 1965-ig az MDP Hódmezővásárhelyi Városi Bizottságon volt politikai munkatárs. Közben 1955-től egy idei a DISZ Hódmezővásárhelyi Városi Bizottság titkára. 1956-ban „pufajkás” karhatalmistaként szolgált a kommunisták hatalmát. 1957-től az MSZMP Hódmezővásárhelyi Városi Bizottság titkára, majd 1965-ben az **MSZMP Hódmezővásárhelyi Városi Bizottság I. titkára**, később – 1975-ig – a Hódmezővásárhelyi Városi Tanács vb. elnöke.

Források:

PIL 287.f. 13. ö.e.
MNL 288.f. 7. csop. 13. ö.e. - 288. f. 7. csop. 236. ö.e.
ÁBTL V-145869/1.

SALGÓ LÁSZLÓ (Hódmezővásárhely, 1914 -1988)

Eredeti foglalkozása cipészsegéd. Apja vaskereskedő, később borügynök volt. 1940-től 1944-ig munkaszolgálatot teljesített, majd deportálták. Visszatérve azonnal belépett az MKP-ba. 1945 és 1948 között a Csongrád megyei főispán titkára volt. 1948 és 1950 között az **MDP Csongrád Megyei Bizottságon osztályvezető**. 1950-51-ben a Csongrád Megyei Tanács vb. titkára. 1951-ben az MSZT Csongrád megyei titkára. 1956 novemberétől „pufajkás” karhatalmista. 1958-tól munkásőr.

Források:

MNL 276. f. 54. csop. 296. ö.e. - 276. f. 55. csop. 5. ö.e. - 276. f. 88. csop. 995. ö.e.

SÁRKÖZI ISTVÁN

1958-ban az **MSZMP Szegedi Városi Bizottság kulturális osztályának vezetője**.

Források:

Délmagyarország 1958. május 14.

SIKLÓS JÁNOS (Szeged, 1923)

Eredeti foglalkozása faipari munkás, később magyar-történelem szakos tanár. 1945-től párttag. Egy dokumentum szerint „1939-1944 között a Szegedi Ládagyárban dolgozott. 1945 után egy ideig a kiskiráltság kendergyár volt a munkahelye. ... Szervezte az MKP-t. Akkoriban rendszeresen jelentett Szentesre az MKP Megyei Bizottságnak a kiskiráltság, gádorosi, FKP-ról, SZDP-ről. Bizalmi emberei voltak az ellentétes pártokban, s ezeken keresztül minden fontosabb tevékenységről, megmozdulásról értesülve volt”. 1949-ig Sopron megyében járási párttitkár volt, majd Szegedre került és az MDP Városi Bizottságon politikai munkatárs lett. 1950-ben az MDP Szegedi Városi Bizottság agitációs és propaganda osztályát vezette. 1956-ban „az októberi eseményekben becsületesen helyt állt. November 4.-e után részt vett a pártmunkában”. Egy ideig a Délmagyarország főszerkesztője volt. 1960-tól az **MSZMP Csongrád Megyei Bizottság** titkára, 1964-től **I. titkára**.

Források:

PIL 16. f. 14. doboz 99. ö.e.

MNL 288. f. 5. csop. 174. ö.e. - 288. f. 5. csop. 495. ö.e. - 288. f. 7. csop. 16. ö.e.

SIMON BÉLA (Szeged, 1925. október 6. – 1982. Katona Teréz)

1944-ig az SZDP Szeged-felsővárosi szervezet vezetőségének tagja volt, 1944-től titkára. 1948-ban az SZDP és az MKP egyesülésének egyik szegedi előkészítője. Az egyesülés

után az MDP Szegedi Városi Bizottság tagja lett. 1948 és 1950 között a Szegedi Városi Tanács dolgozója. 1950 és 1956 között az **MDP Szegedi Városi Bizottság agitációs és propaganda osztályának vezetője**. Egy dokumentum szerint 1956 októberében „az ellenforradalom idején üldözésben volt része az ellenforradalmárok részéről és a pártbizottságról távoznia kellett”. Ezzel szemben az igazság az, hogy 1956. október 26.-án az MDP Szegedi Városi Bizottság tagjai magukat mentendő három ember feláldoztak és az egyik Simon Béla volt, akit nagy propagandával eltávolítottak a testületből.

Források:

PIL 283. f. 283. ö.e.

MNL 276. f. 88. csop. 999. ö.e. - 288. f. 30(1957) csop. 14. ö.e.

Délmagyarország 1956. október 26.

SINKÓ ANTAL (Hódmezővásárhely, 1929. Garaci Mária)

Iskolai végzettsége 6 elemi. 1945-től az MKP tagja. 1946-ban a MADISZ titkára Fábiánsebestyén községben. 1947-ben MADISZ járási titkár. 1947-ben a MINSZ Csongrád megyei titkára. 1949-ben az MDP Csongrád Megyei Bizottság agitációs és propaganda osztályának vezetője. 1950. július 19.-én az MDP Csongrád Megyei Bizottság küldötte volt a DISZ Csongrád Megyei Bizottság értekezletén, ahol felszólalásában kijelentette: „Nekünk most feladatunk előkészíteni a hangulatot kint az üzemekben, a munkásokat kell felvilágosítanunk, hogy vegyék fel a harcot a jobboldali szociáldemokratákkal szemben”. 1951-es hűségesküje: „Esküszünk neked Lenin elvtárs, hogy becsülettel fogjuk teljesíteni a Te végakarodat.” 1953-ban az **MDP Csongrád Megyei Bizottság II. titkára**.

Az 1954. április 6.-i Csongrád megyei pártértekezleten Ács Lajos, az MDP Központi Vezetőség titkára kijelentette: „Az MDP Politikai Bizottság megállapította, hogy a Csongrád megyei pártbizottság 1953. júniusától óta nem valósította meg következetesen pártunk politikáját. ... A Központi Vezetőségnek az a véleménye, hogy az elkövetett hibák olyan súlyosak, hogy azok az elvtársak, akik ezért felelősek, nem maradhatnak a Csongrád megyei pártválasztmány soraiban. Ne válasszák be a pártválasztmányba.” Ács Lajos ezek között említette Sinkó Antal másodtitkárt is.

Források:

PIL 274. f. 25. csop. 5. ö.e. - 283. f. 283. ö.e.

MNL 276. f. 54. csop. 264. ö.e. - 276. f. 55. csop. 67. ö.e. - 276. f. 88. csop. 172. ö.e. - 276. f. 88. csop. 994. ö.e. - 276. f. 88. csop. 996. ö.e. - 287. f. 30. ö.e.

Délmagyarország 1950. június 13. 1950. július 2.

SIPOS GÉZA (Csongrád, 1929. február 7. – 1974. Boldizsár Ilona)

1950-ben a DISZ Csongrád Megyei Bizottság sportfelelőse. 1956-ban pártalkalmazott volt, a forradalom leverése után „pufajkás” karhatalmista, később munkásőr. 1957 tavaszán az MSZMP Szegedi Városi Bizottság ifjúsági szervezője. 1958-ban a KISZ Szegedi Városi Bizottság szervezőtitkára. 1969-től haláláig az **MSZMP Szegedi Városi Bizottság I. titkára**.

Források:

PIL 287. f. 30. ö.e.
BM BK. I. doboz. 22. ö. e.
Szegedi Néplap 1957. március 23.
Délmagyarország 1958. március 1.

SULYOK JÓZSEF

1950-ben az MDP Csongrád Megyei Bizottságon PTO referens. 1951-ben az **MDP Makói Járási Bizottság titkára** volt. 1954-ben az MDP Szegedi Városi Bizottságon PTO vezető. 1956 decemberében az MSZMP Makói Városi Intéző Bizottság tagja.

Források:

MNL 276. f. 88. csop. 996. ö. e. - 276. f. 88. csop. 999. ö. e.
Délmagyarország 1951. augusztus 18.

SZABÓ JÁNOS (1926)

Eredeti foglalkozása gyári munkás. 1953-ban az MDP Szentesi Járási Bizottság PTO vezető. 1954-ben az **MDP Csongrád Megyei Bizottságon PTO vezető-helyettes**.

Források:

MNL 276. f. 54. csop. 321. ö.e. - 276. f. 88. csop. 172. ö.e. - 276. f. 88. csop. 997. ö.e.

SZABÓ JÓZSEF

1952-ben az **MDP Szentesi Városi Bizottság titkára**.

Források:

MNL 276. f. 88. csop. 172.. ö. e. - 276. f. 88. csop. 989. ö.e.

SZABÓ G. LÁSZLÓ (Kiskunhalas, 1929. november 21.)

Eredeti foglalkozása betanított munkás, később középiskolai tanár. 1952-ben végzett Tanárképző Főiskolát Szegeden. A Főiskolán maradt állásban, mint tanársegéd. 1955-ben a szegedi Vasútforgalmi Technikumban lett tanár és ebben az évben lépett be az MDP-be. 1963-ban az **MSZMP Szegedi Városi Bizottságon** előbb politikai munkatárs, később osztályvezető. Közben újabb diplomát szerzett a szegedi József Attila Tudományegyetem Bölcsészettudományi Karán, majd elvégezte az MSZMP Politikai Főiskolát. 1976-ban a Csongrád Megyei Tanács elnök-helyettese.

Források:

MNL 288. f. 5. csop. 1053. ö. e.

SZABÓ SÁNDOR (Túrkeve, 1932. február 5.)

Eredeti foglalkozása mezőgazdasági munkás Túrkevéen. 1950-ben lépett be az MDP-be. 1952-től ösztöndíjasként tanult és lett agrárközgazdász. 1957-ben előbb a Deszki Mezőgazdasági Gépállomáson volt üzemgazdász, majd még ugyanebben az évben az MSZMP Csongrád Megyei Bizottságán politikai munkatárs, később, 1964-től, osztályvezető. 1971-től 1980-ig az MSZMP Csongrád Megyei Bizottság gazdaságpolitikai titkára. 1980-ban a Csongrád Megyei Tanács elnöke lett. 1985-től 1988-ig az **MSZMP Csongrád Megyei Bizottság I. titkára**, országgyűlési képviselő. (16./a - b - c - d - e - f - g számú mellékletek)

Források:

MNL 288.f. 4. csop. 18. ö.e. - 288. f. 5. csop. 864. ö.e. - 288. f. 5. csop. 932. ö. e. - 288. f. 5. csop. 1021. ö. e. - 288. f. 5. csop. 1045. ö. e.

SZÉCSÉNYI ISTVÁNNÉ (1919)

1948-ban az MNDSZ elnöke volt Mindszentén, majd még ebben az évben átkerült az **MDP Csongrád Megyei Bizottságra oktatási felelősnek**. 1950-ben az MDP Csongrád Megyei Bizottság tagja.

Források:

PIL 274. f. 5. csop. 125. ö.e. - 274. f. 25. csop. 5. ö.e. - 283. f. 283. ö.e.
MNL 276. f. 88. csop. 997. ö.e. - 276. f. 111. csop. 58. ö. e.

SZENTGYÖRGYI ZOLTÁN (1924. Szentgyörgyi Ilona)

1954-ben az **MDP Makói Városi Bizottság titkára**. 1956 júliusában „*rendezetlen családi élete és nem megfelelő munkája miatt*” leváltották. 1956. novembertől 1959 áprilisig a makói Béke Vegyesipari Ktsz.-ben dolgozott és ő alapította meg a munkahelyi MSZMP alapszervezetet és lett annak a titkára. Közben munkásörként is szolgált. 1959-ben a munkahelyi „*viselt dolgai miatt*” pártfegyelmi eljárás indult ellene, ezért kilépett a munkahelyéről is és az MSZMP-ből is.

Források:

Délmagyarország 1954. április 8.

SZILÁGYI ANDRÁS

1945-ben az MKP kiskundorozsmai községi titkára volt, majd az MKP Nagyszegedi Városi Bizottságon propagandista. 1948-ban az MKP Szegedi Városi és Csongrád Megyei Bizottságának is a tagja. 1949-ben az **MDP Szegedi Városi Bizottság titkára**.

Források:

PIL 274. f. 16. csop. 87. ő.e.

Délmagyarország 1948. február 2, február 5, május 11, és 1949. június 24.

SZILÁGYI JÚLIA Eitlerné (1925 – 1991. Varró Julianna)

Iskolai végzettsége érettségi, eredeti foglalkozása női szabó. 1945-től az MKP tagja. 1952-ben fejezte be a 2 éves pártiskolát. 1953-ban megállapították róla, hogy „*elméletileg és politikailag sokoldalú a felkészültsége*”. Így nem véletlenül lett még ebben az évben a győri 5 hónapos pártiskola szakcsoportvezetője. 1955-ben már az MDP Csongrád megyei 5 hónapos pártiskola vezetője. 1956 novemberében a „pufajkás” karhatalom szervezője Csongrád megyében és az MSZMP Csongrád Megyei Ideiglenes Intéző Bizottság tagja. 1958-ban az **MSZMP Csongrád Megyei Bizottság vb. tagja**, a pártbizottsági **agitációs és propaganda osztály vezetője**. Ugyanebben az időben már munkásör.

Források:

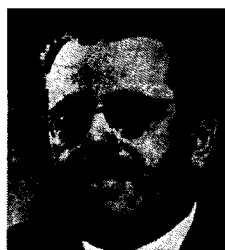
MNL 276. f. 54. csop. 259. ő.e. - 276. f. 62. csop. 33-34. ő.e. - 288.f. 21(1958) csop. 5. ő.e. - 288. f. 22(1959) csop. 6. ő.e.

HTL MN 1958/T-32/43.

Szegedi Néplap 1956. november 13.

Délmagyarország 1958. szeptember 17.

SZIRMAI ISTVÁN (Zilah, 1906. április 13. – Budapest, 1969. szeptember 29.)

Nagykárolyban járt középiskolába, a párizsi és a kolozsvári egyetemen folytatta és fejezte be jogi tanulmányait. Foglalkozása újságíró. 1928-ban az Erdélyi Cionista Szövetség nevű diákegyesület tagja. 1929 és 1941 között a Rómán Kommunista Párt tagja volt. 1941-ben költözött Budapestre és összekötő volt a magyarországi és az észak-erdélyi illegális kommunista mozgalom között. Több letartóztatás után illegálisba vonult. 1942-től a KMP Központi Bizottság tagja, majd a Békepárt Titkárságának tagja. 1943 decemberében letartóztatták és hűtlenség miatt 15 év fegyházra ítélték. 1944 októberében sikerült megszöknie és Kolozsvárra ment. 1945-ben már Szegeden szervezte az MKP-t. Hamarosan a **Délmagyarországi MKP Titkárság** helyettes vezetője, majd **vezetője** lett. 1945 decemberében a Délmagyarország napilap szerkesztője, majd főszerkesztője.

je. 1945-ben szigorú megrovás pártbüntetést kapott az 1943-as letartóztatása során a rendőrségen tanúsított magatartása miatt.

Egy dokumentum – későbbi instruktori jelentés – szerint „*sok sérelmet nem felejtettek még el, amelyet Szirmai elvtárs okozott Szegeden. Így Komócsin Mihály (az idősebb – BL) még ma is panaszkodik, hogy Szirmai elvtárs >>maga vén csavargó <<megszólitással szokta nyilvánosan illetni, ami persze nem csak Komócsint, hanem másokat is sértett.*” Hamarosan el is került Szegedről és 1946–47-ben az MKP Központi Vezetőség tömegszervezeti osztályának vezetője lett. 1947–49 között az MKP, majd az MDP országos szervezőbizottságának titkára. „*Magatartásbeli hibák*” miatt 1949-ben újabb pártbüntetést, megrovást és leváltást kapott. 1949 és 1953 között a Magyar Rádió vezetője lett. 1953-ban korrupció miatt letartóztatták és ugyanezért 1954-ben a KEB szigorú megrovásban részesítette, mert „*jogtalan díjazást számolt el magának*”. Ekkor rövid ideig a Hazafias Népfrent Országos Iroda tájékoztatási és kulturális osztályának vezetője lett.

1955-ben rehabilitálták és a Begyűjtési Minisztériumba helyezték. 1956-ban az MDP Budapesti Bizottság lapjának, az Esti Budapestnek a főszerkesztője volt. 1957-ben az MSZMP Ideiglenes Intéző Bizottság tagja. Ki akarták nevezni az MSZMP Központi Bizottság agitációs és propaganda osztályra vezetőnek. Ekkor Komócsin Zoltán levelet írt Kádár Jánosnak ellenvéleményét hangoztatva: „*Szirmai elvtárs származásánál, nevelésénél fogva azok közül való, akik a polgári oldalról jöttek a munkásmozgalomba. ... Nem ismeri eléggé a magyar munkásmozgalmat, a magyar népet*”. Hiába volt az ellenvélemény, 1957-ben Szirmai István az MSZMP Központi Bizottság agitációs és propaganda osztályának vezetője lett. Sőt, 1959-ben már az MSZMP Politikai Bizottság póttagja, 1962-től rendes tagja, az MSZMP Központi Bizottság titkára. 1966-ban leváltották és ismét egy ideig az MSZMP Központi Bizottság agitációs és propaganda osztályt vezette. 1969-ben egészségügyi okokból nyugállományba vonult.

Források:

PIL 283. f. 16. csop. 143. ő.e.

MNL 276. f. 54. csop. 351. ő.e. - 288. f. 5. csop. 27. ő.e.

SZÖGI BÉLA

1980-ban az **MSZMP Csongrád Megyei Bizottságon PTO vezető**.

Források:

MNL 288. f. 22(1986) csop. 33. ő.e.

SZŐKE IMRE (Hódmezővásárhely, 1901)

1948-ig SZDP tag volt. 1948-tól az **MDP Hódmezővásárhelyi Városi Bizottság elnöke**. Egy dokumentum szerint „*tevékeny munkát fejtett ki a jobboldali elemek eltávolításában*”.

Források:

PIL 283. f. 283. ő.e.

SZŐKE MÁTYÁS (Szentes, 1915. szeptember 5. – Budapest 1993. március. Oláh Sára)

Iskolai végzettsége 6 elemi, eredeti foglalkozása kubikus, gazdasági cseléd. 1937-től a földmunkások szakszervezetének tagja, 1938-tól a szentesi szervezet vezetője. 1939-től 1941-ig katonai szolgálatot teljesített. 1943-ban az SZDP szentesi szervezet vezetőségének tagja. 1944-ben ismét behívták katonának és a szovjet fronton szolgált 3 hónapot. 1945-ben Temesvárnál fogságba esett, a Szovjetunióba vitték, de még ebben az évben hazaengedték. Azonnal belépett az MKP-ba és 1946-ban az **MKP Szentesi Városi Bizottság titkára** lett. 1947-ben előbb 3 hónapos, majd 1 éves pártiskolát végzett. 1948-ban Szentes város polgármestere lett. 1949-ben Budapestre került, az MDP Központi Vezetőség mezőgazdasági osztályán lett előbb politikai munkatárs, majd alosztályvezető. 1951-52-ben levelező tagozaton mezőgazdasági akadémiát végzett. 1953-ban a Földművelésügyi Minisztériumban lett miniszter-helyettes. Ebből a beosztásból 1960-ban felmentették és a MÉM Kiállítási Iroda igazgatójává nevezték ki.

Források:

PIL 274. f. 25. csop. 48. ö.e. - 283.f.283. ö. e.

MNL 276.f. 54. csop. 228. ö. e. - 276. f. 56. csop. 15. ö.e.

SZŐNYI FERENC (Makó, 1915. április 16. Bencze Julianna)

Iskolai végzettsége 6 elemi, eredeti foglalkozása cipészsegéd. 1933-tól az SZDP tagja. 1943-tól a Vörös Segély munkatársa, 1944 tavaszán néhány hónapra internálták. 1945-től az MKP tagja. 1945 és 1947 között népbírói ülnök a szakszervezetek képviselőjében. 1946 és 1948 között a bőripari szakszervezetek szakmaközi titkára. 1948 és 1951 között a Szakszervezetek Megyei Tanácsának titkára. 1951-ben a Makói Kenyérgyár igazgatója. 1952-ben a Makói Városi Tanács begyűjtési osztályának vezetője. 1954-ben 5 hónapos pártiskolát végzett. Utána az MDP Makói Járási Bizottság PTO vezetője. Egy dokumentum szerint „*az ellenforradalom alatt szilárdan helyt állt, hű maradt a párthoz, a munkáshatalomhoz. Az ellenforradalom leverése után eredményesen szervezte az MSZMP-t.*” 1956 novemberében a megalakuló makói karhatalom tagja. 1957-ben megkapta a Munkás Paraszt Hatalomért Emlékérem kitüntetését. 1958-ig az MSZMP Makói Járási Bizottság PTO vezetője volt, ekkor az MSZMP Makói Járási Bizottság titkára lett. 1959 őszétől 2 éves pártiskolára küldték ahol a „*tananyagot közepesen sajátította el, az elméleti, ideológiai kérdéseket nehezebben értette meg.*” 1962-től az MSZMP Makói Járási Bizottság I. titkára, egyben az MSZMP Csongrád Megyei Bizottság tagja. 1975-ben vonult nyugállományba.

Források:

MNL 288. f. 7. csop. 17. ö. e. - 288. f. 7. csop. 28. ö. e. - 288. f. 7. csop. 470. ö.e. - 288. f. 30(1957) csop 14. ö. e. - 288. f. 31(1981) csop. 14. ö.e.

Korom Mihály: Makó az első felszabadult magyar város (Makó 1981)

Szabó Sándor elvtársnak

az MSZMP Csongrád megyei Bizottsága első titkára

Szeged

Tisztelt Szabó Elvtárs!

Mellékelve küldjük a megyei pártértekezlet számára a TISZATÁJ ügyében írott levelünket.

Kérjük, hogy szövegét az előkészítő bizottság és a pártértekezlet résztvevőivel megismertetni szíveskedjék.

Az aláírók megízásából

Szeged. 1988. október 28.

Gy. Ferenc.....
Simai Mihály.....
Chabikó.....

ORSZÁGOS LEVÉLTÁR

288.f. 27 (1988) 47. sz.

Szegedi értelmiségiek levele 1988. október 28.-án Szabó Sándornak, az MSZMP Csongrád Megyei Bizottság elsőtitkárának a Tiszatáj ügyben.

16/a. számú melléklet

Az MSZMP Csoportjának helyi értekezletének

Tisztelet Pártértekezlet!

Alfolytak az elmúlt évekkel szemben a pártértekezlet-
hez, hogy vizsgálja felül a Tiszteletj feljövendőt 1986-ban hozott
döntéseket, véleményezze a Tiszteletj régi szervezői munkájának
értékét és a szervezői munka jövő viszonyait.

Köszönöm, hogy a Tiszteletj körüli szervezői ellenőrzés
munkáját a pártértekezlet vizsgálja felül. A szervezői munkájuk
értékét, és nem egy helyi, hanem határozatban ezt a vádat le is írták.
Valójában a Tiszteletj a környező országok szervezői munkájának a az ottani
nem-magyar lakosoknak egyaránt szolgálnak és főként volt, a sz-
zel építkezéssel. Internationalista szerepet játszott: a népek köz-
ti barátságot szolgáltatta, szlovák, román, szerb, finn, lengyel
barátságot szolgáltatta.

Immerre, hogy 1986-ban egy mondanivalót üggyel találjon
jelenlétét, az években lévő szolgálatokat is megemlíti le-
véltek a Tiszteletj szervezőit. A szervezők által "alkot-
tott munka", amit később kiemelt, nem volt bűn, és az érte jé-
buntetés egész szellemi életünk igazságosságát nézők nézetek;
és bűn volt minden tiltakozás. A szervezők megalkodó levéltek
megbízottak, a munkájukra fűző úz támadt a magyar szellemi é-
letem. Az egyetemes igazságosság elvontatja azt a főszintet, amelyben
bűn és kultúra Magyar Egyetemes szolgálat; a régió és kultúra
a város elvezetett egy nagy kulturális munka, eleven megalkodás
országunk.

A Tiszteletj szerepét egyetemesen működő feljövendőt nem képes
betölteni, legkevésbé az írók által kiközösített, a körülmény-
ek között azonos szerepet feljövendőt

Az 1986 óta kibontakozott reformfeljövendőt, a nyilvánosság és

ORSZÁGOS LEVÉLTÁR
202.4.22 (1986.5.12.5.) 120

16/b. számú melléklet

- 2 -

megújítás szellemében egészen más megvilágításban láttatja a Tiszte-
letj-üggyet. Nem tagadható, hogy mind a hazai, mind a külföldi megújítás szellemi
feljövendőt, mind pedig a kultúra megújítását szellemi
változások a Tiszteletj szervezőit láttatják. Nyilvánvaló, hogy a
megújítás megkérdéselt feljövendőt Tiszteletj a magyar szellemi
életnek életében nagy szerepe van napjainkban.

Úgy véljük, hogy az a kulturális életünk, amely a
Tiszteletj szervezőit - Vörös István, Anna József, Olasz Sz-
dort - levéltek, a reform elleni támadás egyik látványos meg-
jelensége formája volt, a leg nyilvános a kérdésünk: a szervezőket
rehabilitálni kell, hiszen kell helyezni őket társadalmukba, egy-
szermind bírálatban kell részvételüknek nekünk, akik ebben az
ügyben rendkívül negatív szerepet játszottunk.

Polgármestert a pártértekezlet, illetve az általa meg-
választott új megyei pártvezetés elé terjesztjük, és kérjük: tá-
maszták, továbbá az országos fórumokon is ismeretessé a bűn-
feljövendőt.

1988. október 6.

Székely Ferenc. egyetemes igazságosság. Kibontakozás a bűn-
feljövendőt.

Ökös Pólos. egyetemes igazságosság, 6720 Székely. Ökös Pólos u. 4.

Székely István u. 1. Székely István u. 2.

Békés István. egyetemes igazságosság. Székely István u. 4.

Lehel István. egyetemes igazságosság. Székely István u. 5/4
a bűn- feljövendőt. Székely István u. 5/4

Lehel István. egyetemes igazságosság. Székely István u. 5/4
a bűn- feljövendőt. Székely István u. 5/4

121

16/c. számú melléklet

Chala K'ib'g. grafikusműve. 6720 Szeged. Kötésgy. n. 4. .
 Klódy Katalin. grafikusművek. 6720 Szeged. Dobb. Tárc. n. 24
 Fekles Klára. iróalkotásai. 1074 Bp. Csengery n. 24. II. A
 Zent. M. a. egyetemi adjunktus. 6723 Szeged. Gát. n. 8/1
 Gerjes Katalin. egyetemi adjunktus. 6720 Kertészakadémia. Lemin 4
 Dombi József. tud. műlir. MTA. 6720 Szeged, Szig. n. 5.
 Árpád Klódy. gyűjtemény. Szeged 6726 Helyi n. 8/1. .

288. + 22 (1086) 5. 77 5. 122

[illegible]

123

BÍROZÓTAN f. i. s. d. docens (Szeged) 1068 Buday en
 Ordasi Péter f. i. s. d. adj. (Szeged) Szeged, 6724
 Rókusai k. 3/3.
 Balogh János f. i. s. d. docens Szeged, Huzar u. 8. 6722
 Vass Zoltán f. i. s. d. docens Szeged, Siki u. 6/B. 6724
 Kaposi János f. i. s. d. docens Szeged, Bors u. 1.
 csúcsai f. i. s. d. docens Szeged, Siki u. 10.
 Csiki János f. i. s. d. docens Szeged, Siki u. 2.
 Odor János f. i. s. d. docens Szeged, Siki u. 2.
 János János f. i. s. d. docens Szeged, Siki u. 12.
 Kovács János f. i. s. d. docens Bp. Zrínyi u. 18.
 Görömbösi András f. i. s. d. docens Debrecen, Pólya u. 110.
 Zoltán János f. i. s. d. docens Bp. Bors u. 141-143. B. A. 18.
 János János f. i. s. d. docens Kecskemét, Huzar u. 14. u. 20. IV. 13. 6000
 Balogh János f. i. s. d. docens Szeged, Rókusai k. 3/3. 6726
 Székely László f. i. s. d. docens JATE Önkormányzati Kormányzat Tanszék

Gregor János a Magyar Népköztársaság Kiváló művésze
 6720 Szeged Nagy János u. 1. operabíró.
 Gregor János a Magyar Népköztársaság Kiváló művésze
 6720 Szeged Nagy János u. 1. orvos
 Dr. Dobos János f. i. s. d. docens Szeged, Kismarton u. 15.
 Balogh János mérnök 6725 Szeged, Keresztút u. 13. sz.
 Pataki János f. i. s. d. docens Szeged, Siki u. 15.
 6720 Szeged, Siki u. 15.
 Tóth János grafikus Szeged, Siki u. 24-26.
 Dr. Hajdu János a Magyar Népköztársaság Kiváló művésze, Szeged, Siki u. 8.
 Dr. János János a JATE Kiváló művésze 6726 Szeged, Siki u. 9.
 Dr. Pálfi János egyet. tanár JATE NÖVÉLETTANI Tanszék Szeged, Siki u. 12/1. 6725.
 Kis János szerkesztő-nyomtatás, 6721 Szeged, Partizán u. 13-15.
 vizsgálati képviselő

TELKES GYÖRGY

1955-ben az MDP Szegedi Városi Bizottság kulturális osztályának vezetője. 1956-ban az MDP Szegedi Városi Bizottság tudományos és köznevelési osztályának vezetője, a forradalom alatt, 1956. október 26.-án leváltották.

Források:

Délmagyarország 1955. augusztus 7, 1956. október 26.

TOMBÁ CZ IMRE (Szeged, 1897. október 17. – Szeged, 1982. szeptember 3. Remes Erzsébet)

Iskolai végzettsége 6 elemi, eredeti foglalkozása szabósegéd. 1915-től Budapesten dolgozott, szakszervezeti tag volt. 1916-ban belépett az SZDP-be. 1919-ben vöröskatonaként szolgált. 1922-ben visszatért Szegedre. 1927 és 1931 között a szegedi szakszervezeti bizottság függetlenített titkár-helyettese. 1930 és 1940 között az SZDP szegedi vezetőségi tagja. 1932-33-ban napszámosként dolgozott. 1944 áprilisában néhány hónapra internálták. 1944 októberétől a közmunkaügyeket intézte a városvezetés megbízásából. 1945-től az MKP tagja, majd hamarosan, 1946-tól, az **MKP Szegedi Városi Bizottság elnöke**. Egy instruktori jelentés szerint az MKP „központban foglalkoznak Tombá cz elvtárs leváltásával. ... Erre szükség is van, amit maga Tombá cz elvtárs is szükségesnek tart. ... Tombá cz elvtárs nem képes arra, hogy irányítson.”

A leváltásra azonban csak 1948-ban kerül sor, amikor kinevezték a Szegedi Belkereskedelmi Igazgatóság vezetőjének. 1949-től a Szegedi Erdőgazdaság igazgatója. 1950 szeptemberében a Szegedi Városi Tanács vb. ipari és kereskedelmi osztályának vezetője, majd még ennek az évnek az októberében a tanács vb. elnök-helyettese. Egy dokumentum szerint ekkor az a vélemény róla, hogy „széles látókörű, komoly általános műveltséggel és politikai képzettséggel rendelkezik. Szeged dolgozói előtt nagy tekintélye van.” 1956. október 27.-én a kommunista múltja ellenére sikerül bejutnia a szegedi városi Forradalmi Nemzeti Bizottság elnökségébe. A forradalom leverése után, 1956. november 6.-tól a Szegedi Városi Tanács vb. elnöke lett. A városházán megtartott 1956. november 13.-i munkástanácsi értekezleten kijelentette: „Akik az építést szolgálják, félelem nélkül nyilatkozhatnak. Bántódása nem történik és nem is történhet senkinek. ... Az első pillanattól kezdve megtettem mindent a hat ember (szegedi forradalmárok, akiket 1956. november 6.-án a szovjet csapatok hurcoltak el – BL) kiszabadításáért. A legdurvább baklövés volt ezek lefogása. Ez a legdurvább megsértése volt az egyéni szabadságnak”.

Amikor megszilárdult a kommunisták hatalma Szegeden is, alaposan megváltozott Tombá cz Imre véleménye és a megtorlás szolgálatába állt. Hamarosan azonban ismét kiderül róla, hogy a korábbi vélemény a helytálló vele kapcsolatban. Ismét alkalmatlannak bizonyul az ügyek vitelére. Az MSZMP Intéző Bizottság 1957. január 29.-i ülésén Kiss Károly kijelentette: „Olyan város, mint pl. Szeged káder szempontból nagyon gyengén áll. ... A tanács élén erre a munkára alkalmatlan emberek dolgoznak. ... A tanácselnök Tombá cz Imre teljesen tehetetlen a tanács élén.” Ezért, kissé ugyan megkétséve, de le-

váltották és 1958-ban nyugállományba helyezték. Közben azonban még tanúskodott a Szegedi Megyei Bíróság tárgyalásán 1958. január 3.-án a Perbíró József és társai elleni megtorló büntetőperben: „Már kezdetben lehetett látni azt, hogy ez a mozgalom ellenforradalmi tendenciájú. ... Dénessel (Dénes Leó, 1956. októberében a Szegedi Városi Tanács elnöke – BL) úgy találtuk, hogy Perbíró bevétele a végrehajtó bizottságba az ellenforradalom után szükséges. Én akkor is mondtam, és a pártban is nem egyszer hangoztattam, hogy Perbíró minden hájjal megkent kiismerhetetlen ember, de abban az időben úgy találtuk, hogy szükség van rá.”

Források:

PIL 274. f. 16. csop. 91. ő.e.

MNL 276. f. 56. csop. 14. ő.e. - 276. f. 54- csop. 300. ő.e. - 288. f. 5. csop. 13. ő.e.

ÁBTL V-145747 - V-145747/2

Szegedi Néplap 1956. december 19.

Délmagyarország 1948. február 3. - 1948. május 30.

TÖRKÖLY FERENC (Maroslele, 1924.- 2006. Kurusa Mária)

Eredeti foglalkozása fogtechnikus. Egy dokumentum szerint „már a felszabadulás előtt tevékenyen részt vett Szeged város forradalmi munkásmozgalmában. A felszabadulás után mindvégig felelős tisztségeket viselt.” 1944-től MKP tag. 1956-ban az MDP Szegedi Városi Bizottság munkatársa volt. Az előbbi dokumentum folytatása szerint „az 1956. októberi ellenforradalom idején és november hónapban az elsők között volt, aki megkezdte az MSZMP és a fegyveres alakulatok (karhatalom, rendőrség) megszervezését”. 1956 november elején az MSZMP Szegedi Városi öt tagú Intéző Bizottság egyik tagja. A forradalom leverése után egy ideig maga is „pufajkás” karhatalmista volt. Egy másik – későbbi - dokumentum szerint „a Pártban 1957-től volt vezető beosztásban.” 1957-ben az MSZMP Szegedi Városi Bizottság kádere. 1 éves pártiskolát végzett, majd 1958-ban az **MSZMP Szegedi Városi Bizottság PTO vezetője** lett. 1979-ben, 55 évesen orvosi javaslatra vonult nyugállományba.

Források:

MNL 288. f. 7. csop. 11. ő.e. - 288. f. 7. csop. 571. ő.e. - 288. f. 21(1957) csop. 3. ő.e. - 288. f. 21(1958) csop. 15. ő.e.

Szeged Népe 1956. november 9.

Délmagyarország 1958. április 3.

TÖRÖK ANTAL

1950-ben előbb az **MDP Csongrád Megyei Bizottság** tagja, majd **mezőgazdasági osztályának vezetője**.

Források:

MNL 276. f. 88. csop. 997. ő.e. - 276. f. 106. csop. 30. ő.e.

TÖRÖK JÓZSEF (Szentés, 1925. április 1.)

1945-től tagja az MKP-nak. 1945 és 1957 között a Belügyminisztérium állományában teljesített szolgálatot, különböző vezető beosztásokban, volt pl. a Rendőrtisztképző Iskola parancsnoka is. 1957-ben megkapta a Munkás Paraszt Hatalomért Emlékérem kitüntetését. 1957-től függetlenített pártmunkás lett. 1957. szeptembertől az MSZMP Szentési Járási Bizottság agitációs és propaganda osztályának vezetője, majd a mezőgazdasági osztály, végül a PTO vezetője. Ezek után lett az MSZMP Szentési Járási Bizottság titkára, majd I. titkára. 1962-től az MSZMP Szegedi Járási Bizottság I. titkára lett. 1974-től lett az **MSZMP Szegedi Városi Bizottság I. titkára**. Egy dokumentum szerint „*munkájával nagymértékben hozzájárult ahhoz, hogy az elmúlt években Szeged város politikai és gazdasági élete egyenletesen fejlődött.*” 1985-ben vonult nyugállományba.

Források:

MNL 288.f. 5. csop. 274. ö.e. - 288. f. 7. csop. 712. ö.e. - 288. f. 8. csop. 281. ö.e. - 288. f. 22(1986) csop. 33. ö.e.

TÖRÖK LÁSZLÓ (Szentés, 1925. Papdi Eszter)

Iskolai végzettsége 2 gimnázium, eredeti foglalkozása kubikus. 1937 és 1940 között Szentésen dolgozott, mint mezőgazdasági munkás. 1941-től kubikus volt az ország különböző vidékein. 1945-ben belépett az MKP-ba, majd rendőr lett, rövid ideig politikai nyomozó, ahonnan 1946-ban leszerelték. 1948-ig földműves munkával foglalkozott. 1949-ben 1 hónapos pártiskolát végzett, majd az MDP Szentési Járási Bizottság agitációs és propaganda osztályon lett politikai munkatárs. Beiskolázták az 1 éves pártiskolára, amit elvégezve, 1950-ben az MDP Központi Vezetőség agitációs és propaganda osztályán kapott beosztást. 1954-ben az MDP Szentési Járási Bizottság I. titkára lett. 1956 novemberében az MSZMP Szentési Járási Intéző Bizottság titkára. Egy jellemzése szerint „*munkáját minden beosztásban lelkiismeretesen végezte. A párt politikájának szellemében dolgozik. 1956-ban, az októberi események alatt helyt állt, utána aktívan részt vett a párt újjászervezésében.*” 1956. decembertől 1957. júniusig az MSZMP Csongrád Megyei Bizottságon PTO vezető, majd ismét az MSZMP Szentési Járási Bizottság I. titkára. 1957 szeptemberétől az SZKP Politikai Főiskoláján tanult Moszkvában. Tanulmányai befejeztével 1960-ban az **MSZMP Csongrád Megyei Bizottság I. titkára** lett. 1962-ben felmentették ebből a beosztásból, mert „*a megyében jelentkező erkölcsi és gazdasági vonatkozású hibákkal szemben nem képes a szilárdabb, következetesebb vezetést biztosítani.*”

Források:

PIL 16. f. 6. dob. 34. dosszié.

MNL 276. f. 54. csop. 304. ö.e. - 276. f. 62. csop. 33-34. ö.e. - 276. f. 88. csop. 996. ö.e. - 288. f. 5. csop. 165. ö.e. - 288. f. 5. csop. 279. ö.e. - 288. f. 8. csop. 281. ö.e. - 288. f. 21(1957)csop. 19. ö.e. - 288. f. 88. csop. 996. ö.e.

Szegedi Néplap 1956.november 13.

TRISCHLER FERENC (Szőreg, 1900. április 26. - 1971. Nagy Katalin)

1919-ben vöröskatona volt. 1945-ben az Újszegedi Kendergyárban a szakszervezeti üb. elnöke. 1950-ben a Rostkikészítő és Termeltető Nemzeti Vállalat vezetője. Utána 1956-ig az **MDP Szegedi Városi Bizottság politikai munkatársa**. A forradalom leverése után „pufajkás” karhatalmista. 1957-től a megtorló büntetőperekben népi ülnök.

Források:

PIL 16. f. 14. doboz 111. dosszié.

BM BK. I. doboz 22. ö.e.

TULIPÁNT JÓZSEF

1948-ban az **MDP Csongrád Megyei Bizottságon káderes**.

Források:

PIL 283. f. 283. ö.e.

TULKÁN ISTVÁN

1945-től az MKP tagja. 1953-tól az **MDP Szegedi Városi Bizottságon az ipari osztály vezetője**.

Források:

PIL 16. f. 14. doboz, 99. ö.e.

Délmagyarország 1955. június 21.

TÚRI JÓZSEF (1907)

Iskolai végzettsége 6 elemi, eredeti foglalkozása kőműves, téglagyári munkás. 1944-ben munkaszolgálatot teljesített, ahonnan megszökött és Szegeden bujkált. 1944 év végén belépett az MKP-ba. 1946-ban az MKP-ban alapszervezeti titkár volt. 1949-ben az MDP Szegedi Városi Bizottság munkatársa, volt káderes, majd szövetkezeti felelős. 1950-es minősítése szerint „*a helyi nemzetiségi kérdéseket és a Titoék elleni harcot elég jól érti.*” Ebben az időben 3 hónapos pártiskolát végzett, utána az **MDP Szegedi Járási Bizottság titkára** lett.

Források:

MNL 276. f. 54. csop. 111. ö.e. - 276. f. 88. csop. 995. ö.e. - 276. f. 88. csop. 999. ö.e.

Délmagyarország 1951. január 3.

VÁCZI SÁNDOR (Szegvár, 1920. november 16.)

Iskolai végzettsége 6 elemi, majd mezőgazdasági technikum. Eredeti foglalkozása gazdasági cseléd, később kubikus. 1941-től teljesített katonai szolgálatot. 1944-ben a lengyelországi fronton átszökött a szovjet csapatokhoz, hadifogságba került, ahonnan 1945-ben tért haza. Azonnal belépett az MKP-ba és az új hadseregbe, ahol 1946-ig Székesfehérváron szolgált. Leszerelésétől 1947-ig az MKP szegvári községi alapszervezet titkára volt. Még ugyanebben az évben az MKP Csongrád Megyei Bizottság közigazgatási felelőse lett, majd 1948-ban ugyanott – de már az MDP-ben – káderes, 1949-ben pedig titkár. 1949-ben az MDP Központi Vezetőség káder osztályán lett politikai referens, majd 2 éves pártfőiskolára küldték.

Közben 1950 nyarán a Délmagyarország napilapban, egy írásában kiadta a jelszót: „Előre a Magyar Dolgozók Pártja, Rákosi Mátyás elvtárs vezetésével az aratás, a cséplés, a gabonabegyűjtés teljes sikeréért.” Ugyanebben az évben egy megyei pártértekezleten kijelentette: „A nemzetközi helyzetet változatlanul a béke és az imperialista tábor erőinek élesedő küzdelme jellemzi. ... A Titó fasiszták fokozzák aknamunkájukat a Szovjetunió, a népi demokráciák és saját munkásosztályuk ellen.” 1950. június 19.-én, az MDP Csongrád megyei pártbizottsági ülésen is harcot hirdetett: „A döntő, hogy a klérus párton belüli befolyását szüntessük meg, vagyis megállapítsuk, hogy kik vannak párttagjaink között az egyházi tanácsnak a tagjai, és amennyiben nem hajlandók álláspontjukat megváltoztatni, az a feladatunk, hogy ezeket kizárjuk. ... Az egyházi tanácsba be vannak vonva jobboldali szociáldemokraták, kulákok és párttagjainkon keresztül tudomást szereznek pártéletünkről. Nekünk tehát meg kell nézni, hogy milyen gyűlevész társaság ez és meg kell semmisíteni”.

Politikai tanulmányai befejeztével az MDP Heves Megyei Bizottság I. titkára lett. Ebben a beosztásban azonban egy minősítése szerint „nem tudta megoldani feladatát. Magatartásában sok diktatórikus vonás van. Nem rendelkezik olyan általános műveltséggel, mint amilyennel egy megyei titkárnak rendelkeznie kell.” 1954-ben „helytelen vezetési módszerei miatt leváltották, és ezért félték tőle az elvtársak”. Leváltásától 1956 decemberéig az MDP, majd az MSZMP Törökszentmiklósi Járási Bizottság titkára lett. „Az ellenforradalom idején nem hátrált meg. November 4.-én a törökszentmiklósi pártmunkásokból fegyveres egységet szervezett. Lefegyverezték az ellenforradalmárokat. 1956 decemberétől a karhatalmi R-csoport vezetője, ahol keményen harcolt az ellenforradalmi erők ellen”. 1957-ben kinevezték a Jászberényi Járási Rendőrkapitányság vezetőjének, ami nem tartott sokáig, mert még ebben az évben az MSZMP Szolnok Megyei Bizottságon a PTO vezetője lett, 1960-tól pedig titkár.

1972-ben saját kérésére nyugállományba vonult. Ekkor megállapították róla, hogy „12 éve a Szolnok Megyei Pártbizottság titkára. Munkáját kedvezőtlenül befolyásolta képessége, eléggé merev és erőszakos munkamódszere. Az utóbbi időben egyre inkább gondot okoz, hogy Váci elvtárs nem tudja feladatát ellátni, amit maga is érez, ezért arra a következtetésre jutott, hogy nyugdíjaztatását kéri.” (17. és 18./a – b – c számú mellékletek)

Források:

PIL 283. f. 283. ö. e.

MNL 276. f. 54. csop. 200. ö. e. – 276. f. 54. csop. 303. ö. e. – 276. f. 55. csop. 1. ö. e. – 276. f. 55. csop. 83. ö. e. – 276. f. 88. csop. 986. ö. e. – 276. f. 88. csop. 993. ö. e. – 276. f. 88. csop. 997. ö. e. – 288. f. 5. csop. 181. ö. e. – 288. f. 7. csop. 14. ö. e. – 288. f. 7. csop. 402. ö. e.

Délmagyarország 1950. július 2.

VAD JÁNOS (Hódmezővásárhely, 1902. október 16. – Hódmezővásárhely, 1972. december 8.)

Iskolai végzettsége 4 elemi és tanonciskola. Eredeti foglalkozása molnár segéd. 1917-től volt szakszervezeti tag. 1919-ben a KIMSZ városi titkára volt Hódmezővásárhelyen, az akkori kommunista diktatúra bukása után napszámos. 1923 és 1938 között molnárként dolgozott. Közben 1922-től az SZDP tagja, egy idő után a helyi – városi – vezetőségnek is a tagja. 1932-ben belépett a KMP-be, ekkor az SZDP kizárta soraiból. 1934-ben letartóztatták és kommunista felforgatás miatt 4 év 6 hónap börtönre ítélték. Szabadulása után REF alatt állt. 1940-ben munkaszolgálatra hívták be. A II. világháború alatt 1944 őszéig még kétszer volt letartóztatva. 1944 októberétől Hódmezővásárhelyen szervezte az MKP-t. 1944 decemberében tagja lett az Ideiglenes Nemzetgyűlésnek. 1945-ben 2 hónapos pártiskolát végzett és utána a hódmezővásárhelyi rendőrség vezetője lett. Egy súlyos autóbaleset után a SZÖVOSZ megyei szervezője. 1951-54 között a Csongrád Megyei Terményforgalmi Vállalat telepvezetője. 1956 novemberében szervezte az MSZMP-t és ő lett a Hódmezővásárhelyi Városi Bizottság titkára, egyben az MSZMP Csongrád Megyei Ideiglenes Intéző Bizottság tagja. 1957 májusában nyugállományba vonult.

Források:

PIL 274. f. 25. csop. 48. ö. e.

ÁBTL V-145869/1

Szegedi Néplap 1956. november 13.

VARGA DEZSŐ (Hódmezővásárhely, 1926. január 12. Fricskó Zsuzsanna)

Eredeti foglalkozása fizikai munkás, kereskedő segéd. 1945-től az MKP tagja. 1949-ben különböző munkahelyek után személyzeti vezető lett a Tejipari Nemzeti Vállalatnál. 1951 és 1961 között hivatásos katonatiszt – légoltalmi tiszt – volt. Egy éves tisztiiskola után századosi rendfokozatban Csongrád megye légoltalmi törzsparancsnoka lett. 1956 októberében részt vett az MDP Csongrád Megyei Bizottság védelmében. 1957-ben megkapta a Munkás Paraszt Hatalomért Emlékérem kitüntetését. 1960-ban leszerelt. 1961-től függetlenített pártmunkás, az MSZMP Csongrád Megyei Bizottságon gazdasági és ügykezelési osztályvezető. Később, 1969-től, az MSZMP Szegedi Városi Bizottság gazdasági titkára volt. Közben 1966-ban a Szegedi Tudományegyetemen jogi diplomát szerzett, 1971-ben elvégezte az MSZMP Politikai Főiskoláját. 1977-től az MSZMP Makói Járási Bizottság I. titkára. 1987-ben nyugállományba vonult.

Források:

MNL 288. f. 7. csop. 777. ö.e.

VARGA KOVÁCS JÁNOS (1928)

Iskolai végzettsége pedagógiai főiskola, eredeti foglalkozása tanító. 1948-49-ben Makón, 1950-51-ben Hódmezővásárhelyen tanított. 1950-től MDP tag. 1955-ben az **MDP Csongrád Megyei Bizottság agitációs és propagandaosztályon köznevelési felelős.**

Források:

MNL 276. f. 56. csop. 14. ö.e.

VASTAGH PÁL (Nagyszénás, 1946. szeptember 23.)

Iskolai végzettsége jogi egyetem. 1966-tól tanult a Szegedi József Attila Tudományegyetemen és ebben az évben lett az MSZMP tagja is. 1971-ben kapott diplomát s az egyetemen maradt, mint a KISZ bizottság függetlenített titkára. 1973-ban tanársegéd, 1977-ben adjunktus. 1972-től a KISZ Központi Bizottság egyetemi és főiskolai tanácsának elnöke, a KISZ Központi Bizottság intézőbizottságának tagja. 1983 és 1986 között az SZKP Központi Bizottság Társadalomtudományi Akadémiáján tanult. 1987-ben egyetemi docens, az MSZMP egyetemi bizottság tagja. 1988-ban jogi kari dékán. Még ebben az évben az **MSZMP Csongrád Megyei Bizottság I. titkára** lett. 1989-ben kiállt a munkásörtség mellett.

Források:

MNL 288. f. 5. csop. 1045. ö. e.

VECSERI BÁLINT (Szentes, 1883. január 29. – Szentes, 1954. szeptember 20.)

Iskolai végzettsége 6 elemi. Az 1920-as évektől kezdve SZDP tag volt. 1934-ig foglalkozása napszámos, kubikus, utóbbi vasúti építkezésen, Budapesten. Az 1930-as évek elejétől kapcsolatban állt az illegális kommunista mozgalommal. 1934-ben ezért börtönbe is került, szabadulása után Budapestről kitiltották, REF alatt állt. 1944. áprilisban néhány hónapra internálták. 1944 novemberében tagja lett az MKP-nak **Szentesen**, egy rövid ideig a **városi MKP alapszervezet titkára**. Tagja volt az Ideiglenes Nemzetgyűlésnek. 1945-46-ban az UFOSZ vezetőségében dolgozott, majd visszavonult a politikától.

Források:

ÁBTL V-87580, - V-93039.

VERESKA ANDRÁS (Medgyesegyháza, 1914 – 2004)

Iskolai végzettsége 6 elemi, eredeti foglalkozása cipészsegéd. 1949-ben az MDP Szegedi Városi Bizottság politikai munkatársa. 1951-től az MDP Szegedi Városi Bizottság adminisztratív osztályának vezetője. 1954. márciustól az MDP Szegedi Városi Bizottság agitációs és propaganda titkára. 1956 őszén az **MDP Szegedi Városi Bizottság II. titkára**, az I. titkár távollétében (Ladányi Benedek pártfőiskolán tanult) az MDP elsőszámú vezetője Szegeden. 1956. október 27.-én az Ideiglenes Városi Munkástanács – később Néptanács, majd Forradalmi Nemzeti Bizottság – megalakulásakor kijelentette: annyira gyűlöli Rákosit és Gerőt, hogy legszívesebben ő tenné a nyakukra a kötelet. A forradalom leverése után a megingását nem bocsájtották meg neki. Pedig 1957. december 27.-én a Szegedi Megyei Bíróság tárgyalásán a Perbíró József és társai elleni megtorló büntetőperben tanúként kijelentette: „*A Néptanács zöme gazember társaság volt és ezek nem képviselték a munkásosztályt. ... Perbíró volt az egész ellenforradalom alatt a legráfínáltabb, mert még minket is megtévesztett. Perbíró rafináltabb politikus, mint Kádár elvtárs. Perbíróról az a véleményem, hogy egy lacibetyár, egy csirkefogó és még nem is tudom, hogy minek nevezzem.*” Eltávolították a pártapparátusból. 1956 végén és 1957-ben még egy ideig a szegedi III. kerületi tanács elnöke és a városi tanács vb tagja volt, majd végleg háttérbe szorították.

Források:

MNL 276. f. 88. csop. 996. ö.e. - 276. f. 88. csop. 999. ö.e.

ÁBTL V-145747, - V-145747/2.

Délmagyarország 1949. március 4. - 1954. március 13. - 1956. december 19. - 1957. április 24.

MAGYAR DOLGOZÓK PÁRTJA

Csongrádmegyei Bizottság
HÓDMEZŐVÁSÁRHELY

TELEFON: 301, 321, 341

449

Hódmezővásárhely, 1950. március 22-én.

.....39/250..... ikt. szám.
VS/BJ.

Magyar Dolgozók Pártja, Központi Vezetősége!

Szervezési Osztály, Gál elvtársnak!

B u d a p e s t.

Kedves Elvtárs!

1950 március hó 15-én délután kb. 4 órakor Riger Béla 6 éves kisgyerek az államosított "Jód" féle téglagyár területén lévő kb. 200 kévényi csutkaszárát meggyújtotta. Kb. 200 kévé csutkaszár égett el, majd a tűz belekapott a szárító színekbe. A tüzet a tűzoltóság lokalizálta. A kár kb. 200 Ft.

A téglagyár nincs üzembe. A volt tulajdonosa Jód József szintén a téglagyárterületén lakik. A volt tulajdonosnak a lakásának tornácáról vette le a kisgyerek a gyufát, mely oda volt kihelyezve, valószínű abból az célból, hogy a mindig ott játszadozó gyerek azt elvigye és vele tüzet okozzon.

A kisgyerek Riger Béla, az éjjeli ór keresztfia, az éjjeli ór neve: Parkas Sándor.

Minden gyanu arra irányul, hogy a volt tulajdonos tudatosan helyezte el a gyufát a tornácra. Ezidél nem ismerte el, viszonyt semmi konkrétum arra nézve nincs, hogy a volt tulajdonost látták volna elhelyezni a gyufát, vagy korábban célzásokat tett volna az üzem megsemmisítésére.

Elvtársi üdvözléssel:

Váci Sándor
Vécsi Sándor
megyei titkár.

ORSZÁGOS LEVÉLTÁR

289

Váci Sándor, az MDP Csongrád megyei bizottság titkárának 1950. március 22.-i levele az MDP Központi Vezetőség Szervezési Osztályának egy „gyűjtöttagással” kapcsolatban.

17. számú melléklet

MAGYAR DOLGOZÓK PÁRTJA

Csongrádmegyei Bizottság
HÓDMEZŐVÁSÁRHELY

TELEFON: 301, 321, 341

Hódmezővásárhely, 1950. június 23-án.

.....71..... ikt. sz VS/BJ.

Magyar Dolgozók Pártja, Központi Vezetősége!

Szervezési Osztály!

B u d a p e s t.

Kedves Elvtársak!

A határ sávbán lévő nem kívánatos elemek kitelepülésével kapcsolatos feladatokat végrehajtottuk, vagyis biztosítottuk, hogy a Központi által meghatározott községekben, a meghatározott számú családok utnak induljanak. Megyénk területéről 71 család került kitelepítésre.

Az akció előkészítése megfelelően volt megszervezve egy Párt vonalon, mint a rendőrség, Államvédelmi Hatóság, Államvédelmi határőrség szervezetéből. A kioktatás a Megyebizottság 22-én este fél 7 órakor történt, a rendőrség kötelekeiél 22-én este 9 órakor, amelyen a Megyebizottság tagjai is részt vettek, akik ebbe a munkába be voltak vonva. A rendőrök a kioktatás után megkapták, hogy hova fognak menni. 12 órakor Szegedről a Kerületi Kapitanyság épületéből a rendőrök a meghatározott helyekre ellettek indítva. Utána kiindítottuk az ellenőrző csoportokat, amely állt a Megyebizottság 1 tagjából, az Államvédelmi osztály 1 tagjából, a Kapitanyság 1 tagjából. Ezek leellenőrizték, hogy a rendőrök megfelelő időben a helyszínre kiérkeztek-e, bent vannak e községi jegyzők, illetve Párttitkárok.

A leellenőrzés után feladatukká tettük, hogy minden egyes területen biztosítsák, hogy haigalva 3 órakor minden egyes területen az akciót megkezdjék. A karnatalmi szervek személyzete az akciót mindenütt 3 órakor pontosan megkezdte.

Tapasztalható volt egyes helyeken, mint pl. Lengyelkápólnán bizonyos foku ingadozás, ahol a főjegyző, míg az elvtársak fel nem léptek határozottan nem adott kellő tájékoztatást a rendőrség szerveinek, hogy melyik kuliak, hol lakik. De tapasztalható volt olyan jelenség is, mint Pusztamérgesen, ahol Nagyvilás Mihály vezetőjegyző azt a kijelentést tette, hogy miért haborgatják ötöt ének idején. Az mellett az ingadozás mellett mutatkozott egyes helyeken, egyes rendőrségi személyek munkájában bizonyos foku tévovázás, ami ugyancsak Lengyelkápólnán mutatkozott meg, ahol a községi főjegyző ingadozásával szemben nem léptek fel határozottan.

Mindezen hibák dacára az akció idejében beindult és a Belügyminisztérium által megadott határidőre biztosítva volt, hogy a kuliakok összekapcsoljanak, illetve a vasut állomásra kimenjenek. Ellenállás a kuliakok részéről nem volt tapasztalható, álláspontjuk tulajnyom többségbe az volt amikor közölték velül, hogy Állami Gazdaságba mennek, hogy jó hát ott ugys dolgozni fogunk. Általában az asszonyok részéről volt tapasztalható sirás, időhuzás, hogy ezáltal is felhívják a szomszéd lakók figyelmét magukra.

Az előkészítés során a felsorolt pár hely kivételével a pártszervezet titkáraink, rendőrségi szerveink, községi jegyzőink biztosították az akció szervezeti lebonyolítását. Legnagyobb hiba a vasut területén mutatkozott, ami kifejezésre jut abban, hogy a kuliakok és más ellenséges elemek a vasut állomáson már 3/4 10 órakor kint voltak, ezzel szemben a MÁV politikai osztály, az üzlet igazgatóság nem biztosította, hogy megfelelő gyorsasággal szállítsák ezeket be Szegedre.

276.5.88.02. 386.5.2.

Váci Sándor, az MDP Csongrád megyei bizottság titkárának 1950. június 23.-i levele az MDP Központi Vezetőség Szervezési Osztálynak a kitelepítések végrehajtási tapasztalatairól.

18/a. számú melléklet

Megtörtént pl. a Makói részen, hogy a mozdonyvezető Makón vizet vett, útdíjakon a kazánból a salakot tisztította, hőmezővársárhelyen ugyancsak vizet vett, hogy ezzel is huzza, halássza az időt. De mutatkozott a vasut szabotáló munkája úgyis, hogy amikor a kocsik beérkeztek Szegedre nem azon iparkodtak, hogy a kocsikat összekapcsolják, hogy ezzel is megkönnyítsék hatósági szerveink ellenőrző munkáját, hanem ezeket szétkapcsolták, különböző vágányokra tologatták, amelyet csak határozott intézkedés alapján sikerült megszüntetni.

Ugyanakkor megcsinálták az első szerelvény kiindításakor, amit 2 órákor indítottunk, hogy mielőtt a vonat kísért elvtársak átvették volna alapsan a kocsikat minden megkérdezés nélkül a kocsit kiindították, az utolsó kocsira már a rendőr elvtárs csak a lécsőre tudott felszállni. Ez a jelenség azt mutatja, hogy a közlekedésügyi Minisztérium részéről e kérdésben nem volt határozott intézkedés, nem ismerték feladataikat, de azontul, hogy nem ismerték feladataikat egész sereg szabotálás jelei is mutatkoznak, ami kifejezésre jut a felsoroltakon kívül abban is, hogy a park összeállításánál nem biztosították olyan kocsikat, amin fek volt, amelyet a vasútonk összeszedése után kellett beállítani. A második szerelvényt 16 óra 15 perckor indítottuk ki 127 személyrel, vagyis megyénk területéről összesen 260 személy került kitelepítésre.

A munka végzése közben nagymértékben kidomborodott a kulákságnak a klerikális reakcióval és más egyéb elemekkel való összefonódása és beépülése pl. Ászkén B. Nagy László kitelepítésre került, akinek a fia a demokratikus hadseregbe hadnagy. Azon az éjjelen, amikor a szülei kilettek telepítve ő maga is otthon tartózkodott. Ebben a kérdésben úgy intézkedtünk, hogy a katonai politikai osztályra előre behoztuk, de ennek a B. Nagy Lászlónak egy másik fia is van, aki szintén katona Szentesen.

Vagy pl. Imbó József, aki Klárafalváról került kitelepítésre, ennek a fia Szegeden a szőlőipari szakiskolán tanul, Szőregről kitelepítésre került Hunkó Vilmos fia Budapesten az építészeti szakiskolán tanul. De volt olyan jelenség is, hogy a kitelepültek között még párt tagok is szerepeltek és ez a példa is azt mutatja, hogy az ellenség mennyire iparkodik pártszervezeteinkbe beépülni. Ilyen eset volt Ottomóson, ahol a kitelepítésre kerülő Bus Péter Pártunk tagja volt, ugyancsak pártunk tagja volt Börcsök János, aki Várostantyáról került kitelepítésre, ennek a fia Baján az Erdészeti iskolán gyakoronok. Vagy pl. Ömbácz Ferenc, aki Ászkáról került kitelepítésre, ennek a veje Szegeden rendőr.

Volt olyan jelenség a karhatalmi szerveink részéről, mint pl. Szegeden a vasut állomásnál az egyik rendőr leszállt a vonatról a puskáját pedig ott hagyta a kulákok között. De volt egy községben olyan jelenség is tapasztalható, hogy egyik rendőrről a parancsnokának azt jelentette, hogy az illető kuláknál, amely kitelepítésre került van két öltöző ruha és más egyéb fehérnemű is. Ez a jelenség azt mutatja, hogy rendőreink között is érvényesül egy-egy ilyen akció végrehajtásánál az ellenség befolyása. Mindezekre a jelenségekre felhívtuk Vermes elvtárs fi yelmét, aki a "Ókapi-tánság vez. tője.

Mindezek mellett a jelenségek mellett az ellenség is szeretett volna pánikot előidézni, mint pl. Kiszomboron, ahol a kitelepítésre kerülteket kísérték ki az állomásra a papok elkezdtek harangozni, hogy ezzel összezúdítsák a község lakosságát. Ezt az akciót a papoknak nem sikerült végrehajtani, mert mielőtt a harangozást megkezdtek küldtük az ÁVO-s elvtársat a paphoz, hogy állapítsa meg miért harangoznak, a pap olyan kijelentést tett, hogy azért harangoznak ilyen hosszan, mert egyszerre két halottja is van a községnek.

Általában a dolgozó parasztságunk véleménye nem volt rossz az akcióról, különösen nagy helyesléssel találkozunk ez termelőszövetkezeti csoportjainknál pl. Tápén a "Báldmüves Szövetkezetbe azt beszélték, hogy a népidemokratikus kormányunk jól látja, hogy kit kell elvinni, mert a községből, akik kitelepítésre kerültek ezek voltak a reakció hangadói.

A hibákat és hiányosságokat a helyszínen sikerült kijavítanunk és az ellenség munkáját megakadályozni. Sikerült az akció biztosítását megszerveznünk és azt végrehajtani. Ellenállás, vagy provokáció egyetlen esetben sem történt.

Az akcióval kapcsolatban, most hogy ezek a személyek kilettek telepítve biztosítottuk, hogy az állami szervek illetékes osztályai azonnal intézkedjenek abban, hogy a jószágokat, egyéb gazdasági felszereléseket és a romlandó élelmet azonnal juttassák a termelőszövetkezeti csoportjainknak. Ugyancsak intézkedtünk abba is, hogy a legrövidebb időn belül feldolgozzák, hogy ezek közül a kulákok közül hánynak nincs learatva a gabonája, hogy ezekre a területekre megfelelő munkát mozgósítsunk.

Ezekre a területekre vasárnap a legjobb falujáróinkat fogjuk kivinni Szegedről és üzemekből, hogy dolgozó parasztságunkat felvilágosítsák a kitelepített ellenségek akna munkájáról.

Elvtársi üdvözléssel:

Váczi Sándor
Váczi Sándor
megyei titkár.

ZOMBORI JÁNOS (Szeged, 1911. – 1995.)

Iskolai végzettsége 2 polgári, eredeti foglalkozása kőműves segéd. 1939-ben a szegedi építőmunkások szakszervezetének vezetőségi tagja volt. 1944-ben belépett az MKP-ba. 1945-46-ban az Újszegedi Kendergyár újjáépítésén dolgozott. 1948-tól szegedi szakszervezeti szakmaközi titkár volt. 1950. júniustól az **MDP Szegedi Városi Bizottság titkára**. Igyekezett megfelelni az elvárásoknak és követni az éppen aktuális irányvonalat.

Az MDP Csongrád Megyei Bizottság 1950. július 19.-i ülésén kijelentette: „*A jobboldali szociáldemokraták felkutatásában nagy szerepük van a személyzeti felelősöknek, úgy, hogy nekünk foglalkoznunk kell a személyzeti felelősökkel. Elsősorban a vállalati személyzeti felelősök feladata, hogy figyelemmel kísérjék az ellenséges elemeket, természetesen ebben a munkában az üzemi alapszervezeteknek nagy segítséget kell adni.*” Ebben az időszakban a jobboldali szociáldemokraták – az MDP-be át nem vettek – még az egyik fő belső ellenséges kategóriának számítottak.

Hasznos lehet a Zombori-korszak megismerése céljából egy idézetet kiragadni Kiss Károlynak az MDP Központi Vezetőség 1953. június 27-28-i ülésén elhangzott felszólalásából: „*Túri Géza, a szegedi egyetemi pártbizottság függetlenített titkára ez év elején utasítást adott az egyetemi tanárok és értelmiségi dolgozók rokonságának, régebbi és mai baráti kapcsolatainak, felelőségeik rokonságának feltérképezésére. ... Ezt a kutató munkát az egyetem technikai munkatársaira, gépészekre, fűtőkre, takarítónőkre bízta. Ezek ismét más kommunistákat bíztak meg az adatok összehordásával. Több hónapos kutatás, rengeteg szegedi polgár meghallgatása és faggatása után Túri Géza párttitkár 50 egyetemi értelmiségi dolgozóra vonatkozó, általuk feltérképezett anyagot adott át Zombori János elvtársnak, a szegedi városi pártszervezet titkárának, aki megdicsérte ezért a jó munkájáért. Ezt az egyéni életüket és a rokoni kapcsolataik ügyében végzett nyomozást az érdekeltek természetesen észrevették. Sokan megjedtek. Jelentést senki nem mert tenni pl. arról, hogy esténként követték őket, hogy kivel tartanak barátságot. Csoda-e elvtársak, hogy ezek után a pártszervezet tekintélye az egyetemi tanárok és értelmiségiek között alaposan esett.*”

Zombori Jánost 1954-ben leváltották. Az ekkor kialakított vélemény róla: „*Munkájának és magatartásának legfőbb hibája, hogy kényelmes és öntelt. Nem szerették meg a városban sem a munkások, sem a pártszervezetek, de legkevésbé munkatársai. ... Politikailag nem elég képzett. ... Leváltását ő maga is kéri.*”

Források:

MNL 276. f. 52. csop. 24. ö. e. - 276. f. 54. csop. 103. ö. e. - 276. f. 54. csop. 310. ö. e. - 276. f. 88. csop. 986. ö. e. - 276. f. 88. csop. 997. ö. e.
Délmagyarország 1950. június 20.

ZÖLD SÁNDOR (Nagyvárad, 1913. május 19. – Budapest 1951. április 20. Kubányi Anna)

Iskolai végzettsége egyetem, eredeti foglalkozása orvos. 1919 után települt át Magyarországra Nagyváradról a családjával együtt. Érettségi után a debreceni egyetemen tanult és 1939-ben ott kapott orvosi diplomát. Már 1932-ben tagja volt az illegális kommunista pártnak, miközben 1936-ban az egyetemi Turul Szövetségben is tevékenykedett. 1942-ben Berettyóújfaluban volt orvos. 1944 második felében illegálisan élt. 1944 végén Bihar megye főispánja lett és tagja az Ideiglenes Nemzetgyűlésnek. 1944 decemberétől 1945 júliusig az Ideiglenes Nemzeti Kormány belügyminisztériumi politikai államtitkára. 1945 második felében az MKP Központi Vezetőség adminisztratív osztályának vezetője. 1946. novembertől az **MDP Szegedi Városi Bizottság titkára**, közben az MKP Csongrád Megyei Bizottság tagja. 1948 októberében visszakerült a Belügyminisztériumba adminisztratív államtitkárnak, egyben tagja lett az MDP Központi Vezetőségnek. 1950 májusában az MDP Politikai Bizottság tagja, 1950 júniusában belügyminiszter.

Az 1951 április 19.-i ülésén az MDP Politikai Bizottság „*tudomásul vette Zöld Sándor bejelentését és felmentette a belügyminiszteri teendők alól. ... Zöld Sándor elvtárs helyesen ismerte el a vele kapcsolatos kritikát. ... A Politikai Bizottság felszólította Zöld Sándort, hogy hibáinak okait fejtsse ki a Politikai Bizottság részére írásban. ... Zöld Sándor érezhetően megtörtén és önkritikusan válaszolt a kérdésekre, elismerte hibáit.*” Két nappal később, 1951 április 21.-én, ugyancsak a Politikai Bizottság ülésén – miután Kádár János és Kállai Gyula őrizetbe került - Rákosi Mátyás bejelentette: „*Zöld elvtárs önkritikát gyakorolt. Helyesen ismerte el a vele kapcsolatos kritikát. ... Tegnapelőtt Zöldet a belügyminisztériumi működés alól felmentettük. ... A Minisztertanács ülése után még elvégezte funkcióit. Utána hazament, kiirtotta a családját és öngyilkos lett. Kiirtotta az édesanyját, feleségét, gyerekeit.*” (19. számú melléklet)

Források:

PIL 274. f. 4. csop. 97. ö. e.

MNL 276. f. 53. csop. 72. ö. e. - 276. f. 53. csop. 73. ö. e. - 276. f. 55. csop. 36. ö. e. - 276. f. 106. csop. 85. ö. e.

Délmagyarország 1948. február 3.

ZSIBÓK ANDRÁS (Szegvár, 1922)

Iskolai végzettsége 6 elemi. A háború alatt katonai szolgálatot teljesített Szegeden. A front elől, a visszavonulás során Kőszegre került, ahol alakulatától megszökött, de szovjet hadifogságba került. Hazatérve belépett az MKP-ba és 1949-től a pártapparátusban dolgozott. Tagja volt a kisteleki járási pártbizottságnak, egy időben volt káderes, majd oktatási felelős. Innen az **MDP Csongrádi Járási Bizottságra** helyezték káderesnek. 1951-ben a Külkereskedelmi Minisztériumba került személyzeti osztályvezetőnek. Még ebben az évben az Agrimpex Külkereskedelmi Vállalatnál lett főosztályvezető. 1953-ban

a Monimpex Külkereskedelmi Vállalatnál igazgató. 1954-ben visszahelyezték a pártapparátusba és az MDP Csongrád Megyei Bizottság titkárának tervezték.

Források:

MNL 276. f. 54. csop. 303. ö.e.

ZSILÁK ANDRÁS (Magyarbánhegyes, 1922)

1950-ben az MDP Makói Járási Bizottság titkára. 1954-ben a Szentesi Járási Bizottság II. titkára.

Források:

MNL 276. f. 54. csop. 324. ö. e. - 276. f. 88. csop. 986. ö. e. - 276. f. 88. csop. 993. ö. e.

ZSURKÁN JÁNOS

1952-ben az MDP Szegedi Városi Bizottság agitációs és propagandaosztályának vezetője.
1952 júniusától az MDP Szegedi Járási Bizottság titkára.

Források:

MNL 276. f. 88. csop. 999. ö. e.

123

MAGYAR KOMMUNISTA PÁRT
NAGYSZEGEDI VÉGREHAJTÓ BIZOTTSÁGA
ARANY JÁNOS-UTCA 2.
TELEFON : 4-34, 4-33, 3-23

Kedves Révai elvtárs!

Kb. 2 hónapja felhívtam a helyi orosz parancsnokság figyelmét arra, hogy a velük barátságban lévő Horváth nevű egyén súlyosan kompromittálja őket a város lakossága előtt. Ez a Horváth nevű feketész spekuláns csibész tudorást szerzett az én fellépésemről s akciót kezdett ellenem. Mindenütt azt beszéli, hogy az orosz parancsnokság megbízta őt azal, hogy ellenem adatokat gyűjtsön, amiatt, hogy egyetemi hallgató koromban a Turul-ban dolgoztam. Ez régen elkoptatott lemez, de az orosz parancsnokság bedőlt ennek a hülyeségnek és - képzeld - vizsgálatot folytat ellenem. A városban elterjedt a híre, hogy engem az orosz parancsnokság el fog távolítani innen.

További pikantériája az ügynek, hogy a Horváth szoros kapcsolatban áll Shvoy-al, akit az én időmben löttünk ki a szegedi politikai életből. Most tehát úgy néz ki a dolog, hogy az "altábornagy ur" vissza akarja adni a kölcsönt és erre ezt a jószándéku, de nagyon korlátozott orosz katonai parancsnokot használja fel.

Im így álllok megfűrűdve a nagy politikai harcok előestőjén s még arra is kilátásom van, hogy a kedden Szegedre leérkező pesti orosz tiszt, aki az én ügyemben jön le, esetleg le is fogat. Nem mondom, kedves meglepetés lesz itt mindenki számára. Jellemző, hogy engem meg sem kérdezett ez a hülye eddig s amint Komócsin Zolinak mondotta ma, nem akar engem megsérteni aal, hogy erre vonatkozóan kérdéseket tegyen fel. A közvélemény egyrésze érdeklődéssel várja, hogyan lövi ki az orosz parancsnokság a Végrehajtóbizottság titkárát.

Nem tudom még megítélni, de úgy vélem, hogy nehezen tartóhatóvá vált a helyzetem itt Szegeden. Ennek a kérdésnek eldöntése nem az én feladatom, de sürgős intézkedést kérnék.

Szívesen üdvözl:

Szeged, 1947. július 19.

PIL

Zöld Sándor, az MKP nagyszegedi végrehajtó bizottság titkárának 1947. július 19.-i panaszkodó levele Révai Józsefnek az őt ért helyi támadásokról.

19. számú melléklet

KÖZSÉGI ÉS VÁLLALATI PÁRTTITKÁROK, EGYÉBB ALSÓSZINTŰ KÁDEREK

Ebben a rövid fejezetben a legalsó szinteken működő kommunista funkcionáriusok közül kerül megemlítésre néhány, főleg a kezdeti – MKP-s és MDP-s – időkből. Miként az előző fejezetben tárgyalt középszintű vezető káderek esetében sem volt lehetséges a teljességre való törekvés, ugyanez elmondható, de még fokozottabb mértékben, az alapszervezeti párttitkárokról, vagy egyéb alsóbb szintű funkcionáriusokról is. A kiragadott példák azt mutatják, hogy ez a szint, az előéletet, a képzettséget, a képességeket és az életvitelt tekintve hasonlóságot mutatott a fölöttük levő középkáder kategóriához. Ez talán azért sem lehet véletlen, mert bizony előfordult az is, hogy a középvezetői, netán magasabb szintű pártfunkciókba felkapaszkodottak is a legalsó szintről indultak el és jutottak, hol érdemeiknek megfelelően, hol érdemtelenül a magasabb tisztségekbe.

Különösen az 1944-45-ben párttisztségekbe kerültek között fordultak elő igen sajátos – és sajnálatos – esetek, ami főleg annak a következménye volt, hogy akkoriban szinte egyedüli követelmény a politikai megbízhatóság volt, vagy legalább annak nem is nagyon ellenőrzött látszata. Ez volt az az időszak, amikor Rákosi Mátyás, az MKP főtitkára, majd az MDP-nek is főtitkára sajnálkozva állapította meg, hogy főleg az alsóbb funkciókba kerültek esetében, de néha még a középszintű pártfunkcionáriusokál is, igen súlyos hiányosságok és hibák mutatkoztak az értelmi képességek, az iskolázottság, a szinte teljes műveletlenség, a vezetői rátermettség tekintetében. És ez volt az az időszak, amikor az egyébként úgy-ahogy megfelelő káderek esetében is szintén Rákosi Mátyás szükségéből s megengedően jelentette ki, hogy „*egy kis lopás nem számít*”, vagyis a múltban elkövetett, nem túl súlyos köztörvényes bűncselekményekért elítéltetések miatt szemet lehet hunyni.

A különböző pártban betöltött tisztségekhez a későbbiekben előírt állami iskolázottsági szintek előírásával, majd az ideológiai és politikai képzés mind erőteljesebb beindításával a kezdeti hiányosságok valamennyire csökkenthetők voltak, de a kívánt mértékű felzárkóztatás még évtizedek múltával is váratott magára.

Vegyünk most néhány kiragadott példát az említették igazolására.

Béres József (1923) kommunista volt, de nem pártkáder, hanem a Szakszervezetek Megyei Tanácsának tagja, a Közalkalmazottak Területi Bizottságának elnöke, akiről egy 1957-ben készült dokumentumban leírták, hogy „*ivott és nőtt*”, egy vele függőségi viszonyban levő kultúrotthon igazgatójával volt szerelmi viszonya. (Forrás: PIL 16. f. 14. doboz, 110. dosszié)

Bráth Klára (Budapest, 1922) 1956-ban a Szegedi Gyufagyárban az MDP alapszervezet függetlenített titkára volt, akit a forradalom alatt korábbi magatartása miatt leváltottak és visszahelyezték fizikai munkásnak, gépre került dolgozni, mert ahhoz értett. (Forrás: ÁBTL V-141625/3)

Csaplár Sándor (Kecskemét, 1926) az MDP községi alapszervezeti titkár volt 1956-ban Tömörkényben. A forradalom után a megtorlás során tanúként hallgatták ki Jéri Sán-

dor (1927) helyi tanító ügyében, aki községi Forradalmi Nemzeti Bizottság tagja volt. Csaplár párttitkár állítása szerint Jéri Sándor „*jobboldali beállítottságú személy, akinek a lakásán gyakran tartottak titkos összejöveteleket, melyen kulákok és nyilas vezetők vettek részt. ... Magatartása miatt a pedagógiai vonalról el lett távolítva.*” Jéri Sándort 1957 tavaszán közbiztonsági őrizetbe helyezték, melyhez a párttitkári tanúvallomás is nagyban hozzájárult. (Forrás: ÁBTL O-14967/466)

Engi Lajos 1946-ban egy ideig az MDP kisteleki községi alapszervezet titkára volt. A kisteleki kommunista mozgalomnak a kezdeti időkben nem nagyon volt szerencséje a párttitkárokkal. Az MKP Csongrád Megyei Bizottság 1946. október 8.-án azt jelentette az MKP Központi Vezetőségnek, hogy a „*kisteleki MKP-nak gyenge a tömegbefolyása és a szervezeti élete szétzúllott*”. Ehhez hozzájárult, hogy „*Engi Lajos titkár garázda magatartása lejáratja a pártot*”. (Forrás: PIL 274. f. 8. csop. 44. ö. e.)

Fekete László ugyancsak kisteleki községi MKP titkárról Keleti Ferenc állapította meg 1945-ben, hogy „*jóakarátú, de gyenge képességű, puha*”. 1949. szeptember 17.-én Korom Mihály járási MKP titkár a Rajk-ügy kapcsán jelentette, hogy „*Fekete László helyi párttitkár tolmácsolta, hogy Kistelek dolgozó népe egy emberként kiállnak szeretett vezérünk Rákosi elvtárs mellett, akinek köszönhetjük, hogy országunk nem jutott Jugoszlávia sorsára. ... Hála pártunk éberségének, Rákosi elvtársnak, aki leleplezte az árulókat és méltó helyükre juttatta őket. Felettük majd a népakarat fog ítélkezni. ... Halált kiáltunk feléjük és ellenségeinknek azzal válaszolunk, hogy az őszi vetéstervet idejében teljesítjük. ... Éljen pártunk és szeretett vezérünk Rákosi elvtárs és vesszenek a Trockista kémek!*” (Forrás: PIL 274. f. 8. csop. 44. ö. e.)

Füstös Mihály az MSZMP Központi Bizottság PTO Kader Csoport 1958. december 23.-i jelentése szerint ekkor az „*MSZMP szegedi járási bizottság pártszervezője volt, akiről megállapították, hogy félrevezette a pártot. Életrajzában hamis adatokat írt. Azt állította, hogy 1941-ben behívták katonának. A valóságban az történt, hogy 1941-ben önként vonult be a honvédséghez, ahol ejtőernyős lett, majd hirszerző szolgálatra a VK-F/2-höz osztották be. 1947-ben ismét felmerült vele kapcsolatban a hirszerzés gyanúja, majd szándékos emberölés kísérlete és fegyverrejtegetés miatt 3 év 3 hónap börtönre ítélték, melynek végrehajtását felfüggesztették. Mind ezek ellenére hosszú ideig a határőrségnél teljesített szolgálatot, majd átkerült a pártapparátusba.*” (Forrás: MNL 288. f. 21(1958) csop. 30. ö.e.)

Gazda Istvánné (volt Ürmösné, sz: Czombos Mária) egy időben a szegedi belgyógyászati klinikán takarítónőként dolgozott. Gémes Sándor volt illegális kommunista, kubikus, baksi lakos bejelentést tett Bozó Sándorra, aki 1946-ban az MKP Csongrádi Járási Bizottság titkára volt, majd később – 1953-ig – politikai örnagy. A bejelentésben arról is szó van, hogy Bakson „*a faluban volt egy Ürmösné nevű nő, akiből Bozó csinált új párttagot, hogy visszamenő dátummal kiállítatott részére egy tagkönyvet, majd elküldte egy 3 hetes pártiskolára. Amikor visszajött Hódmezővásárhelyről, ő lett a párttitkár. Ürmösnének az apjával egykorú férje volt ... és Bozónál talált boldogulást. 1952-ben Ürmösné Szegedre helyeztette magát és férjhez ment egy Gazda nevű ÁVH főhadnaghoz. Ezt követően Gazdáné Szatymazon lett párttitkár.*”

1956-ban, a forradalom alatt Gazdáné már Szőregen volt a községi MDP alapszervezet titkára. Egy dokumentum szerint „*Forgó Lászlóné csinált belőle szőregi párttitkárt*” (Forrás: MNL 288. f. 21(1958) csop. 29. ö.e.). A forradalom győzelme után őt is és az ávéhás férjét is eltanácsolták a községből. Egy ideig Bakson húzták meg magukat. 1956. november második felében Gazda több tanú előtt kijelentette a felségének: „*Akkor leszek én kommunista anyus, amikor majd főmolnár*”. Gazdáné ezzel egyet is értett s hozzá tette: „*Nem, soha többé, csak hogy egyszer vége lett a kommunistaságnak, egye le a fene.*” (Forrás: MNL 288. f. 21(1957) csop. 22. ö.e.)

Gazda István hamarosan „pufajkás” karhatalmista lett, majd rendőr főhadnagyként vizsgálótiszt a megtorlás során a politikai nyomozó szervezetben.

Gulyás Ferenc (1920) 1956-ban a Szakszervezetek Megyei Tanácsának elnöke volt. Valódi munkáskáder s kommunista volt, 8 általános iskolai végzettséggel. Egy jellemzése szerint „*Gulyás elvtárs nap, mint nap iszik. 1955-ben felhívtuk Gulyás elvtárs figyelmét, hogy nem jó, ha a munkatársainak feleségeivel egy szobában alszik, vagy az adminisztrátorral egy bútorozott szobája van*”. Gulyás Ferenc a Szakszervezetek Megyei Tanácsa 1957-ben megtartott értekezletén Ábrahám Antalnak, az MSZMP Csongrád Megyei Bizottság PTO vezetőjének jelenlétében kijelentette: 1956. október 26.-án „*a pártbizottságnak az volt az álláspontja és javaslata, hogy ha a tömeg nem oszlik szét, akkor a tömeg közé lőnek. Nekem az volt az álláspontom, hogy ezzel nem értek egyet.*” E kijelentés után nem sokkal már nem Gulyás Ferenc volt a Szakszervezetek Megyei Tanácsának elnöke. (Forrás: PIL 16. f. 14. doboz, 110. ö. e.)

Horváth István (Sándorfalva, 1922. június 11.) 1954-ben a Szegedi Járási Tanács begyűjtési osztályán volt előadó, korábban az MDP községi alapszervezet titkára Őszéken. Ebben az időben állítólag ellopott egy szatymazi gazdától 44 darab nemesített őszibarack facsemetét. Ezen összevesztek és össze is verekedtek. Mivel a megkárosított – Szász János – szidta is és bántalmazta is a párttitkárt, izgatás bűncselekmény miatt 2 év börtönre ítélték. 1956-ban, a forradalom alatt többen keresték Horváthot, hogy bosszút álljanak rajta, bántalmazni akarták. Ekkor a rokonai szekéren szalma alá rejtve menekítették ki a településről és a forradalmi napok alatt végig Forráskúton és Balástyán bujkált. (Forrás: ÁBTL V-142423)

Jozó Ferenc (Makó 1921) a szegedi Finommechanikai Vállalat MDP alapszervezetének titkára volt 1956-ban. A forradalmat követő megtorlás során az 1957. április 10.-i tanúvallomásában beszámolt arról is, hogy „*amikor Bodor Sándort beválasztották az üzemi munkástanácsba, felkeresett engem s kijelentette, hogy ő nem akar részt venni ebben a munkástanácsban, mi a véleményem erről. Azt mondtam Bodornak, hogy neked részt kell venni benne, mivel tudni akarom, hogy a munkástanácsban milyen ellenséges tevékenységet akarnak elkövetni. Így vállalkozott továbbra is arra, hogy a munkástanácsban továbbra is bent maradjon. Bodor állandóan, mint MDP vezetővel velem kapcsolatot tartott, s ha rendellenességet tapasztalt bármilyen vonatkozásban, azt velem azonnal közölte. Többször közölte Szurmai arrogáns magatartását, közölte azt is, hogy a pártirodán Szurmai több okmányt magához vett. ... Amikor az ellenforradalom leverése megtörtént, Bodor Sándor jött a lakásomra és közölte: Féri bátyám egy csomó fegyver el van a gyárban falazva, a rendőrség jött, azonban mindenki letagadta.*” Szurmai Sándort a megtorlás során életfogytig tartó börtönbüntetésre ítélték.

Figyelmet érdemel Kábi Béla (Szeged, 1918) vallomása is, aki szintén a Finommechanikai Vállalat dolgozója volt: „Juhász nevű műszerész a forradalom alatt azt állította, hogy Jozó párttitkárnak a keze benne volt abban, hogy őt az ávéhások letartóztatták és kényszerítették arra, hogy velük kapcsolatban legyen. Elmondta, hogy a kapcsolattartást neki vállalnia kellett és találkozókra eljárni. Hangsúlyozta, hogy ettől az időtől kezdve pokoli élete volt.” (Forrás: ÁBTL V-145748)

Kiss Imre (Szeged, 1898) 1950-ben meggyilkolt kommunista ügyében Ács Lajos 1950. január 11.-én jelentést készített, melyben a következők is olvashatók: „Kiss Imre idős elvtárs, hosszú időn keresztül volt a lengyelkápornai tanyaközpont pártszervezetének titkára. Igen lelkes kommunista volt, éjt nappallá téve dolgozott. Gyűlölte a kulákokat és aktív harcot folytatott ellenük. ... Hibája, hogy iszákos volt. Emiatt a párttitkári funkcióból hónapokkal ezelőtt leváltották, ... lényegében azonban továbbra is ő vezette a pártszervezetet, az utóbbi időben sokkal ritkábban részegedett le. (Forrás: MNL 276. f. 54. csop. 82. ö.e.)

Egy 1950. január 9.-i jelentés szerint „Kiss Imre minden szabad idejét a kulákság elleni harcra fordította, a tévesztés mellett agitált, pártunk célkitűzéseit hirdette, a kulákság legkisebb szabálytalanságait megfigyelés alatt tartotta, és arról jelentést tett a hatóságoknak. (Forrás: ÁBTL V-16434)

Egy a pártban készült jelentés szerint „Kiss Imre a felszabadulás előtt földmunkás volt, belépett a Nyilaskeresztes Pártba. 1945-től MKP tag, 1948-tól az MDP lengyelkápornai szervezet titkára. ... Tisztségéből leváltották iszákossága miatt. Leváltása után ... a kulákság ellen harcot folytatott. ... Családjával rossz viszonyban élt, mivel azok elleneztek a pártban kifejtett tevékenységét és a kulákság elleni harcat. ... Felesége és fia klerikális befolyás alatt álltak. ... Felesége egy veszekedésük során kijelentette: Te beléphetesz a tévesztésbe a 3 hold földeddel, de én nem lépek be az 5 holdammal. Én nem akarok kolhozni, amely nem más, mint a csajkarendszer. Sokkal jobb volt Horthyék idején, akkor nem akartak kolhozni csinálni. ... Te piszkos gazember, mindig ezek közé a csavargók közé jársz, mindig a párt ügyeit intézed, nemhogy itthon lennél. Le vagy csinálva Rákossal együtt.” (Forrás: MNL 276. f. 54. csop. 82. ö.e.)

Luli János Szegvár község MSZMP alapszervezetének függetlenített titkára volt az 1956-os forradalom leverése után. Az MSZMP Központi Bizottság PTO Káder Csoport 1958. december 24.-i jelentése szerint azért váltották le, „mert munkáját hanyagul végezte, a vezetőségen belül intrika volt, ezen kívül gyakran volt részeg, valamint a párt pénzét saját céljaira használta fel. Különböző személyektől is pénzt vett fel”. (Forrás: MNL 288. f. 21(1958) csop. 30. ö.e.)

Nyilasi „elvtárs” az MDP Központi Vezetőség Agitációs és propaganda Osztály egyik munkatársának – Bugár Jánosnak – az 1950. július 28.-i feljegyzése szerint a makói „városi pártbizottság egyik tagja, ... fivére aktív vadászpilóta volt és tudott dolog, hogy fasiszta beállítottságú.” (Forrás: MNL 276. f. 89. csop. 476. ö.e.)

Pintér nevű „elvtárs” a Szakszervezetek Megyei Tanácsának volt a tagja 1950-ben, akit „egy díszünnepségről holtrészezen kellett kivezetni, nehogy Komócsin elvtársat lehányja”. (Forrás: PIL 16. f. 14. doboz, 110. dosszié.)

Rostás Ernő (Hódmezővásárhely, 1929) 1956-ban a Hódmezővásárhelyi Kertészeti Vállalat MDP alapszervezetének volt a titkára, akit a forradalom alatt elzavartak a vállaltól. (Forrás: ÁBTL O-14967/469)

Strack Ádám (1882 – 1968) is funkció nélküli szegedi kommunista volt, akit szoros kapcsolat fűzött a város kommunista vezetéséhez, különösen a Komócsin-családhoz. Egy dokumentum szerint Strack Ádám „74 éves, ... 1945-ben a Szegedi Kendergyárban az üzemi tanács elnöke volt. Szegeden elsőként hozta létre a Szegedi Kendergyárban az üzemi tanácsot. Már akkor is ivott, gyakran lerészegedett. Munkaidőben is gyakran volt részeg. Fegyelmi eljárás után leváltották és a Ládagyárba helyezték, ahol kézi szegező lett.” Mód Péter 1945. április 1.-i jelentése szerint „Strack és köre a Párt vonalával ellentétben nem a vállalat vezetőségének ellenőrzését, ... hanem a vezetőségnek a munkásság állandó nyomása alatt való terrorizálását vezette be. Az irodai és műszaki tisztviselők ellen állandó uszítás folyik. Agócsi elvtárs, az üzemi párttitkár is panaszkodott, hogy a tisztviselők közt a párt semmi eredményt nem ér el, mert Strack állandóan fenyegeti őket és a munkásokat szembe állítja velük. ... Strack antiszemita magatartása megállapítható, ... megakadályozta több deportált tisztviselő visszavételét, ugyanakkor feltűnően elnőzőn járt el reakciós, nyugatos tisztviselőkkel. ... Strack alkoholist, az üzem területén iszik. ... Strack magatartását erősíti az, hogy hátvédjének érzi Tombáczt, és mint barát, Komócsin Mihályra is épít.” (Forrás: PIL 16.f. 14. doboz, 99. dosszié)(20. számú melléklet)

Szöllő János a forradalom leverése után a Szőregi Petőfi Termelőszövetkezet MSZMP alapszervezetének a titkára volt. 1957. június 21.-én a termelőszövetkezeti tagság levelet írt az MSZMP Központi Bizottságának, melyben panaszt fogalmaztak meg a helyi párttitkár ellen, mert „állandóan részeges. Már három pártfegyelmi jele volt. Megverte és letéperte az öreg bognármestert, meg a termelőszövetkezeti éjjeliőrt is.” Az MSZMP Csongrád Megyei Bizottság elsőtitkára Németh Károly kivizsgáltatta az ügyet és megállapította, hogy a panaszos bejelentésben foglaltak a valóságnak megfeleltek. A részeges párttitkár ellen újabb fegyelmi vizsgálat lefolytatását rendelték el. (Forrás: MNL 288. f. 21(1957) csop. 22. ö.e.)

Túri nevű pékmester – Keleti Ferenc korabeli jelentése szerint – „Kisteleken 1945-ben a párt legaktívabb szervezője volt, akit szeptember 18.-án letartóztatott a rendőrség”. (Forrás: PIL 274. f. 8. csop. 44. ö.e.)

Vörös Péter ugyancsak Kisteleken volt kommunista párttitkár. A már említett Keleti Ferenc 1945. szeptember 12 és 24 között ellenőrzést végzett a Szeged vonzáskörzetébe tartozó településeken. Ekkor megállapította, hogy Kisteleken „pártunk vezetését kezdetől egészen 1945 augusztus elejéig egy falusi diktátor – Vörös Péter – tartotta kézben. A diktátor minden kritériumát kimerítette. Az alapszervezetben alig 30 tagunk volt, néhányan a hivei, a többi megfélemlítve hallgatott. Végre kizártuk a pártból, le is tartóztatták, mert sok minden tapadt a kezéhez. Most a párt növekszik, sajnos nem elég gyorsan, mert a diktatúra árnyéka még mindig ott lebeg a község felett.”

Egy másik dokumentum szerint egy kisteleki kereskedő – Tóth István – bejelentést tett, mert „hamis vádaskodás folytán 1945. február 6.-án őrizetbe lett véve, melyet Vörös Péter kisteleki lakos tűzköcsempész és vásári szerencsejátékos koholt ellene. Vörös a Csillagbörtönnek is gyakran volt lakója, de nem politikai meggyőződéséért, hanem csempészkedés és egyéb üzelmek miatt.” (Forrás: PIL 274. f. 8. csop. 44. ö.e.)

Zöldi Kovács László 1946-ban Pusztaszeren volt az MKP községi alapszervezet titkára. Egy dokumentum szerint „70 éves parasztokat is kihajtott kíméletlenül közmunkára, utána együtt dorbézolt velük. ... Jelenleg lopásért letartóztatási eljárás folyik ellene.” (Forrás: PIL 274. f. 8. csop. 44. ö. e.)

Jegyzőkönyv.

Felvetett a Magyar Kommunista Párt Nagybizottságának Beped Ágnes fájós ü. 2 sz. alatt helyiségekben 1946 március 30-án.

Jelen vannak: Gás László, Mész Péter, Tóth Róbert
Magyar László, Hlavalec István, Komlósi Zoltán.

Felmerült is Tombácz Imre jelenléteben történt Strack Ádám megkötöttsége a március 9-én vasárnap délután még titkosan kérésében. Strack Ádám távozása után a körben Tombácz Imre kijelentette a következő Strack Ádámot kérésére a pártból úgy ő is vele megy. Majd kijelentette, hogy nem bírja már idegekkel ezt a dolgot és párttagsági könyvét valakinek képviselői igazolást az asztalra tette azt mondta hogy a mandátuma a Központi Bizottság rendelkezésére bocsátja. Esetán eltávozott.

Gás László
Hlavalec István
Magyar László
Hlavalec István
Komlósi Zoltán

PIL

Az MKP nagyszegedi bizottság ülésének jegyzőkönyve Strack Ádám fegyelmi ügyében
1946. március 30-án

20. számú melléklet

RÖVIDÍTÉSEK

ÁBTL	Állambiztonsági Szolgálatok Történeti Levéltára
ÁMG	Állami Mezőgazdasági Gépállomás
ÁVH	Államvédelmi Hatóság
ÁVO	Államvédelmi Osztály
BFL	Budapest Főváros Levéltára
BM	Belügyminisztérium
csop.	csoport (levéltári)
DÉFOSZ	Dolgozó Parasztok és Földmunkások Országos Szövetsége
DISZ	Dolgozó Ifjúsági Szövetség
ELTE	Eötvös Lóránd Tudományegyetem
f.	found (levéltári)
EPOSZ	Egyesült Parasztfjúság Országos Szövetsége
FKP	Független Kisgazda Párt
HM	Honvédelmi Minisztérium
HTL	Hadtörténeti Levéltár
FM	Földművelésügyi Minisztérium
KEB	Központi Ellenőrző Bizottság (MSZMP)
KIMSZ	Kommunista Ifjúságunk Magyarországi Szövetsége
KISZ	Kommunista Ifjúsági Szövetség
KMP	Kommunisták Magyarországi Pártja
KNEB	Központi Népi Ellenőrzési Bizottság
KSH	Központi Statisztikai Hivatal
MÁV	Magyar Államvasutak
MADISZ	Magyar Demokratikus Ifjúsági Szövetség
MDP	Magyar Dolgozók Pártja
MEDOSZ	Mezőgazdasági, Erdészeti, Élelmiszeripari és Vízügyi Dolgozók Szakszervezete
MKP	Magyar Kommunista Párt
MNL	Magyar Nemzeti Levéltár
MNDSZ	Magyar Nők Demokratikus Szövetsége
MSZMP	Magyar Szocialista Munkáspárt
ORFK	Országos Rendőr-főkapitányság
OTI	Országos Társadalombiztosító Intézet
ö. e.	örzött egység (levéltári)
PIL	Politikatörténeti Intézet Levéltára

PTO	Párt és Tömegszervezeti Osztály
REF	rendőrhatalósági felügyelet
SZIT	Szakszervezeti Ifjúság és Tanoncmozgalom
SZMT	Szakszervezetek Megyei Tanácsa
SZDP	Szociáldemokrata Párt
SZOT	Szakszervezetek Országos Tanácsa
SZÖVOSZ	Szövetkezetek Országos Szövetsége
UFOSZ	Újonnan Földhöz Jutatottak Országos Szövetsége
ü. b.	üzemi bizottság (szakszervezeti)
V	vizsgálati (dosszié)
v.b.	végrehajtó bizottság

NÉVMUTATÓ

- Ábrahám Antal 21, 22, 125.
 Aczél György 73.
 Ács Lajos 54, 86, 93, 126.
 Agócsi 127.
 Ágoston József 23, 26.
 Almási István 103.
 Ambrus István 23.
 Annus József 101.
 Antalfy György 23.
 Arató Márton 24.
 Árpás Károly 102.
 Árva István 24.
 B. Nagy László 116.
 B. Papp Mihály 27.
 Bába István 27.
 Babu Ádám 56.
 Bács Imre 15.
 Balogh István 28.
 Balog József 104.
 Bán Rozália 28.
 Bányai István 15.
 Bárány Sándor 57.
 Baróti Dezső 22, 31, 42.
 Bartha László 28.
 Bencsik János 15.
 Benke Valéria 29.
 Berár Demeter 30.
 Béres József 123.
 Berta István 21.
 Biczó György 30.
 Bieber Ilona 31.
 Bimbó József 116.
 Bíró Zoltán 104.
 Bite Vince 31.
 Blahár László 15.
 Bódi György 31.
 Bodor Sándor 125.
 Bónus Pál 32.
 Borbás Lajos 32, 36.
 Borbély József 56.
 Borsi János 15.
 Bozó Sándor 32, 124.
 Bozsó István 33.
 Börcsök Ferenc 33.
 Börcsök János 116.
 Bráth Klára 123.
 Bugár János 33.
 Bújdosó Imre 33.
 Bús Péter 116.
 Buzi Sándor 57.
 Csákány Béla 37.
 Csakmag György 37.
 Csala Károly 102.
 Csányi István 56.
 Csápenszky István 37.
 Csaplár Sándor 123, 124.
 Csécsi János 38.
 Cserép Mátyás 15.
 Cserjés Katalin 102.
 Dadi Imre 38.
 Deák 84.
 Dénes Leó 39, 41, 107.
 Deszkás András 41.
 Diós István 40.
 Dobcsányi Ferenc 105.
 Dobó János 56.
 Dombi Gyula 40.
 Dombi József 102.
 Dóra 56.
 Eke István 42.
 Engi Lajos 124.
 Eperjesi Júlia 42.
 Erdei Mihály 42.
 Erdődy Lajos 15.
 Erdős János 43.
 Fabula János 43.
 Fári József 15.
 Farkas Mihály 74.
 Farkas Sándor 44.
 Fazekas János 56.
 Fehér István János 50.
 Fehér Lajos 44.
 Fejér Dénes 105.
 Fekete László 124.
 Fodor Gábor 22, 31.
 Forgó László 44, 45.
 Forgó Lászlóné 44, 125.
 Fraknói Gábor 45.
 Francia Pál 57.
 Füstös Mihály 124.
 Gács László 128.
 Galambos Mihályné 67.
 Gazda István 124, 125.
 Gazda Istvánné 124, 125.
 Gémes Sándor 124.
 Gerő Ernő 9, 13, 16, 17, 18, 113.
 Gervai Miklós 46, 50.
 Gerzsa Ferenc 99, 101.
 Glemba Pál 46.
 Goda Imre 57.
 Gombkötő István 56.
 Gombkötő Péter 17, 19, 47.
 Gózon Gyula 50.
 Görömbei András 104.
 Gregor József 105.
 Gulyás Ferenc 22, 125.
 Gy. Varga Sándor 47.
 Gyárfás Mihály 47.
 Gyenes Magda 50.
 Gyovai Lajos 48.
 Gyöngyi Ferencné 57.
 Győri Imre 48.
 Hailer András 15.
 Hajdú Géza 105.
 Hajdú Jolán 56.
 Havalecz Istvánné 52, 128.
 Hécey Péter 50.
 Hegedűs Imre 51.
 Hetényi Józsefné 51.
 Hoffmann József 15.
 Holik János 52.

Hornok Vince 15.
 Horváth Imre 15, 17.
Horváth István 125.
Horváth Károlyné 52.
Hrabovszky Mihály 52.
 Hunkó Vilmos 116.
 Huszka Imre 45.
Igaz Lajos 53.
 Ilia Mihály 99, 101.
 Imre Mihály 103.
 Imréné Barta Edit 103.
Jáhni László 53.
Jegyinák János 54, 57.
 Jéri Sándor 123, 124.
Józ Ferenc 125, 126.
 Juhász 126.
 Juhász József 50.
 Kábi Béla 126.
Kádár György 58, 66, 67, 68, 69, 70.
 Kádár János 10, 113, 119.
 Kákonyi Ida 21.
Kalapis István 58.
 Kállai Gyula 119.
 Kaló Flórián 73.
Karácsonyi Ferenc 58.
 Keleti Ferenc 124, 127.
 Kellermann József 50.
Keresztes Mihály 15, 59.
 Király Zoltán 105.
 Kispéter István 41.
Kiss Imre (makói) 59.
Kiss Imre (lengyelkapolnai) 78, 126.
 Kiss János 56.
Kiss Károly 60.
 Kiss Károly (MDP KV) 118.
Kiss Szilveszter 60.
 Kiszely András 15.
 Kollár Mihály 15.
id. Komócsin Mihály 14, 17, 61, 97, 127.
ifj. Komócsin Mihály 61, 72, 73.
Komócsin Zoltán 62, 74, 97, 121, 128.
Koncz János 63.
 Kornidesz Mihály 25.
 Koroknai Pál Géza 28.
Korom Mihály 63, 64, 124.
 Kovács István 71, 72.
Kovács Lajos 64.
Kőrösi Sámuel 64.
Kövi Béla 64, 76.
 Krajko András 17.
 Kurcz Mihály 15.
Kurucz Márton 65.
Kürtössy Károly 65.
Labádi Lajos 77.
Labádi Sándor 77.
Ladányi Benedek 42, 77, 78, 113.
Lajti Imre 78.
 Lakos József 38.
Laukó István 79.
 Lehotai Árpád 50.
Lengyel Mária 79.
Levendel László 79.
 Lovas István 79.
Lövő Ferenc 67, 68, 70, 80.
Luli János 126.
 Madarász Pál 15.
 Madarász Pálné 15.
Makra András 80.
Mátyás István 81.
 Mezősi János 67.
 Mison Gusztáv 17.
Mison Nándor 81.
 Mód Péter 128.
 Náczi 56.
Nagy Antal 81.
Nagy György 82.
 Nagy Imre 10, 27.
Nagy János 82.
 Nagyillés Mihály 115.
 Németh András 25.
 Németh Károly 82, 84, 127.
Novákné Halász Anna 83.
Nyilasi László 83.
 Nyilasi 126.
Oláh Lajos 85.
Oláh Mihály 55, 85.
 Olasz Sándor 101.
 Ordasi Péter 104.
 Ötvös Péter 101.
 Pál Géza 28.
 Pálfi Gábor 105.
 Pálffy 14.
Pálíknó Sándorné 85.
Pamuk István 86.
Papdi György 86.
Papdi József 87.
 Papp Gábor 57.
Papp István 87.
Papp Sándor 88.
 Pataki Ferenc 105.
 Perbír József 107, 113.
Perjési László 88.
 Pethes Sándor 50.
 Petri Gábor 26.
 Pfeifer József 15.
Pintér 126.
 Pintér István 56.
Pólya Imre 89.
 Porkai Auspitz Ernő 50.
Pusztai Józsefné 89.
 Pusztaszeri 56.
 Raffai Ernő 101.
 Rajk László 63, 124.
 Rajko Gyula 21.
 Rákosi Mátyás 9, 13, 15, 16, 17, 56, 63, 79, 110, 113, 119, 123, 124.
 Redőcs József 56.
Retkes István 90.
 Révai József 9, 13, 16, 17, 18, 121.
 Riger Béla 114.
Rostás Ernő 127.
Rózsa István 90.
Rozsnyai Mihály 57, 91.
Rudas Lászlóné 91.
 Sajti Imre 91.

Salgó László 92.
Sárközi István 73, 92.
 Shvoy 121.
Siklós János 92.
 Simai Mihály 99, 101.
Simon Béla 92, 93.
 Simon János 21.
Sinkó Antal 67, 93.
Sipos Géza 93.
 Smuta Károly 56.
 Sopsics 71.
Strack Ádám 127.
 Sulyán Mihály 15.
Sulyok József 94.
Szabó János 94.
Szabó József 94.
Szabó G. László 94.
Szabó Sándor 95, 99.
 Szántó András 56.
 Szarka György 57.
 Szász János 125.
 Széchenyi 14.
Szécsényi Istvánné 95.
 Széles Klára 102.
Szentgyörgyi Zoltán 95.
 Szikes Antal 15.
Szilágyi András 96.
Szilágyi Júlia 96.
Szirmai István 96, 97.
 Szobek János 15.
Szögi Béla 97.
Szőke Imre 97.
Szőke Mátyás 98.
Szöllő János 127.
Szőnyi Ferenc 98.
 Sztálin 10, 45, 64.
 Szurmai Sándor 125.
 Tatai István 66.
Telkes György 106.
 Tildy Katalin 102.
 Tito 110.
 Tombác Ferenc 116.
Tombác Imre 30, 41, 74, 106, 127.
 Tóth István 127.
 Tökés Anna 50.
Törköly Ferenc 107.
Török Antal 107.
Török József 108.
Török László 108.
 Trabah János 15.
Trischler Ferenc 109.
Tulipánt József 109.
Tulkán István 109.
 Túri Géza 118.
Túri József 109.
Túri 127.
Váczi Sándor 21, 110, 114, 117.
Vad János 15, 111.
 Valentiny 14.
Varga Dezső 111.
Varga Kovács János 112.
 Varsandán Sándor 15.
 Vas Zoltán 9, 18.
Vastagh Pál 112.
Vecseri Bálint 112.
Vereska András 113.
 Virágh József 56.
Vörös Péter 127.
 Vörös László 101.
 Vörös Balogh István 84.
 Zentai Mária 102.
Zombori János 67, 118.
Zöld Sándor 119, 121.
Zöldi Kovács László 128.
Zsibók András 45, 119.
Zsilák András 120.
Zsukrán János 120.

Gyakran és büszkén hangoztatták az 1990 előtti évtizedekben a kommunista funkcionáriusok azt a Sztálinnak tulajdonított kijelentést, hogy „mi kommunisták különös vágású emberek vagyunk. Nem közönséges anyagból vagyunk gyúrva.” Ha a szegedi és Csongrád megyei kommunista vezető káderek egy részének körülményeit, életútját és magatartását vizsgáljuk, azt láthatjuk, hogy volt közöttük egykori nyilas, háború alatt munkaszolgálatosokkal kegyetlenkedő keretlegény, a háború előtt köztörvényes bűncselekményért börtönbe zárt, mértéktelenül iszákos, botrányos szerelmi viszonyokba keveredő, stb. Ha csak ezeket a kirívó eseteket vesszük figyelembe, ezek az emberek valóban „különös vágásúak” voltak és „nem közönséges anyagból” lettek „gyúrva”.

Ár: 2950Ft

